

Stadler Frieda

Valaki vár engem...

Harmadik, változatlan kiadás

A Szent István-Társulat kiadása

Stadler Frieda

Valaki vár engem...

Harmadik, változatlan kiadás

A Szent István-Társulat kiadása

Nihil obstat. Dr. Nicolaus Töttössy, censor dioecesanus. — Nr. 884.
Imprimatur. Strigonii, die 25. Februarii, 1938. Dr. Joannes Drahos,
vic. gen.

STEPHANEUM NYOMDA ÉS KÖNYVKIADÓ R. T.
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. — A nyomdáért felelős :
ifj. Kohl Ferenc.

Te sohaat emlegetett mai leány,

akiről az járja, hogy semmit sem akarsz úgy, mint
ahogyan azelőtt volt, mert forradalmár vagy, tiszte-
letlen, kotnyeles és cinikus,

akiről azt mondják, hogy hiú vagy és kacér, hogy
legjobb barátod a tükör és rúzszt meg púdert vásá-
rolsz a szájadtól megvont kifli árán,

akit felületesnek gondolnak, szeszélyesnek és há-
látlannak, mert szavadnak és kacagásodnak nem
szab határt semmi,

akit ábrándosnak, álmodozónak, holdkórosnak
hisznek, vagy nagyravágyónak, önzőnek és számító-
nak — olvasd szeretettel ezt a könyvet.

Ez a könyv megmutat téged olyannak,

amilyennek az Úristen elgondolt, amikor ez a fogal-
lom született: fiatal leány,

amilyennek vágyva kíván téged az egész emberi
társadalom, amely még reménykedik a virágos má-
jusban,

amilyen tulajdonképpen vagy, ha el nem torzíta-
nak tévedések, rossz befolyások, önmagad előtt is
elvállalt szerepek,

amilyen szeretnél lenni legbensőségesebb, leg-
őszintébb, magad előtt is titkolt óráidban,

amilyen né lehetsz és leszel, ha elindulsz, kegye-
lemben és erős akarásban.

Ami téged nyugtalanít,

azt nem érti meg mindenki. Hiszen te magad sem tudod szavakkal kifejezni. Ellentétben érzed magad az egész világgal; úgy látod, hogy semmi sem jó, ami van és azt szeretnéd, ha minden másként lenne. Hallod a vádakát, amelyek elhangzanak ellened és nem tudod cáfolni a tényeket, amelyek ellened bizonyítanak.

Elégedetlen vagy mindennel, de legfőképpen önmagaddal. Érzed, hogy testben=lélekben belebotlasz mindenbe és mindenkibe és ez elveszi minden életkedvedet. A lelkedben pedig érzed, hogy valamiképpen mégis ártatlan vagy. És akkor megkeményítéd szívedet és szerepet veszel fel mindenkivel szemben, és cinikus vagy, meg érzékenykedő, meg hangos, tiszteletlen, makacs, meg feltűnést szerető, — mert egészen belül

titkot hordasz a szívedben,

amelyet nem árulsz el a barátnőidnek sem, mert félsz, hogy kinevetnek,

amelyet rejtegetsz a felnőttek előtt, mert értetlenül néznek rád,

amelyet önmagadnak sem vallasz be, mert megfogalmazni sem mered szavakkal, nehogy szertefoszoljon. Mert

álmodban és ébrenlétedben,

ábrándozva és dolgozva, sportnál, bálban, templomban, regényolvasás közben, kirakatok előtt és az egyetem padjaiban, kemény önnevelő munkádban és szertelen magad=elhagyásod idején is állandóan és elhallgattatlanul valami egészen csendes, de mindent átható muzsika szól a lelkedben:

Valaki engem vár . . .

Valaki engem vár,

mondja a véred ritmusa, mondja a lelked öntudata, mondja szíved misztikus bizonyossága. És ezért vagy türelmetlen és kapkodó, ezért akarod magad ékesíteni rúzzsal, selyemharisnyával, ezért eredetieskedsz és hangoskodszt, ezért érzed magad különbnek másoknál és legbelső éned ezért nem áll szóba senkivel, ezért szeretsz legjobban csak befelé élni a lényeges dolgokban.

Valaki engem vár,

ismételgeted magadban csendesén, reménykedve, biztatón, majd kétkedve, kérdőn, aggódva, végül talán lemondón, keserűn, szégyenkezve, önmagad előtt is örökre letagadva. És életed nyugtalanítója, rendbontója és megrontója lesz az, ami erőt, szépséget, irányt, boldogságot, benső biztonságot adhatott volna — az az egy mondat, hogy: Engem valaki vár.

Vár valaki engem.

Én nem céltalanul vagyok a világon, mint a lelketlen állat, a fa, a virág, a homokszem. De — hiszen ezeknek is van céljuk, rendeltetésük, miértjük és hogyanjuk. A harkálynak éppen kúszólábra van szüksége — és a rózsának éppen illatra. Homoknak, tengernek, szénsavnak, vasnak, sónak és cukornak, harmatnak, napsugárnak, mindnek van célja, mindegyiket várja valami. És hajnalpírnak és tiszta kék égnek és illatnak és madárdalnak és hullámmorajnak és esti furulyaszónak — mindnek van célja és mindet várja valami és olyannak, mindenestül éppen olyannak várja, amilyennek lennie kell.

Engem valaki vár.

Én egy egyéniség vagyok. Egy «egyszeri» valami. Az Őristennek olyan alkotása, amelyet ugyanúgy nem ismételt meg többé és én magam sem vagyok ismét-

lés. Hasonlíthatok valakire, beletartozhatom bizonyos típusokba, de azért más vagyok. Én — én vagyok. Ilyen külső és belső együtt, ilyen adottságok és szerzett tulajdonságok, ilyen tapasztalatok és ilyen célkitűzések, ilyen miliő, kor, nevelés, iskola, barátok, életsor, akarat és kegyelem csak egyszer dolgozik össze. *Ez az egy én vagyok.* És ezt az egyetlen *ént* — olyan szépnek, ahogyan Isten elgondolta — egésznek, amilyené magamat önneveléssel tehetem, — ütdés nélkül, hervadás nélkül, kibontakozottnak, belső törvényei szerint tökéletesnek — engem, engem valaki vár.

Valaki vár engem . . .

ha Isten úgy akarja, egy élettárs. Egy férfi, aki én nélkülüm félemler volna. Aki megosztja velem a lelkét és a kenyerét, a gondját és az örömét, aki tőlem várja az otthon meghittségét és derűjét, aki reám bízza vagyonát és gyermekeinek boldogságát, jövőjét és lelkét.

Valaki vár engem . . .

talán egy az embertestvérek közül. Talán egy hozám hasonló fiatal leány, aki nálamnál gyengébb, tanulatlanabb, talán valaki, aki boldogtalan, valaki, akit megkísért a bűn. Talán az egész emberiség vár reám, mint a csepp sóra az egész liszt, vagy a halk hárfaszóra a hatalmas nagy zenekar.

Valaki vár engem . . .

alig merem hinni és mégis úgy van: a mindenek ura, a királyok királya, a három személyű egy igaz Isten, a teremő, megváltó-megszentelő Isten személyes kapcsolatot akar velem. Az, aki világokat kormányoz, akit ég és föld be nem fogad, akit a szentek légiói vesznek körül és angyalseregek megszámozhatatlan sokasága, az reám figyel, engem hív és engem vár.

Valaki vár engem . . .

ez tartalmat ad az életemnek, célt a munkámnak, értelmet a lemondásaimnak. De élém tár szent és

nagy kötelességeket is. Kötelességeket, amelyeket nem háríthatok át másokra, amelyek elmulasztásáért nem tehetem át a felelősséget másokra.

Nevelhet az édesanyám, oktathat az iskola, írnyíthat a lelkiatya, de végeredményben *magamnak kell kifaragnom magamat.*

Önnevelésem soha sincs befejezve, de iránya, lendülete legtöbbször az ifjúkorban határozódik meg. Most kell tehát átélnem egész lélekkel, hogy

nagy dolog embernek lenni és felséges feladat méltóvá lenni arra, hogy bizalommal, reménnyel, szeretettel vár engem valaki.

Valaki vár engem: az élettárs.

akit kezdet óta neked szánt az Isten, valahol vár reád. Keres téged és nem lehet boldog, csak veled. Talán elmegy melletted, mert más a külsőd, mint a belsőd. Vagy divattól, póztól, hiúságtól, szerepjátszástól eltorzított külsőd dacára is meglátja legbelső értékeidet és bízik benne, hogy eljut valódi énedig — és évek keserves tapasztalatai megtanítják, hogy oly sok omladék zárja már el a lelkedbe vezető utakat, hogy kincseid örökre feltalálhatatlanok maradnak: minden megállott kifejlés nélkül, semmi sem bontakozott ki a maga lehetőségei szerint a te lelkedben.

És boldogtalanok lesztek mind a ketten.

És átká lesztek mindazoknak, kiket Isten reátok bízott.

Nem. A te élettársadnak *nem szabad csalódnia.*

A házasság nem gazdasági elhelyeződés másként boldogulni nem tudó leányok részére.

A házasság nem állandósított hódolás a csinos arc és tetszetős termet tulajdonosának.

A házasság nem rendszeresített keret az önérték nélküliek társadalmi pozíciójának biztosítására.

A házasság nagy misztérium, Krisztus szentsége, két embernek egymásba teljesedése.

A te jegyesed testben=lélekben érett — ép embernek fogja nyújtani örök szorítással meleg, bízó kezét. Te felkészülsz rá, hogy egyszer asszony leszel, Isten szíve szerint való, boldog és boldogító asszony, és anya.

Hogyan készülsz fel erre?

Szép szeretnék lenni.

Helyes és természetes igénye a léleknek. Igen: a léleknek.

Vannak, akik csupán testi igénynek nevezik ezt és példákat hoznak fel a növények és állatok életéből, amelyek szerint a szépség csupán eszköz, a figyelem felhívásnak, a maga=kínálásnak eszköze. Álljunk meg itt.

Isten helyezte a mi lelkünket

testbe, és ennek a testnek a törvényeit is Isten adta. És Isten kötötte a test törvényeihez a házasság szentségét, az emberiség fennmaradását, az Isten országának benépesítését. Semmi kivetni való abban, ha a családalapítás életkorába lépve igénye egy fiatal leánynak a fokozott szépség. Akar tetszeni, akar figyelmet kelteni — akar élettársat találni: mikor van erre nagyobb joga, mint éppen most! Egészségtelen és aggodalmat keltő csak az a jelenség, amikor 14—16 éves süldő leánykák és révben levő családanyák öltöznek úgy, hogy utánuk fordul mindenki. Igen, tisztán biológiai alapon is

joga van a fiatal leánynak

a fokozott szépség=akarára. De joga van azon az alapon is, hogy most kezdi az életet a saját egyénisége szerint alakítani, és a szépség kívánása *a léleknek alapigénye*. Van Egy, aki abszolút szép — az, aki az abszolút jó és az abszolút igaz: az Isten. Nekünk pedig általa iratott a lelkünkbe, hogy nemcsak szabad, de kötelességünk is a vágy: hozzá hasonlítani, a szépség vonalán is. Akarhatunk szépek lenni! Isten is az!

A szépség hatással van embertársainkra.

Van banális szépség: kisműveltségű, felületes, fejletlen ízlésű ember csak ezt látja meg. És van

magasabbrendű szépség, amely a művelt, a nagyigényű, művész=szemű, lelki beállítottságú ember igénye, akinek szinte fáj a banális szépség. De van valami, amit nem is szabadna a szépség közelében említeni, valami titokzatos, démoni, kiszámíthatan alacsonyrendűsége és beteglelkűsége pályázó valami is az ember megjelenésében, ami szintén hatással van embertársainkra. Olyan hatással, mint Circe varázssveszeje Odisszeus társaira.

Tehozzád

olyasféle emberek fognak közeledni, amilyen fajta a te szépséged. Ne mondd azt, hogy nem vagy szép. Isten mindenkit szépnek teremtett, csak megfelelő szem kell hozzá, hogy felismerjük. Nézd meg az igazán nagy művészek — (ők közelítik meg legjobban az Isten szerint való látást) — milyen sajátos arcokat találtak méltónak a megfestésre. Ha soká nézed, ráébredsz a szépségükre Te is.

Talán nem vagy banális szépség.

Bizonyára azért, mert nem vagy banális lélek. Legnagyobb tévedésed az lenne, ha szemöldökborotválással, ragasztott, lakkozott tincsekkel, festékekkel, tapaszokkal banálissá tennéd arcodat. Hisz az a banális arc banális embereket fog vonzani hozzád és a te *lelked*, az örökre árva marad közöttük és mellettük.

Szép akarsz lenni?

A szépségnek első feltétele az egészség. Hála Istennek, ma már divattá is lett. Tornásszál reggelenként nyitott ablak mellett és karcsú, ruganyos lesz; jár kirándulni napfényben, esőben, hóban egyaránt, és fényes lesz a szemed, üde lesz a bőröd; fürödjél, ússzál, napozzál, — aranybarna lesz az arcod, fényes és sűrű a hajad, kerek minden mozdulatod. De ha mindez nem elég?

Jogod van

a kimondott szépségápolásra is. Ahogyan jogod van fogaid ápolására, ugyanúgy van jogod hajad,

körmöd, bőröd ápolására. Hiszen a hulló, fénytelen haj, a pattanásos, ruganytalan bőr, a hasadozó köröm éppen úgy beteg, mint a romladozó fog! Miért ne szabadna ápolni? Jogod van annyi szépséget kicsiholnod magadból, amennyit Isten beléd helyezett — a növekvés, a fokozás, a lényegkiemelés benne van az Úristen terveiben. De egyet ne tégy soha: megmásítani azt, amit Isten gondolt rólad. Azt csak a fodrászod állítja, hogy szebb vagy sárga hajjal, mint barnával, vagy kárminpiros karomszerű alakulatokkal ujjad hegyén rendesen ápolt halvány rózsaszín körmök helyett. Lehet, hogy magad is el vagy ragadtatva legújabbán bronzsínűre festett hajadtól, de ez csak azt mutatja, hogy ízlésed pompásan összevág a sekélyes világ ízlésével. Biztos lehetsz benne, hogy akiket vonzani fogsz, ugyanilyen nivójú lelkek, ha kívülről főhadnagyoknak, orvosoknak, mérnöknek látszanak is.

Hát egy kis púder,

egy kis ondolás, körömfényesítés is bűn?

Bűn? Bűn nem a tárgyakban, hanem az emberekben van. A hiúság a bűn: a túlzott függés az emberek tetszésétől, az öntetszelgés, a lényegtelen dolgok fölötti gond, az ezekre való idő-, erő- és pénz-pazarlás — ez a bűn. Lehet valaki hiú — nagyon is hiú — arra, hogy ő, mint felsőbb lény, egyáltalán nem gondolja külsejét, sőt, ha nem elég kócos a haja, maga borzolja össze, s ha nem elég gyűrött a kalapja, maga fodorint egyet rajta. Egy pár olyan apróság, mint a fentiek, az ápoltság, gondozottság jellegét adhatja az embernek — vagy legalább is annak érzését — és önmagában egyáltalán nem esik az erkölcsileg elítélendő dolgok közé.

Szép akarsz lenni?

Légy egészségesen és jólápoltan az, ami vagy, ne másítsd meg énedet, de ismerd fel és hozd harmóniába külsődet belsőddel. Meglátsd, olyan emberek vesznek majd körül, akik között — mert bensődnek megfelelnek — mindig jól érzed majd magad.

Nehéz kérdés. Sokkal nehezebb, mint amilyennek elképzelik azok, akik folyton mennydörögnek a divat ellen. Könnyű mennydörögni a divat ellen annak, akinek az állása bizonyos egyöntetű, uniformis= szerű ruhát ír elő. Nincs, mert nem is lehet probléma az ő számára. Bizonyos értelemben maguk is a divat szerint öltözködnek: azt hordják, amit a szabó eléjük tesz, mondván, hogy az ő állásukban, rangjukban, hivatásukban levő embernek ezt és ezt, így és így szokás hordani mostanában.

Ha egy jóerszenyű hölgy bemegy egy előkelő ruhaszalónba, ott két perc alatt szinte rája aggatnának mindent, amit *most hordani szokás*. Az eset a lelki beállítottság szerint tulajdonképpen ugyanaz.

Csakhogy a nőktől nagyon sokkal többet követelnek az erkölcsi világrend és a gazdasági helyzet nevében. Az első azt kívánja, hogy minden egyes esetben csinálja meg a szintézist a divatos (vagyis szokásban levő), tehát könnyen kapható ruhanemű és világnézete között. A második azt, hogy a ruha ugyanazt a benyomást keltse, mintha a legelőkelőbb, legdrágább szalónból való lenne, mégis ne kerüljön csak annak az egynegyedébe, vagy még annál is kevesebbe!

Nehéz itt igazságot tenni!

Talán szegezzünk le néhány álláspontot. Hogy ki milyen ruhát vesz fel, az végeredményben *mindig attól fog függeni, hogy milyen az illető legbelül, a lelkében*. Akinek már a lelke fölé borul nemes és ékes köntös=ként az áldott, drága szemérem, az a testét sem tudja kitárni pogányul, cinikusan. És fordítva. Nem jelent semmit, ha valaki a szabónőre hivatkozik, vagy, hogy most így divat: a rózsának

mindig rózsailata lesz, és a fokhagymának fokhagyma szaga. *Mindenkinek a ruhája saját lelkének megnyilvánulása.* De néha megesik, — ó, milyen siralmas látvány — hogy a fehér hóvirágot megfestik az emberi kezek pirosra, és láttam rózsát, amelyre ecsettel kék anilinfestékes árnyakat mázoltak. És illatos, sötétzöld fenyőágot bekennek nyúlós enyvvel és telehintik sóval, hogy «szebb» legyen, havas legyen és patinás bronzcsillárt árverésre ezüst kályhalakkal vontak be, hogy «mutatósbab» legyen.

Ezt csinálja sokszor a divat

az emberekkel. Finomlelkű, szerény, másokért élő anyásshívű nőket belakkoz kívülről suhancoknak, démonoknak, hiszterikáknak — és ők szinte észre sem veszik. És ez az egyetlen, amit kívülről tehetünk a divat hóbortjai ellen: megerősíteni a jólelkűeket abban, hogy merjenek *azok lenni, akik lélekben* és merjék ezt kifejezni ruhájukkal is. Ruhádnak ki kell fejeznie szociális helyzetedet is. Csak az élettől távol álló emberek kíváncsiak, hogy divatját mult, rosszul szabott, kopott (— «de tiszta, rendes» — mondják ők —) ruhákban járj, mert hiszen a lélek, a belső érték úgyis nyilvánvaló lesz, és úgyis aszerint becsülnék meg majd az emberek. Ez — az idők folyamán és végeredményben — feltétlenül igaz, de miért fordíts annyi energiát az ellenkező feltevések legyőzésére! A divat nem az abszolút vagy legalább is a művészi szép. A divathoz szokni kell. És lehet tőle elszokni. És akkor máris nevetséges. Mi lenne, ha valamelyik egyetemi tanár — mivel régebben így jártak — parókat venne kis máslis copfocskával — és így járna ezentúl? Hiszen tudásával azért meggyőzheti az embereket belső értékeiről. Úgy-e, kár volna idejét ezzel a meggyőzéssel tölteni! Mindenkinek joga van úgy öltözködni, amint az társadalmi helyzetének megfelel. A bankárné csak költsön ruhára, hiszen kenyeret ad vele, a tanítónőn pedig lássék

meg, hogy nem akárki ő, hanem olyan, akire felnéznek az emberek; egyszerű, izléses, komoly ruhája is kifejezi ezt.

De ezzel egyben bizonyos határvonal

is keletkezik. Rossz az, ha a bolti kiszolgálóleány úgy akar öltözködni, mint ahogyan ő egy színésznőt képzel el érzelmes regénykéek nyomán, — és rossz, ha a tanítónő grófné módjára akar megjelenni. Az ilyen csalás nemcsak a létrehozásában igen drága, — pénz, munka, idő, gond, veszekedések, keserűségek — hanem következményeiben: Lesznek férfiak, akik csak úgy repülnek a fényesen öltözött leányok felé, de amint meg tudják, hogy ruha az van, de pénz az nincs, azonnal vissza is vonulnak. Nem baj, ezekért úgy sem kár. De lesznek, akik a fényes ruha dacára megismerték a szeretereméltó lelket. Mégsem mernek közeledni, mert ilyen luxust ők nem nyújthatnának a feleségüknek. És aztán hiába minden esküdözés, hogy milyen olcsón állították ki az egész fényes ruhát, hiába a bizonykodás, hogy hiszen férjük mellett tudnak ők lemondani minden igényről, a hódoló udvarlók — nem mernek nőszülni. Legalább is az értékesebb elem nem, mert nem merik vállalni a felelősségeket.

Legyen bátorságunk

azon a határvonalon maradni, amelyet a mi társadalmi helyzetünk von nekünk. Lehet jól öltözni széreny eszközökkel is. Az idősebbek jól teszik, ha a rendelkezésükre álló kevés pénzt kevés, de jobb minőségű ruhába fektetik. Így mindig elegánsak lesznek, hacsak egyetlen jó ruhájuk van is, és mindig rossz hatást keltenek, ha naponkint változtatják is Olcsó=János ruháikat. Más a fiatal leány helyzete. Űde arcához, nyúlánk természetéhez egészen jól illenek a színes, olcsó kis holmik is. És miért is ne legyen többféleje ugyanazért a pénzért? Miért ne jelenhessen meg egyszer kékben és máskor vörösben? Fiatal, jókedvű... illik hozzá! Hogy az olcsó anyag nem tartós? Hát aztán! A divat sem tartós,

az átalakítás pedig szinte többbe kerül, mint az új ruha — ne legyünk meg nem értők a fiatal leányokkal szemben! De te, fiatal leány, te is légy megértő önmagaddal: jobbik, nemesebbik éneddel szemben!

Ha észreveszed,

hogy a beszélgetésed visszatérő főnevei a glokni, rüss és szeimedli, ha a mellékneveid között állandóan szerepel a sveifolt, raffolt és kicakknizott, akkor baj van. Ha több időt töltesz a kirakatok előtt, mint munka, vagy könyv mellett, vagy az Úristen tiszta friss levegőjén, — ha egy hét múlva is pontosan tudod, hogy Bözsín epervörösből mályvaszínbe átmenő matt=liberti volt ezüst lamével, viszont Klárin búzakék angora, strass=díszítésű krepp övvel — jaj, akkor már igen nagy a baj. De ha már este nem tudsz elaludni, mert nem tudod: méregzöld legyen-e az új jumperod, vagy pávakék, ha édesanyádnak szemrehányást teszel, hogy miért nem kapsz új ruhát a tea=estélyre, és ha sírsz, mert a kalapodra nem jut plöröz, akkor itt a legfőbb ideje, hogy valami nagy kúrát kezdjél el önmagad érdekében, mert — csak nem akarsz tovább-süllyedni . . . Lesüllyedni odáig, hogy te is akarsz jád, te is használjad a divatnak olyan eszközeit is, amelyek a

nem tisztességes emberek számára valók

és amelyeket együtt így kell megneveznünk, hogy nem a test elfödésére, hanem a test kirakatba=tevéseére valók. Akár túlrövid, akár túlszűk, akár ujjatlan, akár felhasított vagy másként nyugtalan szerkesztésű (vállpánt, átlátszó anyag stb.) egy ruha — a te finom lelked tiltakozni fog ellene, amíg egészséges. Azért vedd figyelembe a fenti jelenségeket és nézz mélyen a lelkedbe — és mentsd meg magadat. Vagy üres, sívár, gondolat- és eszmeszegény lett a lelked és azért vonult be oda dudva és élösdi módjára ez a divatimádat, vagy rendben van ugyan a lelked, de — festett hóvirág, enyvvel

bekent, sóval behintett fenyőág lett a jellemed: olyan külsőt veszel fel, amely nem felel meg a belsődnak.

Ébredj önmagadra,

ez nem te vagy! Annyi szépség, fantázia; olyan sokféleség, gazdagság van a mai divatban — válaszd ki azt, ami a te egyéniségedet fejezi ki, és hidd el, szép leszel annak és azoknak, akiknek éppen a te egyéniséged lenne a kedves és boldogító.

Nem gondolod, hogy kár érted, ha másnak látszol, mint amilyen a lelked? . . . És azért a másikért, aki vár rád, de nem talál meg — álruhád miatt!

Én nem cseléd akarok lenni,

hanem feleség! — Ezt szoktad mondani az édesanyádnak, ha a jövőre hivatkozva egy kis házimunkát akar veled végeztetni. Igazad van: feleség! Fele=ség.

Nagy gazdasági

terhet vesz magára az a fiatal férfi, aki ma megnősül. Egy férfinak tulajdonképpen oly kevés igénye van az étellel szemben. Olvastad az Aladin lámpáját? Mit kíván a fiú a szellemtől, ki mindent adhat neki? — Ételt. Miután jóllakott és újra megéhezett, újra ételt kívánt a szellemtől. Aztán újra és újra és talán a mai napig is így lenne ez, ha meg nem látta volna a szultán leányát, a Nőt. Hívta a szellemet: hozzál nekem aranyat, ezüstöt, igazgyöngyöket, teremts elő selymeket, tollakat és prémeket, szerezz olajakat és illatszereket és drága keneteket, építs palotát nekem illatos fából, márványból és kristályból, ültess virágokat mindenfelé és hívj ide színes lepkéket, meg édesszavú fülemléket, hogy magamhoz hajlítsam, hogy megtartsam magamnak a Nőt, aki mindezeket vágyva szereti.

A férfi úgy,

ahogy megél a maga keresetéből. És nem rosszabbul, mint egy feleség oldalán, mert oly nagy a versengés egy=egy pontosan fizető, rendes szobaúrért, hogy olcsó pénzért mindent megtesznek neki, amire csak szüksége van. És nincs sokra szüksége.

De ő te utánad vágyik,

neked akarja adni az életét, boldog akar lenni veled és boldogítani akar téged. Amit eddig önmagára fordíthatott: most megosztani akarja veled a pénzét, — amiről eddig nem tartozott számot adni: most veled akarja tölteni a szabad idejét, — és ami eddig gondja

nem volt: most a te egészséged, jóléted, lelki- és kedélyállapotod lesz főgondja életének.

Hogy viszonozza ezt a feleség?

Talán csak nem gondolod igazán úgy, ahogyan valami füzetes regényben olvastad: csókra nyujtván puha kis kacsóját? Talán csak nem képzeled, hogy «szerelmed» az a kegy, amelyért egy életen át anyagi, erkölcsi, idegbeli áldozatokat hoz egy idegen férfi? Talán csak nem úgy akarod berendezni, hogy ő szolgáljon neked, te pedig «boldogítod» őt? Mivel? Hogyan?

Te feleség akarsz lenni,

— hát fele=séggé kell lenned. Hogy szeretitek egymást, hogy boldogítjátok egymást, ezért ugyanannyival tartozik az egyik is, a másik is: bensőséges, meleg viszonzással. A továbbiakban pedig becsületesen osztotok. A férfi a szerzéssel, te a fenntartásával, helyes forgatásával, beosztásával annak, amit ő szerzett. Anélkül, hogy cseléd lennél, igenis teljesen kell értened mindenhez, ami a háztartásban előfordul és amivel rengeteget lehet megtakarítani, megőrizni, magasabb nívóra emelni, egészségesebbé, szebbé, gazdagabbá, kedélyesebbé, színesebbé tenni az életet.

«Nem kell, hogy maga csinálja,

de értenie kell hozzá.» Ezt általában úgy értelmezik: valamit kell értenie hozzá, éppen csak hogy. Ez egészen helytelen. Csak arra jó, hogy felmentve érezze magát a fiatal asszony a további tanulástól és hogy gőgösen visszautasítsa, ha valaki jótanáccsal akar szolgálni neki. Egy egészen kisfiútól hallottam egyszer, hogy valamelyik cselédleányt nagyon szereti, mert «az csak úgy, az ujjá hegyével dolgozik». Talán nem maga gondolta ki, csak hallotta valakitől, de nagyon jellemzőt mondott: nagyon fürge, ügyes, tiszta, rendes leány volt.

Neked is az ujjad hegyével

kell majd egyszer dolgoznod a háztartásodban. De ez csak akkor lesz lehetséges, ha egészen és minde=

nestül, elméletileg és gyakorlatilag értesz a háztartásban előforduló munkákhoz. Sütés=főzés, befőzés, baromfitenyésztés, konyhakert, virágápolás és gyümölcsstermelés, mosás=mángorlás=vasalás, foltozás, varrás, kötés, horgolás, keztűvarrás és kalapvasalás, — parkett=kezelés és padlás=pince rendbentartás, mindegyikre szüksége van a feleségnek. És itt még nem esett szó a bevásárlásokról és a házi költségvetés elkészítéséről és könyvvezetésről, sem betegápolásról, sem a táplálkozás reformjáról, a háztartási munkák racionalizálásáról, a lakásberendezés ízlésbeli előfeltételeiről stb.-ről.

Ha aztán tovább megyünk és az édesanyai teendőkről akarunk beszélni — a csecsemő=ápolásról és kisgyerekgondozásról (hogy most csak az inkább fizikai munkáknál maradjunk) — elbámul az ember, milyen nagy és egész embert kívánó munkákra mer vállalkozni az olyan fiatal leány, aki éppen csak ahhoz ért, hogy a «partiképes» ifjút behálózza, máshoz semmihez.

Istenem, kedves mai leány, — valaki vár reád... valaki általad akar boldoggá lenni... mit tudsz neki adni?

Ha nem értesz ezekhez

a munkákhoz, kárbavész legnagyobb jóakaratom is: állandóan lihegni és izzadni fogsz a munkáktól, amelyeket végeredményben mégis csak rosszul végzel el. Nem érsz rá, hogy lelki társa légy férjednek, nem érsz rá, hogy lelki társa légy gyermekeidnek. Fájni fog neked, hogy ennyi munkával olyan kevés megtakarítást érsz el (és nem a magad ügyetlenségét fogod okozni) — állandóan meg leszel sértve, hogy férjed *nem eléggé dicséri műveidet* és nem eleget hálálkodik óriási teljesítményeidért (ő szegény nem sejti, hogy neked egy oda=nem=kozmált rántás olyan, mint egy megnyert ütközet) — *nem érsz rá* majd sem friss levegőre menni, sem egy kicsit művelődni, mert folyton bonyolítanod kell egyre bonyolultabbá váló házimunkáidat, — végül *türelmetlen, fáradt,*

ideges, elégedetlen, zsörtölődő leszel. Miért? Ó jaj, mert két szobádhhoz és két tál ételedhez nem tartasz cselédet, vagy mert három szobád dacára is csak egy cselédet tarthatsz. — Nem tudsz dolgozni az ujjad hegyével, mert különben nemcsak ezeket intézhetnéd el könnyen, hanem még hozzá is segítenél a háztartáshoz: varrással vagy kalapkészítéssel, gyümölcs- vagy tojáseladással, szobakiadással vagy kifőzéssel stb.=vel. Ne mondd, hogy nem érdemes. Akik igazán értenek hozzá, azok most is meg tudnak élni ezekből.

Talán legokosabb,

ha házon kívül dolgozik az asszony,

hiszen a jövedelméből aztán bőven fedezheti azon cselédmunkák árát, amelyeket elvégez helyette más. A választ megadta az élet: ahogyan egy pár évvel ezelőtt kidobta a nőt a kenyérkereső munkákra, úgy szorítja most vissza. Irgalmatlanul, — de az összememberiség szempontjából talán helyesen. *Kimondhatatlanul nagy értékek pusztulnak el*, ha az asszony távol van otthonától, értékek, amelyek azonban nem mutathatók ki kettős könyvvittel. *Anyagi javak*: helytelen felhasználás, időelőtti elkoptatás, nem gondozás, át-nem=alakítás, össze-nem=olvasztás, ki-nem=válogatás, utána-nem=járás stb., stb. által. Nincs rá idő! Érthető, de meg nem bocsátható! *Egészségi javak*: a nő tulajdonképpen szívósabb, mint a férfi, nagy betegségeket is könnyebben hever ki, — de biológiai okokból is — sok apró baja van, amikor 1—2 napra, egy félnapra, talán csak órákra is — némi pihenésre, kímélésre lenne szüksége, de — külső munkában állván — éppen ezt nem adhatja meg magának a kellő időben. Nem mintha a háztartásban élő asszonynak kevesebb munkája volna, de okos beosztással, kellő előrelátással meg tudja oldani a dolgokat, vagy elhalasztja őket. És míg a férfi úgyszólván sohasem beteg, de ha egyszer a feje fáj, vagy a hőmérséklete 37,1, akkor egészen boldogtalan és

munkaképtelen, addig a nő — szívós voltánál fogva — „egészen jól bírja» a munkát az előbb említett sok kis baj közepette is. Legalább úgy látszik. A valóság azonban nem az. Sok súlyos idegbaj (házsártosságnak mondják és hisztériának csúfolják), sok testi=lelki összeroppanás elmaradna, ha a nő nem külső munkában állván, megadhatná magának ezeket az apró kíméléseket.

Teljességgel pótolhatatlanok

az elvesztegetett erkölcsi, kedélyi, kulturális javak. Aki kintről fáradtan jön, az nem tud tüzet gyújtani odabenn (képletesen szólva), az nem bírja a lakást otthonná tenni, az nem bír a gyermekeivel játszani, az nem bír mesét mondani, az nem bírja befogadni a férje élményeit, az nem bír rokonságokat ápolni, barátokat látogatni, az nem bír pihentetni, mert maga sem bír pihenni. Rohannia kell munka után, rohannia kell háztartásába, rohannia kell ruhatárát kiegészíteni és végül rohannia kell kicsit szórakozni, mert hiszen nem állat az ember . . .

De hát emberi élet

ez még így? Nem jobb=e inkább látszólag leszállítani az igényeket és megmaradni a háztartásban, és — jól értvén a háztartási teendőket — ezen a vonalon szaporítani egy kissé a jövedelmet?

Gondold át ezt,

mai leány, és fordítsd intelligenciádat és energiádat ebbe az irányba. Bármilyen maradinak hangzott volna ez öt évvel ezelőtt, olyan

modern gondolat ez most! A jövő errefelé mutat!

A lakásom ott hon lesz.

A bútort készen vesszük, az igaz. De már ahhoz, hogy mit veszel meg, mit nem, a te ízlésed szükséges. Azelőtt sokkal nehezebb volt az egyéni ízlés érvényesítése. A bútortvásárlás körülbelül így folyt le: Kérek három szoba bútort, x, y vagy z árban. És akkor megkapta a drága, drágább vagy még drágább áru szalont, ebédlőt és hálósobát «complete»-en. (Ez volt a főbüszkeség.) Ma darabonkint válogathatja össze az ember, amire szüksége van és amit és amilyent az erszénye megenged. A bútorkereskedő persze most is azt szeretné eladni, ami nála raktáron van készen, tömegízlésre szántan és szeretné eladni minél «completebben», vagyis hogy ő minél completebb számlát csinálhasson, — de a mai embernek már nem kell az ilyen zsarnokságot elfogadni. Jelszó: minél kevesebb, minél egyszerűbb, minél kényelmesebb bútor. Hogy melyiket tartod annak, az a te ízlésedtől függ.

A bútorral megvan

a nagy keret. Ezt a bútorkereskedő szolgáltatja. Most következni te. Milyen színek, milyen anyag, milyen elrendezés? Ne gondold, hogy ezt úgy éppen csak ötlet szerint meg lehet csinálni jól. Nem szabad egyszerűen belenyugodni abba, hogy «az ízlések különbözők» — és nem fejleszteni ízlésedet. Sajnos, az ember egyrészt elég gyorsan megkeményedik és megcsontosodik és Szentírásnak tartja a saját nézeteit, — másrészt mi nők: éppen a szépre vonatkozólag, úgy megszoktuk a divat szerint való igazodást, hogy mindent megteszünk, amit a divat diktál (valakitől ezt a jellemző mondást hallottam: ezt most nagyon hordják — miközben két fotelre mutatott, amelyek a kályha mellett állottak). Rendkívül fontos tehát, hogy éppen a fiatal leány fejlett és határozott ízlésre tegyen szert.

Tanulmányozz néhány könyvet,

amely az «új lakással», a «modern otthonnal», a «kerti házzal», a «mai kislakással» foglalkozik, de ne feledd meg azokról a remekművekről sem, amelyek a magyar népművészet kimeríthetetlen kincsesbányájában várnak reád. Puhafa=asztal, lóca, tálas, láda utolérhetetlen szépségűvé tehetnek egy szobát, ha finoman, harmonikusan válogatjuk össze és megfelelő háziszőttes, szálánvarrott, varottas stb. holmival díszítjük. Népművészetünk szinte hitelét veszti már, annyira ízlés=hiján szűkölködik a vásárlóközönség; tudniillik a népművészet mint népipar kerül forgalomba és mint ilyen, nem készíti azt, amit nem vesz a közönség és aláhúzza, túlozza azt, amiről azt látja, hogy van keletje. Így a «művelt» közönség, az aki ízléstelenségbe kergeti a «műveletlen» népet.

Te ismerd és szeresd a szépet.

Kerüld a sok lim=lomot a lakásban, az nem teszi szebbé, csak munkádat szaporítja. Ha találsz rá időt, saját kézimunkáddal díszítsd, — de sokkal okosabban teszed, hogyha egypár pengőért — néha fillérekért — népipari dolgokat vásárolsz és inkább ruháidat szabad=varrod, kötöd=horgolod magad. Időben, pénzben többet takarítasz meg, — támogatod hazánk legszegényebb néposztályát, ruháid egyénibbek, népművészeti tárgyait pedig népiesebbek lesznek így.

A szép még nem teszi

a lakást otthonná. Otthon azáltal lesz, ha látszik rajta, hogy ezt valaki lakja, mégpedig huzamosan és úgy, hogy ott, benne és általa jól érezze magát. Ezt a benyomást különböző tényezők hozzák létre. Az egyik, hogy legyenek helyek, amelyek egy bizonyos huzamosabb cselekvés elvégzésére alkalmasaknak látszanak. Íróasztal, amelyen könyvek, iratok, lámpa és írószerszámok állanak, alatta egy kis szőnyeg,

előtte megfelelő szék, — varróasztalka jó kis szék mellett, kézimunka=kosárral helyes megvilágításban — két fotel a rádió közelében, lámpával, újságtartóval, cigarettadobozzal az egyik oldalon, foltozókosárkával, kötéssel, zsámolykával a másik oldalon, mindjárt meleg lesz az ember szíve, ha ilyen lakást lát. — Egy másik tényezője az otthon=érzésnek, ha az a lakás bizonyos *tradíciókat őriz*. A hipermodern lakásművészek mondhatnak, amit akarnak: a fényképek, az emlékek hozzátartoznak a lakáshoz. Távol legyen tőlem, hogy a falat ajánljam fényképalbum helyett (pláne, hogy valaki a saját fényképeit aggassa ki a lakásában). De a «kedély» mégis csak ott kezdődik az új lakásban, ha az ifjú házaspár valamit átmenekítenek régi otthonukból. A mama fényképe, egy gyerekkori bababútor, egy cserkészbot, a nagymama tüpárnája, egy elsőáldozói emlékkép stb. Lehet, hogy ezek nem illenek az új lakás stílusába, de annál jobban illenek a lélek stílusába. Tradíciók nélkül a lélek gyökértelen és emlékek nélkül a lakás üres. Lehet, hogy egypár év múlva ezek a dolgok lekerülnek a falról, bevándorolnak egy mély fiókba és helyükbe most már *együtt szerzett emlékek*, együtt vásárolt apróságok kerülnek — rendben van. Megtették kötelességüket ezek a tárgyak és egy jó anya kezein keresztül egyszer drága kincsei lesznek majd a gyermekeknek. — További tényező *valami élőlény a lakásban*. Már a ketyegő óra is kedélyesebbé teszi a lakást. Hát még az élővirág! A háziasszony gondossága, hozzáértése, a lakás tiszta levegője, a napsugár köszöntése benne van. Milyen nagy öröm és milyen szép szobadísz a szépen fejlődő növényzet! És ezenfelül — nevesetek, leányok — a kanárira gondolok és a cicára, vagy kutyára . . . milyen kedélyessé teszi pedig a lakást! Csakhogy éretlen — és bizony tulajdonképpen szánalmasan megmagányosodott emberek — olyan állatkultuszt űztek, hogy a modern emberben nagy ellenszenvet váltott ki velük szemben. Pedig van középút is.

De tudjátok-e, leányok,

mi a legeslegszebb szobadís? Egy fehér bölcső az egyik sarokban, — egy zsámollyal és egy díványpárnával vasutat játszó hároméves csöppség, a másik sarokban, — játékszerek a földön, amelyeket százszor rak el a mama egy nap és guri-guri — már megint itt vannak az ember lába alatt. Ó, milyen kedélyessé, ó, milyen otthonossá teszik a lakást! És ó, milyen sivár és hideg az a lakás, ahol úgy gondolkodnak, hogy az ilyesminek nem szabad a lakásba kerülni, mert ezek számára *nincs hely!* Boldogtalan lakás és boldogtalan emberek, nemcsak a tény miatt, hanem amiatt, ami ezt a tényt létrehozta.

A lakást otthonná

tudniillik a lélek teszi, amely benne leng. A szolgáló lélek, az önmagát elfelejtő lélek, a másokban és másokért élni tudó lélek, az önmagának meghalt lélek. A lélek, amelyet e néven ismer az egész világ: *anyai lélek*. Ahol van valaki, aki gonddal, szeretettel készít elő mindent másvalakinek, — valaki aki a távolban kíséri a másikat gondolataival, — aki álmát őrzi a másiknak, hogy mikor nyujthatna egy hűsítő italt, vagy mikor takarhatja be hánykólódó tagjait, — aki akkor örül, ha a másik örül és azért búsul, amiért a másik búsul, — ahol van valaki, aki akkor tud kérdezni, amikor a másik beszélni szeretne és hallgatni tud akkor, amikor a másik hallgatni akar — ott van az otthon. Oda hazamegy mindenki, amikor csak bír, oda hazavágyik, ha a körülmények távoltartják is és ott otthon érzi magát, körülöleltnek érzi magát, révbefutottnak érzi magát, ha csak napokra vagy órákra mehet is haza.

Ilyen otthont teremts,

mai leány és boldog lesz és boldogítani fogsz.

Lelke leszel otthonnak.

Amilyen asszony leszel, olyan lesz az otthonod. És milyen asszony leszel? Amilyen leány most vagy. Igen, vannak érdekes históriák arról, hogy X Y ilyen= olyan leány volt, és íme, milyen kitűnő asszony lett, és fordítva. Hogy ez tulajdonképpen ritka, azt éppen az mutatja, hogy az ilyen eset aztán, mint csodálatos dolog, körül — beszélődik. Az oka kettő lehet. Az egyik: te és a többiek nem jól ismertétek azt a leányt. Hogy ő milyen, azt csak az Úristen tudja. Ti ilyennek láttátok, gondoltátok, de ő lényegében más volt. A másik: igen, egy olyan nagy élmény, mint egy igazi szerelem és szentségi házasság esetleg képes arra, hogy előidézzé a lélekben azt, amit a pszichológusok „Dominanz=Durchbruch”-nak mondanak. A lélek alaptermészete keresztültör jó vagy rossz szokásokon, felvett formákon, nyegleségeken vagy társadalmi jóneveltségen és egyszerre gyökerében látszik megváltozni jó vagy rossz irányban az illető egyén.

De ezek kivételek.

És még mint ilyenek is, csak látszólag lesznek „mással” az illetők, a valóságban csak lényüknek egy másik oldala kerül előtérbe. A rendes menet az, hogy az ember azzá lesz, amivé fejleszti adottságait és amilyen mértékben felhasználja az Isten kegyelmeit. Ha fontos, hogy otthon légy gyakorlati ügyességekben és háztartási munkákban, ha fontos, hogy jó legyen az ízlésed és ismerjed a kedélyesség és áldozatosság külső megnyilvánulásait — mennyivel fontosabb, hogy olyan egyéniséggé fejlődj, amelynek a mély kedély és az áldozatos szeretet szinte természetes járulékai! Az ilyen egyéniségnek csiráit bizonyára már születésedtől magadban hordozod, bizonyára már sokat nevelt rajtad ez irányban a szülői ház és

az iskola, mégis reád magadra vár e téren a döntő és elhatározó szerep.

Mit akarok csinálni magamból?

Ez az alapvető kérdés és e kitűzött cél szolgálatába állítsd egész önnevelésedet, tanulmányaidat, olvasmányaidat, ezt kell, hogy szolgálja minden látóköryitő, lélektágító és szórakoztató eszköz, a színház, mozi és a rádió.

A tanulás,

akár iskolába jársz még, akár az egyetemre, nem lehet számodra csak eszköz jó bizonyítvány elérésére. Minden mondat, minden adat, minden összefüggés, minden következtetés, amely tanulmányaid folytán keresztülmegy lelkeden, kell, hogy formáljon is rajta valamit. A tudomány is olyan szentelt csarnok, mint amilyen a templom: aki bemegy és benne él, azt megszenteli, aki csak mellette és belőle él, annak gyakran kárára van — sok vásott ministránsgyerek, sok hanyag sekrestyész, sok soha templomba el nem menő kegytárgysátras tanuskodik (sajnos) e mellett. Tanulni és el nem mélyülni tőle: sokkal nagyobb kár, mint nem tanulni. Az adatok lélek nélküli raktározása, vagy csak éppen feleségig való agyvelőbe=ragasztása, elbizakodottá, kevélyé tesz és amellet elveszi a lélek képességét további, igazi tanulásra. Szinte megkeményíti a lelkét a tudás ellen: lejártak, elkoptatottak az agyvelő színérzékeny lemezei, mintha valaki nyitva hagyta volna fényképező kazettáit: anélkül, hogy kialakult volna általa egy kép, nem használható többé. Ha tanuló vagy, — tanulj tehát becsületesen és mélyülj el tőle. Tanulhatni, — különös kegyelme Istennek és nem pusztán jogcím arra, hogy most aztán teremtsenek állást neked akárhonnan, mert hiszen te diplomás hölgy vagy.

Ha bevégezted

iskolaszerű tanulmányaidat, távolról se gondold azt, hogy művelődésedet is befejezted. Ha mégoly kevés, vagy mégoly sok «osztályt», «szemesztert» végeztél is

el, — ezzel csak azon eszközök birtokába jutottál, amelyekkel aztán az e foknak megfelelő módon tovább képezheted magad. Kis képzettséggel már csak azért is, mert tényleg kevés, amit az iskola nyújtani tud, egyetemi végzettséggel pedig . . . Ha jól tudom, meg is esküsztek reá, ti doktorkisasszonyok, hogy a tudományt művelni fogjátok a jövőben is!

Továbbra is tanulni!

Mi a módja ennek? Budapesti ember számára egyszerűen nincsen mentség: teológiai kurzusoktól kezdve, zene és művészettörténelmi bemutatásokon szabás=varráson át — le az abc ismeretéig mindent tanulhat az ember olcsó pénzen, sőt ingyen is. Az Iskolánkívüli Népművelő=bizottság rendezései, egyesületek, klubok, magánosok, — emberbarátok és vállalkozók reggel=délben=este, hétköznapon, vasárnapon adnak egyes előadásokat, sorozatosakat, tanfolyamokat, iskolákat, — központi helyeken, a legtávolabbi kerületekben, úgyhogy igazán csak a jóakaraton múlik, hogy látogatód=e őket vagy sem.

Hogy melyiket látogassad

és melyiket nem, azt készséggel megmondja neked kongregációd vagy leányklubod vezetője, volt hit-tanárod vagy valamelyik tanárnőd, kihez bizalmas van, vagy bármely katolikus folyóirat szerkesztője, akinek egy levelezőlapot írsz.

Nehezebb a helyzet kisebb városban,

de egyáltalán nem reménytelen. A katolikus leányklubok oly szép kultúrprogrammal indulnak minden évben, a katolikus egyesületek központjai oly készséggel küldenek központi előadásokat minden vidékre, hogy egyedül a közönség érdeklődésén múlik: lehet=e sokszor kultúrestéket rendezni, vagy csak egészen elvétele. Te mindenesetre légy ott minden ilyen alkalommal és ne tartozz azok közé, akik nagymosás vagy Mañci születésnapja miatt képesek el=

mulasztani egy művészi vagy tudományos előadást. Igen nagy szolgálatot tesz az általános műveltség emelésének a rádió is, ha tudniillik tényleg meghallgatod úgynevezett tudományos előadásait (amelyek azonban nem száraz tudományossággal, de érdekes, népies módon tágítják látókörünket) és nem kapcsolod ki a gépet azzal, hogy «még mindig nincs cigányzene».

Az olvasás a művelődés- és önnevelésnek

igazán legegyszerűbb, legkényelmesebb és legkellesebb módja. Te bizonyára szeretsz olvasni és bizonyára vannak kedvenc íróid és vannak «saját» könyveid. Lásd, a poros, szürke élet ezt majd el akarja venni tőled. Annyit hallod majd magad körül, hogy mások nem érnek rá olvasni, hogy te majd elhiszed magadról, hogy te sem érsz rá. És majd horgolsz magadnak 700-as (!) cérnából dekkedlit egy majdan leendő és veendő vitrinedbe elhelyezendő ezüst hamutálca alá, helyett, hogy egy szép útleírással gazdagítottad volna a lelkedet. Útleírással? Te inkább regényt szeretnél olvasni, úgy-e? Ne szégyeld, csak ne legyen az a kizárólagos szellemi táplálékod.

Hogy benne élj a mai korban,

járass egy jó katolikus heti vagy havi lapot. Ebből aztán ne csak a regényt, vagy a novellákat olvasd el, hanem elsősorban a cikkeket, tanulmányokat, színházi, mozi és könyvkritikákat. Sőt nyugodj bele abba is, ha talán a regény és novella nem is olyan nagyszerű, mint amilyet a már beérkezett nagyságokból olvastál. A folyóiratnak az a célja, hogy mai, friss termésben mutassa be a most folyó életet és, látod tavasszal egy halványpiros nyiszlett kis cseresznyét, amelyet most szedünk a fáról, jobban szokatuk szeretni, mint a legpompásabb őszibarackot, amit tavaly raktak konzervbe. A folyóiratnak — még ha direkt irodalmi célokat tűz is maga elé — nem az a célja, hogy a valaha megírt legpompásabb irodalmi termékeket adagokba osztva nyujtsa ne-

künk, hanem, hogy a ma zajló életből nyújtson nekünk annyi szépet, amennyit éppen össze tud gyűjteni. A folyóirat a mának élete felől tájékoztat bennünket. De persze kevés a folyóirat:

könyveket kell olvasnod.

De nem értéktelen kis regényeket, hanem remekműveket. A nagy irodalmat. Isten tudja miért, de néha az iskola nem tudja felköltetni bennetek a vágyat *el is olvasni* azt, amiről az irodalomtörténet azt mondta, hogy remekmű. Örök kár lenne, ha a te szellemed is béna lenne ezen a téren. Próbáld ki! Tedd magadat túl azon, hogy sokszor nyelvileg elavultak ezek a regények, és meg fogod látni, milyen nagy élvezet egy-egy ilyen könyv elolvasása. A továbbiakban kérj útmutatást klubod, kongregációd, lapok szerkesztősége által, hogy mit ajánlanak olvasásra. Olvass útleírásokat, életrajzokat, monografiákat, történelmeket, meglásd, mennyi élvezetet és lelki növekedést nyújtanak, csak a kezdet nehéz talán. Kell-e mondanom, hogy

ne olvassál szennyes könyveket?

Hát kell egy már eszét bíró embert visszatartani attól, hogy ne játszon az utca sarával, szennyvizével? Hogy neked nem árt? . . . Feltéve, hogy így van, maradjunk az előbbi példánál: a szennyvízben motoszkálnál-e, csak azért, mert «nem árt» az egészségednek? Élvezet ez neked? Gyönyörűség ez neked? És — hallottál már valamit bacillusokról? Tífusz, vérhas, tuberkulózis, kolera, tetanusz és a többi bacillusról? Látod, a lelkiekben is így van. Azért, mert te nem látod őket, vagy azt állítod, hogy nem hiszel bennük — azért még vannak, és fertőznek és rombolnak! Ó, áldott fényes napsugár, csörgedező tiszta patak, üde szellő és madárdal, — végtelen távlatok és csillagos égbolt, — megszentelt fájdalom és diadalmas öröm, — emberi lelkek mélysége és Isten mindent legyőző jósága — ezek kelleneek nekem! Ezek legyenek a te olvasmányaid is!

És legyenek saját könyveid.

Ha évenként 4—5 darabot vennél, az alig jelent évi 12—15 pengő kiadást. Milyen szégyen lenne, ha tizenöt pengő ára kultúrigényed sem volna. És ha él benned az igény könyvek iránt, de végeredményesen nincsen pénzed — nem találnál-e 10—12 leányt, akik veled együtt megvennének évente egy-egy könyvet, amelyet egymásnak kölcsönadván, 12 könyvet olvashatnál el egy évben és végül kisorsolnátok egymás között? . . .

A színház válságba

jutott mostanában. A mozi hozta válságba. Meg a közönség közönye. A színház üzleti vállalkozás, amelytől senki sem követelheti, hogy ráfizetéssel dolgozzék. A színház olyan darabokat ad, amelyek közönséget vonzanak. Minden egyes színházlátogatásodat tehát az irodalom, a kultúra szolgálatába is állíthatod, ha kizárólag értékes darabokat nézel meg, és mellőzöd a silányságokat vagy pláne erkölcstelenéseket. De a saját lelked világát is csak értékes darabokkal építheted. Lehet az vígjáték vagy tragédia, de művészi élvezet legyen. Te átérzed azt, hogy a művészet nem lehet csak «szórakozás». A művészet a köznapnál teljesebb, mélyebb, nagyobbstílusú életet ad, ahhoz hozzá kell nőned. Lehet, hogy ez néha lelket felszántó, megrázó nagy élmény, — nem könnyű kis szórakozás — de ez a szép benne, ettől leszel nagyobb, szebb, teljesebb te magad is.

Dehát te pihenni,

szórakozni, gondot=elűzni akarsz! Hidd el, ezek csak szavak, amelyeket másoktól vettél át. Neked pihenés az egészséges alvás, a hegymászás, a korcsolya, az úszás, neked szórakozás barátnőid körében egy csinos sapkát horgolni, vagy egy ötórás teán egy-két órát táncolni. A gondokat pedig nem kell még elűznöd: szállj szembe velük, győzd le őket. Az ilyen és hasonló mondások fáradt öregemberek szájába valók, akik sportolni is a nézőtérről szoktak.

Ne engedd meg magadnak

a zenével szemben ezt a léha mondást: én a komoly muzsikát nem értem, én csak a jazzt szeretem. Először a jazz is tűz ma már komoly feladatokat maga elé. Le kell számolnunk azzal a babonával, hogy a jazz valami önmagában kereszténytelen, erkölcstelen valami. Azért, hogy a hegedűt jó párszáz évvel ezelőtt keresztelték már meg — volt olyan idő, amikor nagy szegénység volt a vidám hegedűszo a jámbor ember életében. A szaxofon ma még antipatikus szerszám nekünk, de el kell ismernünk, hogy a jazz egészen új hangokat, színeket, kifejezési lehetőségeket hozott a zenevilágba. És például a humort, komikumot azelőtt semmiféle eszközzel sem lehetett úgy a zenébe átvinni, mint ahogyan ezt ma könnyedén teszi a jazz. Hogy rengeteg az élmélygős, egészségtelen, nyávogó, érzéki dal a jazz-repertoírban, az nem a jazz speciális bűne, ez már régebben lopózkodott bele a műdalba, amikor még cigányosan játszották a különböző slágereket. Távol legyen tőlem a mai jazz védelme. Inkább jazzban — nem jazzban elítélni akarom a nem művészi, érzelmős, élmélygős, forrón szeretett és együtt szenvedett könnyű szórakoztató zenét. De ezek felett: a zenének sem a szórakoztatás a célja, hanem a lélek gazdagítása.

A zene művészi kifejezése

annak, ami hangokban átvonult egy nagy lelken. Kifejeződik ez Wagner-Debussy-féle óriási apparátussal, és kifejeződik esti furulyaszóban, vagy egyszerű paraszti dalban. A fő az, hogy szép legyen, igaz legyen, nemes legyen. Itt nem a te ízlésed a döntő tényező, hanem azok ízlése, akiknek náladnál fejlettebb a zeneértésük. Kodály és Bartók felett nem dönthetsz úgy, mint a «napsütött» vagy «füstszínű» harisnya felett: ez tetszik nekem — emez meg nem! Itt egy ideig *alázatos hallgatásra és tanu-*

lásra kell adnod magad és utóbb bámulva látod majd, hogy mennyivel jobban tetszik most már neked is, ha például az egész templom komoly egyszerűséggel éneklí a régi egyházi énekeket, mint hogyha a jegyzőkisasszony trillázza azt a «megható» Ave Máriát, amit az új kántor írt és a patikus=praxi kísér ékes hegedűszóval. És át fogod élni, mennyivel magyarosabb, mélyebb, kifejezőbb a tiszta magyar dal, mint az, amit a cigány teletömött a maga hindu futamaival és chromatikus skáláival.

A rádió

talán rosszul jár ebben a könyvben! . . . Szó sincs róla. A rádió csak szerszám, amely hangok közvetítésére szolgál. Mint ilyen kimondhatatlan áldása az emberiségnek. Betegek üdülnek mellette, magányos emberek bekapcsolódnak a kultúréletbe, elfoglalt, vagy kissé kényelmes emberek tanulási lehetőséget nyernek, családapák otthon maradnak rádiót hallgatni, gyerekek szeretettel várják a meseórát. A kérdés mindig csak az, hogy *mi az*, ami keresztül megy az étherhullámokon. Tartozunk azzal a magyar rádió igazgatóságának, hogy az igazságnak megfelelően leszögezzük: gondos és tisztességes módon állítják össze a programot. Engednek beleszólást a közönségnek is: neked is. Kérhetsz, szavazhatsz, szervezheted a szavazást a te világfelfogásodnak, ízlésednek megfelelően. Nagyjában persze a többség ízléséhez kell a rádió=studióknak alkalmazkodnia. Te tégy róla, vagy segíts hozzá, hogy a többség mi legyünk. A második kérdés, hogy *mi az*, amit *meghallgatsz*, *kiválasztasz* és *hogyan* hallgatod meg ezt. A rádió=ujság némi tanulmányozásával, egy lexikkal és néhány operaszöveggel — gondos válogatás mellett — egészen csinos átlagműveltségre tehetsz szert a rádió mellett. Egyet mindenesetre nem tud a rádió: tölcserrel beléd tölteni a tudományt. Hiába minden: akár szemmel, akár füllel — végeredményben mégis csak ésszel kell tanulnia az embernek és akarással.

Talán még egy szót a moziról.

Ezidőszerint nincsen találmány, amely korlátlanabb lehetőségekkel szórakoztathatná, ronthatná, taníthatná, nevelhetné az emberiséget. Lassított és gyorsított fotografálással foghatóvá tesz dolgokat, amelyeket eddig elképzelni sem tudtunk. Az Északi sarktól az Egyenlítőig és le a Déli sarkig bemutat minden tájat, minden embert, minden állatot, minden mozgulatót, minden hangot. Nagyít és kicsinyít, ismételtet és kiemel, magyaráztat és bemutatott és még hozzá a trükkök oly légiójával dolgozik ma már, hogy az már csak azért is fantasztikus, mert szinte valóságosabbá teszi számunkra a valóságot, mintha az életben láttuk volna. Mint üzlet, sajnos, számft az emberek alacsony ösztöneire és, sajnos, jól számft, — bár azért mutatkozik már javulás e téren. Az egyik ilyen szégyenletes dolog, hogy ártatlan filmeknek is egészen gyalázatos címeket adnak, számítván arra, hogy az «ilyesmire» szívesebben jönnek az emberek. A másikat, hogy reklámcélokra olyan jeleneteket választ ki állóképékként a kirakat számára, amelyek mint állóképek félreérthetők, nyugtalanítók, holott az egész darabban, mint gyorsan pergő jelenet-töredékecske talán észre sem vevődnek. Egy harmadik dolog, amely helytelen, az a tény, hogy nagyjelentőségű filmek mintájára és annak sikerét reklámnak használva egészen silány dolgokat csúsztatnak oda a jóhiszemű közönségnek. A negyedik, hogy művészi, jelentős és tisztességes film jelenetei közé is becsúsztatnak ízléstelen, érzékies, szemérmetsértő jeleneteket. Az ötödik, hogy igen-igen sokszor — szinte legtöbbször — hamis az egész mese, az egész beállítás és képzelt, meghamisított világba viszi a nézőt.

Mit kell tehát tudnod

és tenned ezekre vonatkozólag?

Mondd el magadnak százszor, hogy a mozi üzleti vállalat, amely az én pénzemre spekulál. Odacsábít

magához és ez ellenkezik nemes büszkeséggel: akkor megyek, ha *akarok* menni és nem akkor, amikor behúznak valamivel. Mondd magadban és mondd meg másoknak is, hogy *sértőnek találod* azt a feltevést, amely szerint piszkos címek és képek jobban vonzanának a látogatásra. Írd meg ezt a mozi-direktoroknak és írasd meg másokkal is. Sokszor. Ha egyébként való értékeiért megnézel egy filmet, melynek egyes jelenetei kifogásolhatók, *vértetzd fel a lelkedet*, hogy önműködőleg utasítson vissza mindent, ami szennyes és hazug. Végül *válogasd meg* gondosan a filmeket. Erre vonatkozólag tudnod kell, hogy — sajnos — alig van valamire való mozikritika. Rendszeren csak a kritika ruhájába öltöztetett reklámokat hoznak az ujságok és csak az igazán komoly katolikus folyóiratok kivételek e téren. Aki ritkán megy moziba, — sok szépet láthat, — aki sokszor megy, annak van alkalma sokat bosszankodni. Gondosan válogatni és akkor is ritkán menni, ez arany szabály a mozira vonatkozólag.

Az említetteken kívül

még ezerféle befolyás érvényesül szellemi életed fejlesztésében. Itt csak a legfontosabbat emeltük ki. *Aki csak tétlenül hányattatja magát tőlük, azt elnyeli ez a sokféleség. Aki erőt fejt ki, az éppen ezekkel küzködve, ezeket legyőzve, ezeket felhasználva lesz gazdag és mély egyéniséggé.*

És csak az ilyen egyéniség lesz lélek-társa és jobbak énje annak, akinek az oltár előtt nyújtotta oda a kezét és a szívét.

Mielőtt férjhezmegyék,

szeretném kissé kimulatni magamat. — Van valami tragikus abban, hogy silány kis regények, novellák nyomán az ifjúság lelkében kialakul egy olyan tudat, hogy lehet quasi iparszerűen, foglalkozás gyanánt «mulatni». «Szeretnék elmenni mulatni» — mondják, fel is készülnek rá és sokszor szomorúan térnek vissza, nem «mulattak». Pedig minden megvolt hozzá, amit szükségesnek mondtak. Azt hiszik, hogy rossz= szul csinálták, újra próbálják, színlelik a jókedvet, erőltetik — és ha őszinték akarnak lenni, be kell vallaniok: egyszer sem sikerült mulatni.

Próbáljuk kissé elemezni

a dolgot. A mulatás lényege az, amit mostanában fokozott «életérzés»-nek neveznek. Ez tudatalatti öröm afölött, hogy az életnek, a körülményeknek, nehézségeknek, anyagnak, akadályoknak legyőzői, urai, parancsolói vagyunk. Könnyűnek, erősnek érezzük a testünket, úgy hogy ugrálni, tapsolni, szaladni szeretnénk, gyorsnak, elevennek érezzük a szellemünket, úgy hogy észrevevesszük a furcsaságokat és nevetéssel reagálunk rá, jól kapcsol az emlékező és asszociáló tehetségünk: mesélünk és hasonló eseteket elevenítünk fel, — kedves szócsatákba bocsátkozunk, — tudunk frissen csodálkozni, szépségeket meglátni, — érdekességeknek örülni stb.

Régebben az emberek szűkebb keretben éltek testileg=lelkileg. Nem volt mozi, rádió, villanyos, gyorsvonat, autó, ujság, — spóroltak a pénzzel (ki házra, ki telekre), — nem volt villanyvilágítás, télen összebúnhúzták magukat a lakásban, mindenki otthon ült, kimozdulni nagy elhatározás volt. Ha aztán időnkint el=elmentek a fényesen kivilágított bálterembe, ahol régen látott ismerősöket találtak, barátokat, ro=

konokat, ha hallották a friss híreket, megcsodáltatták szép ruháikat, a rendesnél érdekesebben elkészített ételeket ettek, no meg egy kis alkoholt is élveztek, akkor «nagy kedv» támadt: minden irányban fokozódott az életérzés. Mulattak az emberek.

Ma hajszol bennünket az élet.

Telefon, levél, sürgöny, gyorsvonat, autó, — akkor kerülünk egymással összeköttetésbe, amikor csak akarunk. A lakáskultúra nagyot haladt: egy=két jó szék, egy jól elhelyezett lámpa, vajjon mi múlja felül saját otthonunk kedélyességét? Grammofon-, rádiózenét élvezhetünk, ahányszor csak akarjuk, — kávéházak, cukrászdák fénye nem hagy kívánnivalót hátra, — minden újabb eseményt minden egyes ember tud ugyanazokból az ujságokból ugyanazon órában, — mit adhat nekünk a bál, ami fokozná életérzésünket? A táncot? Hiszen a tánc is mindennapivá lett: a legelőkelőbb szállodákban is már táncolhat az ember a késő délutáni órákban egy csésze tea vagy kávé megívása ellenében.

De mert a régi idők

emlékeként beültetik szívedbe a nagy bálók mesebeli szépségét, hát vágyódsz utána. Pedig mire odaérsz, talán már annyi «életérzést» használtál el a ruha=költségek elszenvetésére, a drukokban, hogy lesznek=táncosaid, a papa=mama=gardedam stb. kérdés tárgyalásával és egyebekkel, hogy igazán nem csoda, ha a jazz=dob gépfegyverszerű pergőtüzére van szüksége idegeidnek, hogy a rendes feletti, magasabb életérzés keletkezzék benned.

Ma a nagy bálók

tulajdonképpen elavult dolgok. A modern ember más=kép «mulat». Nem véletlen, hogy a mulatság és — ügylátszik — a társas érintkezés is jórészt a sportéletre tevődött át. Szép, egészséges és a mindkét nembeli ifjúság társas érintkezésére is igen alkalmas sport a tennisz. Friss levegő, csinos ruhák, nem túlsok költség, — partikba oszlás és mégis nagyobb társaságban

maradás — (a mamák is ki=kijönnek a pályára) — időnkint játszani, aztán, amikor a többiek játszanak, időnkint sétálgatni, — igazán üdítő, életkedvnövelő, kedves sport. Télen a korcsolya: jó pálya, sok kedves ismerős, — csoportban indulnak a barátnők és a megszokott partnerek, egy=egy mama is elfér időnkint a melegedőszobában — és milyen nagy a jókedv és mulatság! — A túristáskodás mindig szélesebb köröknek kedves szórakozása. Hát persze, hogy nem lehet egy fiatal leányt eltiltani tőle csak azért, mert a mama nem kíván sziklát mászni. De vajjon nem lehetne a papát belevonni az ilyesmibe, annak bizony még jót is tenne! Ha három=négy=öt leány szeret hegyet mászni, hát valamelyiknek a papája, nagybácsija a társasággal tarthatna, nem? Vagy kettőnek, háromnak a bátyja vagy öccse, szóval: családtagja!

Csak nem kell visszatérni

a gardedam=rendszerre — kérdezed — ma, amikor a fiatal leány a kenyerét keresi, a tanulmányait végzi gardedam nélkül, hát éppen csak mulatni vigyen magával egy őrt? — Legyen szabad egy kérdést tenni: utadban van a gardedam? Akkor baj van! Azt feleled, hogy te magad is tudsz úgy viselkedni, hogy minden merészséget elhárítasz. Látod, ez az, amit az ember szinte szeretne megtakarítani neked. Miért ne lenne lehetséges számodra, hogy legalább mulatság közben kissé «elengedd» magadat, kissé kevésbé feszes légy, hogy «fiatal» lehess és gondtalan: nyugodt vagy, mert tudod, hogy nem mindent kell magadnak elintézned, a jelenlevő idősebb családtag is vállal valamit a felelősségből! De ezzel természetesen nem azt mondom, hogy nem indulhattok el hegyet mászni — urak társaságában — gardedam nélkül. De vannak feltételeim: mindig csoportosan maradni (alig van ellenszenvesebb látvány a hegyekben sétálgató párocskáknál) és legalább 22—24 évesnek lenni. Gyereklányoknak semmi csavarogni valójuk éretlen tacsókókkal.

Úszás, evezés, napozás.

A legegészségesebb dolgok. De miért kellene ennek egyes társaságban történnie? Milyen jól mulathatnak itt a leányok magukban! Hiszen nem mondom, létezhetnek családi nyaralások is, ahol családi alapon belekerülnek a társaságba a családok férfitagjai is. Olyanoknál, akiknél a sport a fontos, nem is fog ez különösebb zavart kelteni a lelkekben. Mély fájdalommal kell azonban látnunk, hogy az úszóruhák, strandruhák tendenciája arra enged következtetni, hogy sokaknál háttérbe nyomul a sport=szellem és egy egészen más szellem lép előtérbe. Ó, ne azonosítsd magad velük! Te sokkal

jobban tiszteled önmagadat,

semhogy véletlenül is úgy jelenj meg emberek előtt, ahogy azt alacsony lelkek — úgy látszik — szándékosan teszik. Nem aggodalmassá, élettől idegenné akarlak tenni. Tisztességes ruha, vidám úszkálás, rövid napozás, ennyit meg lehet csinálni — fegyelmezett lélekkel — belső károk nélkül. Órák hosszat homokban heverni, legkülönbözőbb pózokban udvaroltatni magának, fürdőruhában sörözni, kártyázni, strand=fényképeket készíteni, — miért akarjuk azt hazudni, hogy mindebben «nincsen semmi», hiszen nagyon jól tudjuk, hogy de igen, van ebben rossz, nagyon is van. Világos, hogy aki tóparton vagy tengerparton nyaral, az a homokban, parton való üldögélésre nem öltözik cipőbe=harisnyába és az összes felső és alsó ruharétegekbe. Egy strandpijama felment minden gond alól: csónakba mászunk vele, homokba ülünk, megvéd a túlságos naptól, szélről, — ki ütköznék meg rajta a parton? De miért kell a vasúti állomásra menni így, miért kell selyemből lennie, miért kell magassarkú cipőt venni hozzája (t. i. ha az ember már «toilette»=szerűen öltözik, akkor más ruhát is vehet), miért kell fagyolatozni, miért kell . . . táncolni pijamában. Ugye, kelle=

metlen elolvasni, az ember szinte szégyenli magát . . . de megcsinálni?! . . . Ó, nem kell erkölcs=csősznek lenni és nem kell szenteskedőnek lenni, hogy az ember erősen sűrgesse a magyar fürdőélet reformját. De legalább te, katolikus fiatal leány, ne végy részt ebben a fertőben.

Ski és ródli

a most legdivatosabb sport, és amíg sport, addig üdítő és egészséges. Kár, hogy meg nem felelő egyének ebből is, mint mindenből, ízléstelen udvarlási alkalmakat csinálnak. Azért erre is, mint a túristás=kodásra az a szabály szól: ha csak lehet, *a család* valamely férfitagja kíséretében és ha ez nem lehetséges, mindig csak nagyobb leánytársasággal együtt! Hogy mi okból? Talán elég, ha csak ennyit felelek: büszkeségből, hogy össze ne tévesszen senki azokkal, akik az ilyen szabadabb mozgást megkívánó sportokat az általuk megkívánt szabadosságra használják fel.

S hogy visszatérjünk,

ahonnan kiindultunk, a tánchoz: a nagy bál drága mulatság, mert gondosan ápolt társas életet tétélez fel. Sok és erősen lekötölezett ismerősök nélkül nem táncolhatsz sokat. Ma mindjobban szokássá lesz a kisebb körben rádió, gramofon vagy zongora mellett néhány órát táncolni. Családi összejövetel formájában ez az új szokás csak örvendetes. Jobb, mint az örökké házonkívül élés. Amennyiben cukrászdában vagy tánctermekekben rendezett ötórás tea keretében folyik ez a táncolás, — csak természetesnek fogod találni, hogy édesanyáddal vagy más idősebb hölgy kíséretében mégy el oda. Vagy nem?

Ízléstelen erkölcsstelen táncok ellen a legjobb orvosság, ha megtanulsz igazán művészien szépen táncolni. Nevezzék ritmikus tornának, mozgásművészeti, orchestikai vagy bármilyen iskolának: ha megtanít arra, hogy hogyan lesz a lélek a mozdulatok tökéletességében, a pontosságban és szépségben — a test felett, akkor érdemes, hogy időt és pénzt

szánj a művelésére. És ha ügyességre, sőt bizonyos művészetre tettél szert a táncban, mint a mozgás művészetében, akkor nem igen lesz majd vágyad poros, rosszlevegőjű tánctermekekben, szűk helyen összepréselve ugrándozni vagy cammogni olyanokkal, akiknek sejtelmük sincs arról, hogy a tánc is a léleknek lehet kifejező eszköze. Neked mást mond majd a zene, mint emezeknek.

Értem. Azt akarod mondani, hogy tisztázandó dolog az is, hogy milyen legyen elhelyezkedésed a fiúkkal szemben. Előrebocsátom, hogy «fiú» alatt azt értem, amit Pesten értenek: felnőtt fiatalembert. Mert hogy süldőlánka hogyan viselkedjék kamasz fiúkkal szemben, az igazán nem probléma: sehogys viselkedjék, nyughasson. Tanulják meg leckéiket és szórakozzanak osztálytársaikkal: fiúk a fiúkkal, lányok a lányokkal. Egészen hibás dolog a bakfis-tánciskola diáklegénykéekkel kombinálva. Nem ez a kor való erre. Tanuljanak táncolni, amíg még kisgyerekek, aztán felnőtt korukban ismételjék meg tánctanulmányukat és, no, nem bánom, csináljanak némi tanulmányokat a bájdús társalgás terén is. De a mindkét nembeli kamasztársadalom nem alkalmas a tánciskola diákszerelmeket tenyésztő miazmás levegőjébe. Tehát: fiú = fiatalember.

Lehet-e pajtása

a mai fiatal leánynak? Lehet, ha igazán az. Mikor igazán az? Ha vele szinte teljesen egykorú, ha *gyerekkoruk óta* együtt nőttek fel, ha családjaik ismerik és szeretik egymást és régi és élénk barátságot tartanak fenn most is, szóval, *ha a szó betűszerinti értelmében igaz, hogy gyerekkori játszótársak* és ha közben is mindig azok maradtak. Ez miről ismerhető fel? Arról, hogy nem játszottak el diákromantikákat és most sem jelentenek egymás számára «flörtöt», vagyis nem viselkednek egymással szemben szentimentálisan, érzelmesen pusztán azért, mert nincsen kéznél másvalaki.

Mire jogosít fel a pajtáság?

Semmiesetre sem bizalmas kettesekre. Sőt, a megengedhetőségnek *ismertetőjele*, hogyha sokan vannak ezek a pajtások: «gyerekek, akik együtt nőttek fel»

és ha nem alakulnak ki ilyen kettesek, akik elkülönítik magukat a többiektől. Ha az elkülönülés megkezdődik, akkor már nem az a kapcsolat áll fenn, amely éppen bebizonyítottan veszélytelen voltában bizonyos tetsvéri hang, testvéri formákra jogosított, hanem más és akkor ennek a «más»nak szabályai szerint ítélendő meg. — Pedig kellemes és kedves az így: 7—8 leány, ezeknek bátyái, öcséi és (valóságos) unokabátyái. Akár jégre, akár majálisra indulnak, mindig megvan az összehangolt társaság. Ha aztán valamelyik leánynak komoly udvarlója akad, vagy valamelyik fiú jobban szeretne megismerkedni egy olyan leánnyal, akivel össze akarja kötni egész életét, — akkor van egy semleges hely, egy semleges társaság, amelynek keretében ez a jobb megismerés megtörténhet, ahol kivirulhat egy szép és nemes szerelem is, vagy amelynek keretei közé felűnés nélkül vissza lehet vonulni pletyka és kárörvendő mosolyok nélkül, ha a lelkek nem találkoznak. Hiszen tulajdonképpen abszurd dolog, hogy mennyire

nincs alkalmuk igazán megismerkedniök

a fiataloknak. Ha egy fiút nem hívnak, nem igen mehet el egy családhoz, anélkül, hogy a család azt ne gondolná, — ahá, magától jött, tehát szándékai vannak. Ez feszélyezi a fiút, nem akar reményeket kelteni, hiszen nem is ismeri még tulajdonképpen a leányt. Ha pedig hívják, akkor meg ő gondolja, — ahá, meg akarnak fogni! — És védőbástyákat emel a lelke köré. — Ha csak táncmultságokon találkoznak, — vajjon igazán és helyesen ismerik-e meg egymást? (Egészen eltekintve a dolog anyagi oldalától és attól, hogy hogyha a lány körül nincsen az az előbb említett összeszokott nagyobb társaság, akkor az az egy szál fiú, aki vele mulat, ugyanolyan kínosan kirakatbahelyezve érzi magát, mintha «házhoz járna».) Azt sem helyeselhetjük, ha a korzót koptatják napestig, azt sem, ha a hegyekben bolyonganak. No, de végül mégsem házasodhatnak össze

komoly emberek úgy, hogy négyszer=ötször beszéltek csak egymással!

Ezért jó, ha a gondos mama

még a gyerekkorban szervezett egy jó kis társaságot fiúkból, leányokból, amelyek összejövetelei hosszabb ideig sohasem szünetelnek és így sohasem lesznek a tagok egymás számára «érdekesek, elbűvölők». Ez a társaság aztán kitűnő keret az egymáson való lelki fejlődéshez, kellemes szórakozáshoz, megfelelő tónus kialakításához és az életben való elhelyezkedéshez is.

De akinek nincsen

ilyen testvérszerű pajtása? Annak, sajnos, van egy mínusz=tétele az életben. Mert csak úgy kinevezni ilyen pajtásokat, azt nem lehet felnőtt korban. Annak más a színe. Pajtásmodort felvenni és megengedni, holott nem az előbb említett gyerekkori játszótársról van szó, az lehet szabadosság, lehet pesti nyegleség, lehet neveletlenség és belső önérzet hiánya, de mindenesetre elítélendő, hazug dolog. A későbbi ismeretségek között kialakulhat egy bizonyos kollégialis, kartársi viszony, amely évek fokozódó tisztelete folytán bizalommmá, megtisztelő kedélyes ismeretséggé alakulhat, de amelyen *csak ronthat* a pajtási tónus. Az ilyen kartársi ismeretségből kettő lehet: meggondolt, nyugodt, komoly szerelem, — ezt megöli a felvett és megengedett pajtási hang — vagy megmarad örökre hivatalos érintkezésnek, amelyen kenyerünk elvesztése nélkül nem változtathatunk és akkor ugyancsak ráfizetünk a megkezdett pajtási hangnemre.

Lehet-e igaz barátság

férfi és nő között? Ez az a téma, amit minden hosszú=hajú ifjú felvet egy rövidhajú leánynak, amikor először sétálnak egyedül egy májusi estén. Istenem, ha tudná, hogy az illető ákácok vagy hársfák, amelyek alatt e kérdés esik, hányszor hallották már ugyanezt és milyen jóízűt mosolyognak és milyen gyorsan adják meg a választ: Lehet, hogyne lehetne, csak éppen

nem a ti számotokra. És ezzel nem sértegetni akarnak ama öreg fák, csak világosan és gyorsan állapítják meg a legfontosabbat: nem az ifjúság részére találták ki az ilyen barátságokat. Minden kornak megvannak a maga életformái és a dolgok rendje szerint a másnemű ifjúság egymáshoz való mélységes érzelmei a szerelem természetes formájában jelentkeznek az ifjúkorban. Amilyen nevetségesek mindkét nembeli öregek, ha bizonyos koron felül szívügyeik vannak és másodvirágzanak, époly természetellenes, beteg dolog, ha fiatalok barátságról mesélgetnek. Nevén kell nevezni a dolgokat: a másnemű ifjúság természetszerűleg szerelemmel vonzódik egymáshoz, melynek vágya a házasság. Ha nem szabadok, vagy egyoldalú a dolog, akkor egy akadályozott, boldogtalan szerelem áll fenn, egy okkal több, hogy ne áltassák magukat barátsággal. Ha pedig nincsen elválasztó akadály, akkor a «barátság» azért született meg, mert a két fél közül az egyik nagyon önző, és mivel «jelenleg nincsen érdekelve» senkinél, barátság címen lefoglal magának valakit, aki ugyan szintén nem «érdekli», de aki kellemes neki, mert elmondhatja mindazt, ami eltölti lelkét, — esetleg most kezdődő szerelmét másvalaki iránt. — Hogy rendesen a leány az, aki önmaga előtt sem vallván be az olyan szerelmet, amelyet a fiú nem kér tőle, ráfizet lélekben erre a «barátságra», az valószínű.

Ezzel nem mondom

a férfi és nő közötti barátságot lehetetlennek. Nagy példák vannak reá. De: nem az ifjúkor a neki megfelelő talaj, hanem csak egészen meglett és egészen érett emberek között lehetséges, — másodszor az ilyen barátság egészen kivételes és hozzá egészen kivételes emberek valók. Azt mondod, hogy hátha te is, ő is ilyen kivételes emberek vagytok! Itt nincs «hátha». Annak, hogy kivételek vagytok, valamiképpen tárgyilagos módon, fogható módon is meg kellene nyilvánulnia: és ez maga is kívánja, hogy már legyen mire visszatekintenie az illetőknek, vagyis nem fiatal

egyének legyenek, mert hiszen azoknál még az egész élet előttük van; még csak ígérek mindent! Több-
ször esett itt ez a szó: szerelem. Szeretném eléje
tenni: szent, komoly, építő szerelem. De erről egé-
szén külön. Most még néhány dolgot, amelyet vele
összetéveszthetnél és olyanról is, amelyet vele kap-
csolatban hallasz emlegetni, holott ellenséges vi-
szonyban vannak vele.

Szellemi közösség

kialakulhat közös munkatéren dolgozó egyének kö-
zött, amely talán érzelmileg is színeződik. Például
egymást kísérő művészek, vagy együtt kutató tudós-
jelöltek között. Mi a teendő? Mindenekelőtt: vilá-
gos látás, azután őszinte szó és végül bátor cselek-
vés. Lehet az ilyen kezdődő szerelem. Ha nem állja
útját semmi — hadd növekedjék, hiszen az Úristen
küldi. Lehet az idegeknek bizonyos fáradtsága, el-
ernyedése: nem szerelem egyik oldalon sem, de az
élet másirányú sívársága, üressége erősebben szí-
nezi az olyanok egymáshoz való érzelmeit, akiket
a közös munka hoz sűrű érintkezésbe. Itt őriz-
kedni kell az önámítástól, egymást hamis jelenetekbe
kergetésétől, a színházrendezéstől (melyre mi nők
fokozott mértékben hajlunk). Sokszor véres köny-
nyekkel siratja meg férj és feleség, hogy ugyan-
abban a laboratóriumban voltak asszistens és asszis-
tensnő. Mennyivel jobb kollegák voltak akkor, mint
amilyen házastársak most. És milyen boldogok len-
nének most is, ha azt a kis tavaszi napfényt, amely
akkor végigsuhant a lelkükön, nem engedték volna
nyárrá fejlődni. Néha pedig tisztára csak az érzé-
kek akarnak szerephez jutni és mégcsak a szív
sincs érdekelve az ügyben. Ha a diagnózis megvolt,
következik az őszinte szó. Ezen nem azt értem, hogy
feltétlenül egy nagy kimagyarázkodási jelenetet kell
rendezni. Dehogy. Néha éppen az ilyen kimagyaráz-
kodás a legnagyobb póz. *Az őszinte szót önmagunk-
nak kell mondanunk*, meg az Úristennek, meg a
lelkiatyánknak. A dolog így és így áll, ilyen és ilyen

eset lehetséges, hogyan járok el helyesen? És akkor rányitunk talán arra, hogy itt egy valóságos, de akadályozott szerelemről van szó,—akkor változtatni kell a helyzeten és ha ez végérvényesen lehetetlen külső okoknál fogva, — akkor a belső tartást, a külső viselkedést kell elválasztó és önmagunk ellen védő fallá alakítani. Talán a második esetre jövünk rá, tudniillik, hogy csak belehajszoljuk magunkat a dolgokba, akkor legyen bátorságunk ezt a szép, szellemi kapcsot fel nem áldozni pillanatnyilag fellépő szentimentális vagy pláne érzéki igényeinknek. Hiszen: kell is, lehet is magasabban állani, semmint hogy férfiúnak és nőnek még a boncolóasztal mellett is, vagy a könyvtár szentélyében is az legyen a legfontosabb, hogy mint *férfi és nő* álljanak szemközt egymással.

Álljon itt egy szó a kacérságról is.

Kacérság. Kiszámítottság a szerelem felkeltésében. Ellentéte a nemes, egyszerű, öntudatlan lélekmegnyílásnak, lélekmegnyerésnek, amit az Istentől küldött szerelem egyik lényege jegyének ismerünk. Méltatlan ingerkedés, magakínálás, és számító visszavonulás, egy neme az öntetszelgésnek és önbálványozásnak, amelynek tulajdonképpen mélyen sértenie kellene minden férfit, akire irányul, mert hiszen egyszerűen felsőbbiségeskedő számítás az ő — hogy udvariasan mondjam — hiszékenységére. Milyen szomorú győzelem, amely ezen alapszik. De szomorúan romboló különben is. Elveszi a lélek hímporát, elveszi a képességet az egyszerű, számítás nélküli érzelmekre, elveszi a másik nemből való hitet, és elveszi a hitet a saját őszinteségben és mélységben. Mindezek felett kiszámíthatatlan hatásai lehetnek a másíknak szempontjából, aki komolynak vette azt, ami csak játék és erőpróba volt. Méltatlan játék és visszafelé is öldöklő erőpróba.

Nem szerelem,

csak egy kis flört. Ezt mentségnek szokták mondani, pedig a leg súlyosabb ítéletek egyike. Miért?

Mi a flört? Állandósított kacérság. Tehát minden ítélet, amely a kacérságot kárhoztatja, a flörtöt is kárhoztatja. Mi a flört? Belső hazugság: úgy tenni, mintha hinnénk, hogy a másik hiszi, hogy mi nem tudjuk, hogy ő tudja, hogy ez a szerelem, amit itt eljátszunk, «nem szerelem, csak egy kis flört». Mi a flört? Két embernek összejátszása a szerelem látzatának egymásban való felkeltésére, játék, amelyben az egyik úgy dobja az érzékiség labdáját a másiknak, mintha tenniszt játszanának. A flört a szerelemből egyedül a finomabb, vagy kevésbé finom érzékiséget tartja meg, de nem azzal a céllal, amelyre Isten rendelte: a lelkek örök összeforrasztásának megelőzésére és megkönnyítésére, hanem — elválasztva isteni rendelésétől — öncélúvá és így vétkessé téve az érzékek játékát. Az igaz szerelem egybeeshetik Isten szándékával: akkor boldogságba visz, és ellenkezik Isten szándékával: akkor tragikus és mártírumsággal telített, — de mindkét esetben fennséges és tiszteletreméltó. *A flört a fenséges dolgokat leráncigálja a porba, játékot csinál abból, ami a legszentebb dolgok egyike; sok vétkes dologra találhat az ember bizonyos mentőkörülményeket — a flört számára nincs mentség: mindenestül alávaló és elítélendő játék.*

Énekek éneke

a neve az egyik szentírási könyvnek, amely a léleknek az Úristenhez való viszonyát a szerelmesek szavaival, élményeivel, vágyaival, törekvéseivel fejezi ki. A Szentírás sokkal súlyosabb, egész emberibb, semhogy annak minden részlete gyerek kezébe való volna, így az Énekek éneke sem való éretlen embernek.

De az, aki elolvassa érett ésszel, az nemcsak szépségében, bájában, költőiségében gyönyörködik, hanem ámulva látja meg, mily magasra emeltetik itt a szerelem a maga valóságában.

A szerelemről

kétféle tévedés forog fenn. Az egyik a vallásosabb, tisztultabb emberekben él, kik úgy szeretnék, ha az emberek angyalok, vagy legalább is szellemek lennének, akik erényeik kölcsönös ismerete által a tisztelet és nagyrabecsülés oly fokára emelkednének kölcsönösen, amelynek vége házasság. Mások — a lelkiileg kevésbé előkelő nagy többség — szerelemnek nevez valamit, ami hiúságból, uralomvágyból („meghódítottam”), érzékiségből álló keverék és mindenre inkább alkalmas, mint boldog házasság meg alapítására.

Valójában a szerelemnek

két lényeges alkotóeleme van: léleknek és testnek vonzódása egymáshoz. Ez is egyike azon csodálatos ellentétek egyesítésének, amelyeneket Isten az emberbe helyezett, amelyek fenségesek és amelyek a tragikumnak a magvát hordják magukban az eredeti bűn óta. Test és lélek — mint oly sok esetben — sokszor ellentétes igényűek itt is, sokszor egymásra törnek itt is, a valódi, a teljes boldogsághoz pedig ez esetben is a kettőnek nemes harmóniája, teljes kiegyensúlyozottsága szükséges.

Nem elég a lelkek harmóniája.

A házasság testi viszony is, és vétezik az ifjúság ellen, aki nem hívja fel figyelmét a felbonthatatlan házasság előtt arra, hogy ellenszenv és undor léphet fel a házasságban azoknál, akik figyelmen kívül hagyták ezt a szempontot. Emberek vagyunk, Isten helyezte lelkünket testbe, — figyelembe kell venni ennek a testnek igényeit is, ha nem végtelen mártírumságnak szánjuk azt a házasságot, amelynek éppen megkönnyítésére adta Isten a testnek törvényeit. Itt leginkább azokra gondolunk, akiket anyagi vagy egyéb érdekekből rá akarnak venni, hogy gazdag, jóállású, megbízható, jólelkű, — de korban, vérmérsékletben, érzelmekben nem hozzájuk való emberekkel kössenek házasságot. Ne hagyjátok magatokat befolyásolni leányok, nem igaz, hogy elég, hogy az illető köztisztviselőben álló, jóra való úriember, nem elég, hogy magatok is úgy érzitek, milyen boldogok lennétek, ha ő lenne a — nagybácsitok. A férjőtől más tulajdonságokat kíván az élet, mint a nagybácsitól. Igen, az lehet szomorú, sőt tragikus, hogy nem szerelem az, ami az illetőhöz köt benneteket — de tény. És itt a tényekkel kell számolni, tehát nem szabad kötni ilyen házasságot.

Még tragikusabb

azonban a másik tény. Nem lehet kényszeríteni az érzékeket, hogy tetszést találjanak valakiben, aki előtt a lélek meghajlik. Ez igaz. A csodálatos azonban az, hogy igen sokszor az érzékek akarnak uralkodni az egész emberen. Kényszeríteni akarják a lelket, hogy jobb meggyőződése ellenére is kapcsolódjék valakihez, aki az érzékeknek kellemes, míg a lelket talán taszítja is. Ez az eredeti bűn átka: a lélek fellázadt Isten ellen, a test pedig fellázad a lélek ellen. Igen sok dolog kellemes az érzékeknek, ami ellen az ész és az akarat tiltakozik: egy pohár jeges víz a felhevült testnek legkívántabb vágya,

a dermedt, fagyott tagok a forró kályha felé vonják az embert. Az ellentmondó észnek szavát elnyomja az érzékek zsarnokságai. Lehet ember, kinek arca, alakja, mozdulatai, hangja, beszéde, nevetése, éneke, egész atmoszférája a legnagyobb mértékben kelle= mes az érzékeknek, ugyanakkor azonban oly szembe= tűnő az önzése, hiúsága, megbízhatatlansága, kultu= rátlansága, felelősségérzéshiánya, hogy a lélek taszítva érzi magát. Ez az, amit így szoktak mondani: «Látom, hogy mennyire silány jellemű ember, de nem tehe= tek róla, *szerelmes vagyok beléje*». Itt nagy tévedés van. A mondat második részét így kell fogalmazni: «azonban — sajnos — *magához rántotta érzékeimet*» és folytatni így kell: «tudom azonban, hogy ez nem szerelem, hanem veszedelmes megnyilvánulása an= nak, hogy érzékeim erősebbek akarnak lenni a lel= kemnél», — befejezni pedig így: «boldog azonban csak lelkemszerinti emberrel lehetek, tehát ezt a dolgot *kifirtom magamból*». Ne mondja senki, hogy azt nem lehet. Az érzékeknek megvan az a sajátságuk, hogy ahogyan fellelkesedésre képesek, ugyanúgy képesek lecsendesedni megint, — ha megszünteti az ember azokat a dolgokat, amelyek őket felhangolják. Mondjuk jelen esetben a találkozásokat. Lehet, hogy kemény feladat, de megéri.

De hátha megjavult volna!

— Hátha . . . és *hátha nem*, amire több a valószínű= ség! Ne legyünk álmodozók. A házasság nem javító= intézet. A házasság két érett embernek szent szö= vetsége egymás életének megkönnyítésére és gyer= mekeik Isten szíve szerint való felnevelésére! Itt nem sok idő és alkalom marad arra, hogy alapjában rosszul nevelt jellemeket átalakítsunk. Még egészen érett, fegyelmezett, egymást szerető emberek szá= mára is ad a házassági együttélés elég megoldandó nehézséget: nagy merészség külön megterheléssel indulni.

Isten legnagyobb kegyelmeinek

egyike, ha olyan embert küld utadba, aki lelkednek és érzékeidnek egyformán kedves és aki számára te ugyanazt jelented és így számára te leszel az Isten kegyelme!

Az igaz szerelemben

nincsen hódítás, nincsen féltékenység, nincsen esküdözés, nincsen bizonytalanság. Az egymáshoz tartozandóság magátólértetődése, az egymást teljesen betöltés bizonyossága valami nyugodt és mégis bámulattal eltöltő, hálás és mégis a saját fontosságát is boldogan átélő benső melegséggel tölti el a lelket. Jobb, szebb, tökéletesebb igyekszik lenni mindegyik, mert érzi, hogy a másik annak akarja. Egyik a másikat igyekszik kiszolgálni, mert mindegyik akkor boldog, ha tehet valamit, hogy a másiknak még jobb legyen. Egyik átéli a másiknak munkáját, problémáit, nehézségeit, sikereit, mindennemű ügyeit. A világon legjobban az érdekli az egyiket, amit a másik beszél és a másiknak minden gondolata akörül forog, hogy mi érdekli az egyiket. Minden attól lesz igazán széppé, ha együtt nézik és minden azáltal értékké, ha egymásnak adhatják. Együtt örülni és együtt viselni a fájdalmakat, együtt megbeszélni és együtt áthallgatni a dolgokat . . . hiszen ezeket közhelyekké tették már költőink.

Közhelyek . . .

és mégis milyen kevesen élik át. Kevesen, mert az igazi nagy szerelem a kivételek közé tartozik. De azért is, mert — ha megtalálják is — oly sokat rontanak rajta az emberek fegyelmezetlenségükkel. Az első, mit tudnod kell róla, hogy meg kell őrizned magadat a nagy szerelem számára. Az apró diákszerelmek — a lélekben — mindenkivel kikezdés, ami a mindenáron férjhezmenési vágyból származik, — a könnyelmű kacérkodás és minden ehhez hasonlók — csírájában ölik meg az igazi nagy szerelmet. Egyszerűen nem jelenik meg, mint ahogyan nem nő nefelejcs az úton,

amelyen kis cipők, nagy cipők, csizmák és bakancsok taposnak végig naphosszat. A második: nem lehet várni, keresni, elővonni ezt a szerelmet. Hinni kell benne, hogy ez az Isten egyik olyan ajándéka, amelyet ingyen ad. *Aki nem keresi, amikor nem keresi,* az kapja meg, és akkor kapja. Sőt, amikor legjobban felejtí el saját énjét, amikor csak másoknak él, amikor elmerül a kötelességek tengerében, akkor látja meg édes bámulattal, hogy kinyílt lelkében a «kék virág», amelyet mások oly nagy csörtetéssel keresnek hiába.

Megérdemelni ugyan nem lehet,

de rászolgálni kell arra, hogy Isten a másik=én megtalálásának kegyelmét megadja. Rászolgálni pedig azzal lehet, hogy megteremtjük az előfeltételt: önmagunkat nevelni értékes egyéniséggé, — a másik értékes egyéniséget majd küldi az Úristen, ha úgy jó. És itt történik a negyedik hiba. Vagy a gyerekkorban fogadják már be azt a bizonyos legelsőt, aki jön, — vagy lázas keresés indul meg később, — végül ha azt hiszik, hogy máris több idő múlt el a kelleténél, akkor éles, fanyar, kellemetlen emberekké, vénkisasszonyokká alakulnak át a nők. Pedig az életben az első, a fontos, az elháríthatatlan feladat az, hogy *emberek és értékes emberek legyünk. Hogy boldog emberek leszünk=e*, arra nézve nincsen semmi biztosítékunk és hogy éppen a *szerelem által tesz=e boldoggá* az Úristen, az még sokkal=sokkal bizonytalánosabb. Biztos csak egy: még boldogságra sem vagyunk képesek, ha nem vagyunk értékes emberek.

De megadhatja Isten valakinek

ezt az ajándékot és, mégsem biztos, hogy meg is tudja őrizni. Sok külső és belső fegyelem nélkül nem lehet boldog egymás mellett még a legjobb szándékú két ember sem. Az önfegyelmzésnek ezt az állandó készségét csak a kegyelem tartja fenn a lélekben, a kegyelmet pedig Istentől kell kérni sok alázatos imában és jónak cselekvésével.

Fogok-e vele találkozni?

Milyen egyszerű a hívő lélek felelete erre: ha Isten akarja, igen. Ha nem akarja — jobb nekem amúgy. — Ez vajjon nem a végzet fatalista módon való elfogadása? Nem. Ez csak az Úristenben való bizalom, amely nem zárja ki, hogy magad is irányítsad jövődet. Hogy hogyan? Talán lehet néhány általános szempontot leszögezni.

Az első mindenestre az, amiről már az előbbi fejezet szólt: mindenekelőtt értékes emberré lenni. A második

komoly lelkiismeretvizsgálás:

alkalmas vagyok-e lélekben és testben arra, hogy feleség és főleg, hogy anya legyek. Milyen súlyos lelkiismeretlenségek történnek e téren és hogy futkosnak később fűhöz-fához szerencsétlen gyermekeikkel az olyan szülők, akiknek legelső emberi kötelességük lett volna nem házasodni. Nincs jogunk úgynevezett boldogságra mások boldogtalansága árán. És ha úgy érzed, hogy lelkedben súlyos mélabú, vagy a magad valami tekintetben alacsonyabbrendűségének érzése rág, ha állandóan ellenségektől körülvettnek érzed magad, kihez mindenki rossz és szívtelen, ha még az is, akit megszerettél, «csak rosszat akar neked» és állandó a veszekedés közöttetek, akkor látnod kell, hogy jobb igyekezeted dacára is te vagy az összefehetetlen természetű és — legalább egyelőre — mondj le a házasságról. Jobb neked magadban elviselni különbségeidet, — melyekről talán nem is tehetsz — mint egy családot tönkretenni vele. Ha látod, hogy *egészséged nem kifogástalan*, hogyha hol az idegeid táncolnak, hol a tüdőd nincsen rendben, hol ez, hol az a bajod — maradj magadra testvérem. Lelkiismeretlenség magadat egy férfi nyakába varrni és beteg gyermekeket a világra hozni. Ha bár

mennyire szereted is, meg kell kívánnod vőlegény= jelöltedtől, hogy édesapáddal vagy annak helyette= sével orvoshoz menjen és *vizsgálatnak vesse alá magát*. Csak teljesen egészséges emberhez szabad férjhez menned. Ha a magad részéről hajlandó is volnál engedményeket tenni, jövődő gyermekeid megkívánják tőled a teljes lelkiismeretességet. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy milyen *bűnös lelki= ismeretlenség* nem számot vetni testi=lelki egészsé= ségünkkel és úgy kötni házasságot. Ha Isten előtt úgy ítéled, hogy alkalmas vagy házasságra, akkor fogjál hozzá magadat erre, mint hivatásra előkészí= teni: fejlessz ki minden ügyességet és minden ké= pességet, amelyek az *értékes emberen felül* igazán *anyaias nővé* tesznek téged és alkalmassá az anya= ságra.

Ezeket felül szabad keresned is

az alkalmat, hogy ismeretségeket köthess komoly emberekkel. Nem úgy értem, hogy minden férfiú= ban csak férj=jelöltet keress és láss, de: barátaidat és ismerőseidet olyan körökben keressed, ahol a te lelkednek és körülményeidnek megfelelő emberek mozognak. Ha tehát szerény dolgozó leány vagy, akkor ne az legyen főtörekvésed, hogy bejuthassál a tiszti kaszinóba, mert ott vannak a legfessebb táncosok. Ha szolid és komoly férjet kérsz az Úristentől, akkor ne hozz erődön feletti áldozatot, hogy az évad minden bálját végigtáncoljad. Komoly körök komoly és kedélyes összejövetelein, barát= nőid rokonsága között, kiránduló társaságok, rokon= célú egyesületek tagjai között mindenestre köny= nyebben találsz magadhoz illő társakat, mint a fényesenivilágított báltermekben. Bár azt kell mondanom, hogy aki akar férjhezmenni, az nem zárközhatik el remete=módra — de semmiesetre sem mondhatom, hogy *aki mindenütt megfordul,*

ahol csak összegyűlnek emberek, az meg is találja ott azt, akinek szívét odaadhatná. Legcsodálatosab=

ban találkozok néha két ember, kiket egymásnak szánt az Úristen — ha Ő úgy akarja. És hiába keres és nyugtalankodik az, akit máshova szánt az Isten. Végül még egyet. Úgy ne tégy, mint a nyugtalan kincskereső, aki két marokkal turkál az ásványok között, elhajigál mindent, ami a kezébe kerül, mert a nagy fényes gyémántot keresi. Lázás munkája közben mit sem talál és kétségbeesik, pedig ott volt a gyémánt a kezében, de nem vette magának a fáradságot, hogy megvizsgálja, amit nyugtalan sietésben kavicsnak ítélt. A legértékesebb férfiak is úgy járnak, sajnos, mint a legértékesebb lányok: éppen, mert értékesebb egyének — szerényebbek, csendesebbek, nem hódító-beállítottságúak és az emberek elmennek mellettük. Kár. Nem az ő szempontjukból. Mert jobb értékesebbnek lenni és nem észrevenni, mint fordítva. De azok szempontjából kár, akik nem találják meg az értékeset és csak a felszínről szedik össze — a pelyvát. Nézz a lelkükbe a férfiaknak, akikkel foglalkozol és lélek szerint keresd ki az értékest.

És ha nincs meg az az egetverő nagy szerelem?

Álljunk meg. A tökéletes, nagy, minden lélekzetvételében boldogító szerelem egészen ritka kivétel közül való. *Egészen kivételes nagy lelkek egészen kivételes ajándéka.* Mintha csak azért léteznék, hogy legyen mihez hasonlítani a szerelmet. Abban, amit nagy szerelemnek neveznek az emberek, nagyon sokszor csak az érzékek fellobbanása a nagy s azért nem is lehetsz vele szemben eléggé óvatos és szigorú.

Nem kell oly szigorúnak lenned a másik esetben, amikor úgy érzed, hogy lélekben ugyan nagy a ti találkozástok azzal a komoly emberrel, aki feleségül kér téged, de te «nem ilyennek képzelted a szerelmet». Hát először is: lehetséges, hogy rosszul képzelted mindenféle felelőtlen regényké alapján. Hát akkor itt az idő, hogy helyesbítsd azt, ami helytelenül élt a lelkedben. Másodszor (és ezt jól jegyezd

meg): vallásos, erkölcsös, fegyelmezett fiatal leányok szívüket, idegeiket, érzéseiket is fegyelmezték és éppen, mert jóra való, tisztességes, komoly ember közelít hozzájuk komoly, tisztességes, keresztény módon, azért

nem lobban bennük lángra az érzések világa.

Olyan hitvány embernek, aki nem — tiszta lelkének forró szavait suttogja, aki sok nő körül forgolódott már, mert egy sem volt neki szent, aki mint a betörő titkos kulcsokat vesz elő, hogy megnyissa az érzések zárait, — sokkal könnyebb dolga van a téren. Azért, ha találkozol korban és lelkületben hozzád illő, becsületes emberrel, ki az életet komolyan veszi és leendő feleségét tisztességes eszközökkel igyekszik megnyerni magának, — akkor ne légy aggodalmas abban az irányban, hogy ez az az «igazi» szerelem-e, amelyre vágyódtál. A menyasszonyság idejének egyik célja az is, hogy a komoly, lelki ismeretség után egy kissé bizalmasabb viszonyba kerülve, számot vessenek a jegyesek azzal is, hogy nincs-e számukra valami taszító a bizalmasabb együttélésben. *S ha ez nem forog fenn,* — bízhat az, amit bizonyára hallasz is édesanyádtól, hogy megjön a szerelem később.

Külön tekintetbe veendő, hogy a férjhezmenés vágya több összetevőből származik. Ezek közül csak az egyik a szeretni és szerettetni. Egy másik a tudatos vagy öntudatlan

vágy az anyaság után.

Ha ez a vágy meg van szentelve a hivatás tudata által, akkor annyira örülsz majd a csendes, nyugodt szeretetnek, amely egy jójellemű, lelkiismeretes emberhez fűz, mint amennyire meg lennél rémülve és amennyire ellenkezni egész lelkeddel, ha szenvedélyes, forró szerelmet vélnél érezni egy jellemtelen, részeges, rossz idegzetű, beteg ember iránt, hiszen téged az *anyaság hivatása fog kormányozni* és az mondja majd meg, hogy a kettő közül

melyiket szeretnéd jobban gyermekeid atyjaként.
A harmadik összetevő:

vágy a saját otthon,

saját munkakör után. Ez az, amely legtöbbször meg-
téveszti a lányokat, amelyet rosszakarattal így szok-
tak szemükre vetni: «Nem bánta, akárkihez megy is,
csak már asszony akart lenni». És ez az, — amellyel
nem nézvéen vele becsületesen szemközt, — szégyelni
szoktak a leányok és eltagadni önmaguk előtt, — és
inkább belelovalják magukat abba, hogy szeretnek
valakit, holott ez nem áll fenn. Kedves mai leány,
itt nagyon becsületesnek kell lenned és nagyon
őszintének önmagaddal szemben. Házasság nem
épülhet belső hazugságon. Nagyon lehetséges, hogy
ez a vágy erősen befolyásol valakit akkor, amikor
igent akar mondani. Ezt érdekházasságnak csak
abban az esetben szabad bélyegezni, ha az asszony
egyszerűen eltartatni akarja magát — egy színlelt
szerelem ellenében. De ha közös megbeszélés alap-
ján elfogad egy kezet, amely neki segítségére akar
lenni egy olyan otthon megteremtésére, amely mind
a két embernek testi-lelki, meleg, bensőséges otthona
legyen, — ha erősen el van szánva, hogy becsületes
munkával és megfelelő hozzáértéssel széppé akarja
tenni annak az életét, aki neki az asszonyiség előnyeit
nyújtja, — ha kölcsönös bizalommal, becsületesen
akarják együtt járni az élet útjait, egymást támogatni
a szellemi és lelki kifejlődésben és az erényeknek
Istenhez vezető útján, — ha egymás jellemében garan-
ciát látnak arra, hogy idő múlásával csak növekedni
fog bennük az egymás iránt való tisztelet és meg-
becsülés, — ha el vannak szánva egymást el nem
hagyni semminemű balsorsban és viszontagságban,
akkor lehet ez még sokkal szebb házasság is, mint
amelyet úgynevezett szerelemmel kötött két kevésbé
értékes ember.

Ki az igazán értékes férfiú?

Természetesen családi vonatkozásban tárgyaljuk ezt a kérdést, mert különböző szempontok szerint lehetnek különböző értékek. Például az eljövendő légi-háború szerint legértékesebb, aki 60 órát fenn tud maradni a levegőben étlen=szomjan=álmatlan. Lehet valaki zseni a tudomány és művészet körében, — de nem való arra, hogy férj és családapa legyen. Az Úr-isten előtt lehet igen értékes ember az is, aki ezer-féle rossz tulajdonságait és hajlamait — rossz fizikum dacára is — állandóan nyesegeti, nevelgeti, mégsem lennél boldog vele sem te, sem gyermekeid. Éppen azért,

nem elég egyszerűen azt kérdezni,

hogy vallásos=e valaki, ha számot akarunk vetni azzal, alkalmas=e egy család boldogságának szolgálatára. A vallásosság eszköz az örök üdvösségre és így esz-köze az önnevelésnek is, de nem eredmény, amelyre boldogságot lehet építeni. *A vallásosság mindenesetre a lehetőséghez képest kitermeli* mindazon tulajdonságokat, amelyek az embert alkalmassá teszik más emberekkel szeretettel együttélni, de a házasságnak arra kell felépülnie, amit már *kitermelt* a vallásos önnevelés és nem arra, amit módjában lehet esetleg kitermelni. Ha azt nézzük, hogy

a nőnek

milyen erényekre van leginkább szüksége, hogy jó feleséggé legyen, akkor azt kell mondanunk: áldozatosságra és engedelmessegre. Az elsőről már volt szó több ízben. A másodíkról azt kell látnunk: már annyira «kiment a divatból», hogy szinte kelle-metlen leírni, vagy elolvasni. Pedig az Úristen a világ kezdete óta tételes törvényben, az apostol szája által és a nő idegzetében is megadta a parancsot: *Asszonyok, engedelmesek legyetek férjeiteknek.* Az asz=

szonyi lélek ugyanis annyira komplikált, hogy ezer szempontot lát egyszerre és nem tudja magát elhatározni semmire egy külső, hatalmi szó nélkül; a női idegzet annyira finom, hogy érzékenységet és nyugtalanságát nem lehet leküzdeni pusztán ész-okokkal, kell, hogy legyen egy külső tekintély, amelyben az Isten rendelkezését tisztelve benne, megnyugszik; a nő érzelmi élete annyira gazdag, hogy legsajátabb és legjogosabb érdekeit is feláldozná — és feláldozván, esetleg kétségbeesetten visszasírná, ha nem volna külső parancsszó, amely megvédje őt önmaga ellen. A magános nőt az idő és foglalkozása bizonyos tekintetben elférfiasítja és Isten világi, meg egyházi előjáróiban is küld neki segítségeket. Így ő — néha bizonyos megkeményedés árán is — elintézi ezeket a kérdéseket — jól-rosszul — magában. *Az asszonyt azonban az Úristen a tiszta nőiség megvalósításának szánta, annak, amelynek leggyönyörűbb kivirágzása az anyaiság. Azt akarja, hogy az asszony meg legyen kímélve attól, ami legbensőbb énjében zavarokat okozhat — az engedelmesség által. A férjének való engedelmes-ség által. De tudjátok-e, kedves mai leányok, hogy ezáltal*

a férfi legkiválóbb tulajdonságává

a felelősség=tudat lép elő? Igen, bizonyos az, hogy boldog csak akkor lesz egy asszony igazán, ha tud engedelmeskedni. De engedelmeskedni csak annak bír, aki tudja vállalni és szokta vállalni a felelősségeket. Szép szavakat mondani — és nem számolni a következményekkel, — ígéreteket tenni és nem tekintetbe venni a nehézségeket, — helyzeteket előidézni és nem tisztában lenni a kimenetelükkel — ezek nem férfias, nem felelősség=vállalás eljárások. Utólagos lelkiismeretfurdalások, visszavonások, kiigazítások, revideálások, magyarázgatások, vagy pláne: elkenések, szépítgetések, lehazudozások, másra=át=tolások, másnak okolása stb. — olyan tulajdonságok, amelyek lényegében ellenkeznek a leendő családfő

méltóságával, felelősségével, hivatásával. Engedelmeskedni csak olyan férfiúnak lehet, akinek szava olyan, amilyennek az Úr Jézus akarta: «A ti beszédeitek legyen igen=igen és nem=nem». Vagyis se felesleges esküdözések, magyarázatások, körmönfontságok ne legyenek benne, sem az igenben ne rejtőzzék el egy nem, sem a nemben egy igen.

Az igaz férfiasságnak

egy másik jellemzője — és erénye is — a fentiekben is jelzett egyszerűség. Egy férfias férfinak nincs nagyon sok problémája. Ezt nyakatekert emberek hiánynak is szokták mondani és nekünk nőknek tényleg rosszul is esik néha=néha. Az egyszerűség ugyanis nem teszi alkalmassá őket arra, hogy a mi sok problémánkat megértsék, bontogassák, elemezzék; sem arra, hogy a mi sok finom lelki rezdülésünket észrevegyék, szerinte igazodjanak és azonnal újra visszaigazodjanak, ha a mi rezdülésünk már más irányba rezdül. A férfi nejének sérelmeit először hosszú ideig nem érti meg, nem látja, hogy milyen titkos török vannak elrejtve a sógornőnek most idézett szavaiban stb. Az asszony hosszú magyarázata, szenvedélyes haragja afölött, hogy ő (a férj) mennyire nem osztja felesége sérelmét, végre megéreztetik vele, hogy itt milyen végső szakításnak kell bekövetkeznie, indul is már, hogy végrehajtsa családjá megbosszulását, de közben belép a sógornő, a két nő összezsúkolódzik és együtt mennek el ahhoz az új boltoshoz, ahol a sógornő olyan mesés olcsón szokott vásárolni. S ha a férj napok múlva is kitart amellett, hogy hiszen még nincsen elintézve az a multkori ügy, akkor a nő csodálkozik legjobban ezen a makacsságon és haragtartáson.

A meg=nem=értett asszony hangulata minden asszony lelkén átvonul és minden nő úgy érezheti néha, hogy nem elég finom, elég megértő az ő férje. De ebbe bele kell nyugodni, sőt szeretni kell ezt a tulajdonságot, mert egyedül ennél fogva képes a

férfi eligazodni abban a sokszerűségben, amelyet életnek nevezünk és egyedül ezáltal tud segíteni a nőnek is. Vannak feminin férfiak, akiknek részletesen fel lehet fejleszteni minden problémát. Mindent megértenek, veled bosszankodnak, veled botránkoznak, veled sírnak és kétségbe is esnek veled. És azután — nincs tovább. A helyzetet ugyanolyan komplikáltnak, megoldatlannak találják, mint te és éppen ezért segíteni sem tudnak rajtad. Amikor aztán te valamitől megnyugodtál és felderültél, akkor aztán veled örülnek, veled bíznak. De ez nem segítség, *itt a segítség valamiképpen kívülről jött.* Segítség, támasz, erőforrás az egyszerű lelkű férfi, aki nem látja a dolgokat olyan tragikusnak, mint mi, aki nem csuklik össze, mint mi, aki elindul valamiféle megoldás felé, ha mi nem is bízunk abban és aki számot vetve a körülményekkel és lehetőségekkel úgy cselekszik, ahogy jónak látja és aztán — vállalja azt, ami cselekvéséből következik.

Egyszerűség, felelősségérzet

édes testvére a következetesség. A hangulat, a szélső az ezerféle motívum összejátszása nem szabad, hogy befolyásolja a férfi lelkét. Ha kellően megfontolta és lelkében elvállalta a dolgokat, akkor ne jusson holnap más valami eszébe és holnapután egy harmadik és negyedik lehetőség, amely indokolni látszik folyton változó cselekvésmódját.

Mindezekből az következik,

hogyha meg akarod állapítani, hogy a boldog házasság lehetőségei megvannak-e abban, aki foglalkozik veled, figyeld meg e három tulajdonságra vonatkozólag. Ez a három rengeteg más tulajdonságot rejt magában, mint egyenesség, becsületesség, önérzet, megfontoltság, hűség stb., amelyekre itt nem lehet bővebben kitérni, de amelyek egytől-egyig szükségesek, hogy te és gyermekeid nyugodtan, boldognak, megvédtetnek érezzétek magatokat

az ő karjaiban. Talán még egy szót a biztonság-
érzésről, megvédezettségről.

Téved az a nő, aki azt hiszi,
hogy a házasságban gyermekké lehet újra és férje
karjaiban azt találja fel, amit édesanyja ölében
talált. Nem, nemcsak a történelem kereke nem fordul
visszafelé, de az egyes ember életfejlődésének kereke
sem. Ha az erős és szerető lelkű férfi egyik jellemző
tulajdonsága is a lovagiasság, amely megvéd, segít,
gyámolít, de azt a mindenre kiterjedő figyelmet,
aprólékos gyöngédséget, találékony segítséget, gyors
megértést, készséges feledést, amit az anya tud adni,
az csak női szívbe van lefektetve. A nagy dolgokban
hagyatkozzék férjére a nő, sőt készséges engedel-
mességével erősítse is meg benne a tudatot, hogy
ezekben neki kell döntenie, ezeket neki kell vállalnia,
ezekben neki kell segítenie. De, amint az asszony

mindig megtart valamit a gyermekkorból,
ami idegéletét és érzelmeit illeti, úgy a férfi mindig
gyermek marad az életkörülményekkel való harcai-
ban. A sok apró baj között a nőnek kell feltalálnia
magát, a különböző érdekeket a nőnek kell összhangba
hoznia, a betegeket a nőnek kell ápolnia és ha rossz
kedv támadt, vagy harag, a nőnek kell az első jó
szót szólnia. Megérteni és megbocsátani, elsimí-
tani és újrakezdeni, ez a nőnek a feladata. Minden
férfi, a leglovagiasabb is, édesanyját keres a felesé-
gében. Ha nem találja — nem teljes a családi bol-
dogság. Ha megtalálja: furcsa, de édes rokonság
jön létre a házastársak között, mert *akkor viszont*
a férj édesapjává is lesz a feleségének.

És hogyan nem?

Ez a kérdés ne mint nyugtalanság éljen a lelkedben, hanem mint valami, amit megfontolván, idővel pontot kell tenned erre a kérdéshalmazra. Nézd, amíg 20—26 éves vagy, mindenki jóakaró mosollyal nézi, ha a modorodba, ruházkodásodba egy kis hangoskodás kerül bele. Mindenki tudja, hogy ez a természet szava: férjhez akarsz menni és eszerint ügyeskedel. Ha nem viszed túlzásba — rendben van. 28—34 éves fiatal hölgyektől átlelkültebb, átszellemltebb beállítást kívánunk meg. Néhány kiválóbb férfiúval való komolyabb ismeretségükből még igen nemes szép szerelmek és igen értékes, boldog házasságok fakadhatnak. 35 éves koron felül már csak ritka esetekben nyugszik meg a közvélemény egy leány férjhezmenésén; legfeljebb, ha valami határozott hivatás körvonalai látszanak: árva gyermekek felnevelése, vagy hasonlók. A keresés, a nyugtalanság, a holdvilág és szerenád itt már nevetségesek, később — szájalmasak.

Kivételek mindig lehetségesek,

de nagy általánosságban a természet szavát kell felismernünk ebben. A házasság célja a gyermek, és 36—38 éven felül már nem az első gyermekkel való bajlódás való az egész szervezetnek. Ebből következik a megfelelő lelki beállítottság is. A fiatal leány kora legyen egészen az előkészületé. A 20—26 évesé a tevékeny, de Istenben megnyugvó keresés és várakozás. Ezen túl azt kell kérdeznie magától mindenkinek újra: mit akar velem az Úristen?

Egy biztos:

Isten semmit sem ad azért és semmit sem von meg azért, hogy az az embernek pusztán csak fájjon,

hogy az benne hiányérzet legyen, hogy önmagánál kisebb legyen. Isten mindenkivel valami nagyot és szépet akar. Lehet, hogy ezt néha nehéz, szinte lehetetlen felismernünk. Isten maga mondja a próféta szájával: «Az én gondolataim nem a ti gondolataitok és a ti gondolataitok nem az én gondolataim. És amilyen messze van az Ég a földtől, olyan messze vannak a ti gondolataitok az én gondolataimtól». Igen, néha jogosan gondolja egy leány magáról és joggal gondolja róla mindenki, hogy igazán asszonynak, anyának való egészséges, harmonikus, okos, áldozatos, szép teremtés — és nem ment férjhez. Milyen kár!

Azért gondolkodunk így, mert nem ismerjük az Isten terveit és nem látunk a dolgok mögé. Néha, a történelem fényénél meglátjuk az egyesekről, hogy milyen kiszélesített anyaságot szánt nekik az Úr-isten, hogy akkor lett volna kár érettük, ha csak egy családé lettek volna.

Legszembetűnőbb itt egy=egy női rendalapítónak az élete. Évszázadokra=szólóan, követőik légiója által lettek anyái az egész leányifjúságnak. Sokszor nem látjuk meg ilyen világosan, mert a dolgok el vannak rejtve szemeink előtt. De egyszer megértjük majd, hogy hány gyermeknek testi=lelki éhségét csillapították, hány fiatal leányt felneveltek, hány asszonyt megvigasztaltak, hány férfinak adták vissza a női nembe vetett hitet, hány beteget ápoltak, mit adtak a tudománynak, a művészetnek és főleg: mit tettek a Krisztus országának, a békesség, igazság, szeretet országának, a bűnbánat és kegyelem országának eljöveteleért azok, akikről, — mert férjhez nem mentek — úgy szokott beszélni a világ: «Szegények». Róluk is szól az, amit sokszor imádkoztok a szentmisében:

A balgák szemében halottaknak (elveszetteknek, szegényeknek, sajnálandóknak) látszanak . . . illi autem sunt in pace — ők pedig békességben vannak.

A keletiek békesség szóval fejezték ki a boldog=

ság állapotát is, — itt pedig abban az értelemben álljon az idézet, hogy: «ők pedig teljes értékű, hasznos életet élnek».

De ehhez szükséges,

hogy senki meddő, száraz fává ne váljék. Az első embereknek adott parancs «növekedjetek és szaporodjatok», — a magános embernek is szól: lelki értelemben. Ha az Úristen jónak látta megtagadni valakitől a család lehetőségét, — akkor ez azt jelenti, hogy reflektál szolgálataira a saját családja: az elhagyottak, betegek, árvák, tudatlanok, szomorúak nagy családja, az egész emberiség nagy családja számára.

A csalódott szerelmesek

menedéke tehát mégis csak a zárda? — kérdezik diadallal azok, akik annyit értenek az emberi lélekhez, mint a hajdú a harangöntéshez. — Válasz: Először is a zárdákban százával és ezrével élnek apácák, akik lelki öntudatosságuk első percétől kezdve nem haboztak abban, hogy az ő útjuk a zárda felé vezet. A nagyon nagy többség úgy ment oda, hogy fiatalsága első virágfésülését már az oltárra helyezte. Másodszor: Ha Isten úgy akar hívni valakit, hogy először megmutatja neki e világ mindenféle útját, aztán minden út végén becsukja az ajtókat és csak egy utat hagy nyitva, azt, amelyik az Ő szívéhez vezet — vajjon van-e joga valakinek kifogásolni azt, hogy a lélek arrafelé induljon, ahol az utat — a boldogító utat — látja? Harmadszor: Volt idő, amikor csak két lehetőség volt a nő számára: férjhezmenni, vagy kolostorba vonulni. De ebben volt sok társadalmi és gazdasági biztosítási-akarat is: az özvegyek is szívesen vonultak kolostorba, amely galád rokonok, fegyelmetlen férfiak, háborús dúlások, közéleti bizonytalanságok ellen megvédte őket. Az egyháznak sok kemény szabályt kellett életbeléptetni, hogy megvédje a zárda szentélyét a hivatásból ott élők számára azoktól, akik ott csak elhelyeződést kerestek. Ma mások a társadalmi formák: elhelyez=

kedés, önfenntartás szempontjából ezerféle lehetőség között lehet választani, de

lelki béke és boldogság

szempontjából most is, mint azelőtt is, csak így lehet e kérdést feltenni: Hol kívánja Isten az én szolgálatomat — kis családban, vagy az emberiség nagy családjában. Az önző magamramaradás, magnakélés nem lehet életcél. Akit nem hív az Isten valamely zárda keretei közé, azt hívhatja ezer más módon a szolga emberiség szolgálatára. Hivatása magaslatán álló orvosnő, tanítónő — egy nagynéni vagy keresztanya, — nevelőnő vagy ápolónő, — sőt egy gondos takarítóasszony vagy főzőmindenes — mindegyik pótolhatatlan Isten ajándéka lehet saját körében.

Valaki vár engem . . .

nem muzsikált hiába az ő lelkükben sem. Várja őket valaki, de nem egy ember a család kis körében, *hanem sok ember az emberiség családjának tágas, nagy körében.*

Valaki vár engem: az ember-
testvérek,

Hogyan? Ez az első kérdés? Hát nem az emberekért akarsz tenni valamit, hanem magadról gondoskodni? Ne tévesszenek meg ezek a kérdések, igazad van. Igenis, joggal kérdezed először azt, hogy mi leszel te! Lehet, hogy a kérdést még a gyermekkor naiv önzése sugallja neked. Lehet, hogy az öregség egy korai szele — az önmagadért való aggodás — lehelte meg a lelkedet. De a legvalószínűbb mégis csak az, hogy az ifjúság lelkes tenni=vágyása, alkotó=ösztöne, segíteni=akarása szólalt meg benned: Élni, hogy együnk, enni, hogy éljünk, az nem élet! Tenni, létrehozni, használni kell valamit, ennek pedig elő=feltétele, hogy legyünk valakik. Akit csak úgy görget az élet, az nem lehet szilárd pont mások számára sem. Te érzed, hogy van valami, amiért várnak reád embertestvéreid, — te segíteni akarsz nekik és azért lenni is akarsz valaki. Előtted állanak

a pályaválasztás nehézségei.

Áll előtted mindenek előtt a nagy kérdés: kereső nő legyek=e, vagy inkább férjhezmenjek? Tudom, mindenki azt mondja neked: nem biztos a férj=hezmenés, megélni azonban kell, tehát el kell készülnöd valamely pályára. A magad okossága is ezt mondja. Főleg, mert egészen belül arra is gondolsz, hogy hiszen a pályára való készülés — sőt a beérkezés valamely pályán — még nem jelenti, hogy nem mehetnél férjhez, — amit mégis csak leg=jobban szeretnél.

Tehát : készülsz egy pályára, melyről azt gondolod, hogy Isten segítségével úgyis megmenekülsz tőle. És nem készülsz a hivatásra, amelyről azt gondolod, hogy Isten segítségével egyszer be fogod tölteni. Nem látod itt a magját egy egyszer bekövet=

kezendő nagy tragédiának? Sok pénzt, sok időt, sok erőt fektetsz bizonyos szaktudásba, rááldozod a fiatalságod javát: az órákat, melyeket szabad levegőn tölthetnél, az éjszakákat, amelyeken szervezeted a pihenésben fejlődne és erősödne, a napokat, amelyeken szórakoznál és üdülnél, a hónapokat és éveket, amelyekben elsajátíthatnád a különböző ügyességeket, amelyekre a jövőben oly nagy szükséged lehet. Vérczegényen, sápadtan, izgulva, tanulva, kísérletek között, rossz levegőben — talán koffein és cigaretta mellett készülsz vizsgáidra, azután pedig feleség akarsz lenni és anya . . . Nem érzed, hogy jövőre férjed és gyermekeid rovására csináltad azt a nagy számlát, amelyet a Te meg gondolatlan pályára=készülésed jelent?

Egy másik dolog,

amely igen erős megfontolásra indíthat, az a tény, hogy most az egész világon végighúzódik a törekvés: vissza a nőt a családba. Az egyes férfiakkal itt sok egyéni önzés, gazdasági érdek játszhat közre, mindazonáltal kétségtelen, hogy vannak itt etikai okok is és tagadhatatlan, hogy az egészemberiség számára nagyobb érdek, ha a nő az otthonban foglalatosskodik, mint hogyha kenyeret keres. Bármily fájdalmas is ez az egyes nők szempontjából, — számolni kell vele, mint ténnyel. Egyre brutálisabb lesz majd a gazdasági harc, amelyben a nőt, mint gyengébb felet, el fogják gázolni. Férfiak vannak jelenleg az állások nagyobb részében, férfiak csinálják a törvényeket, önmaguk számára fogják biztosítani elsősorban a kereseti lehetőségeket.

De egyre nagyobb körökben fogják meghódítani a közvéleményt azok az etikai okok is, amelyek még az egyén boldogságának árán is a közösség érdekeit tartják szem előtt. A nőnek joga van önállóságra, keresetre, egyéniségének kifejlesztésére. De a gyermeknek is joga van megszületésre, tápláltatásra, neveltetésre, otthonra, boldogságra, anyára.

Minden jel arra mutat, hogy a közvélemény is azt akarja, hogy elsősorban a férfiak jussanak állásba. Arról lehet vitatkozni, hogy Te is úgy gondolod-e, de rosszul állítanád be életedet, ha nem számolnál a tényekkel: egyre kevesebb állásra egyre több nő fog jelentkezni. Azt pedig tudod, hogy minél kevesebb a kereslet és minél több a kínálat, annál olcsóbb az áru — jelen esetben a női munka díjazása. *Fel kell vetned a kérdést, hogy érdemes-e minden tanulmányodat úgy megválogatni, egész ifjúságodat úgy leélni, hogy az majd felváltható legyen havi néhány pengőre?*

Ha ... ha ugyan lehet felváltani ...!

Dehát megélni csak kell!

És: nincs-e joga a nőnek is kifejleszteni a tehetségeket, amiket Istentől kapott? — Hátha tudósnak, művésznek született, — el kell fojtania magában mindent, — pusztán azért, mert «esetleg» férjhez mehet? Mindenekelőtt csináljunk éles megkülönböztetéseket a szavak között. Néha arról beszélünk, hogy *megélni*, néha arról, hogy *keresni* (szeretjük úgy mondani, hogy «kenyeret» keresni, de ez nem felel meg a valóságnak; mondjuk őszintén: «pénzt» keresni), néha meg *hivatást*, valamirevaló speciális rátermettséget szoktunk emlegetni. Tegyük különbséget a három között.

Megélni bizony sokkal jobban lehetne, ha a férfiak kenyérkereső munkáját okosabban, gazdaságosabban, lelkiismeretesebben végzett otthoni munka — női munka — támogatná. Mosás=vasalás=foltozás gondosabb végzése nagy ellenőrzése, — foltozás=stoppolás idején való elvégzése, — szabás=varrás első személyben való elkészítése rengeteg pénzmegtakarítással jár. Hiába ordítja a reklám a fületekbe, hogy olcsóbb a kész holmi: hazugság! Olcsóság csak a minőség rovására lehetséges. Vagy: igazán alkalmi vételek által érhető el. Ehhez azonban megint az a bizonyos női munkaerő kell, aki nincs lekötve valamely külső kenyérkeresetben. Éppen ez a második tér, ahol nagy megtakarítások eszközölhetők. A nő, aki kenyérkeresetben áll, kénytelen gyorsan, amikor és ahol és amit éppen lehet — vásárolni. Az igazán lelkiismeretes otthonlevő nő keres, válogat, meggondol — és akkor, ott és azt vásárol, ami a legjobb és leg gazdaságosabb. Nem áll, hogy nem érdemes főzni, nem áll, hogy «csak egy kis hideg vacsora» sem kerül

többe, — jól főző, szeretettel főző nő jobb, táplálóbb, olcsóbb és főleg egészségesebb ételt tesz szereteteinek asztalára és megkíméli ezerféle betegségtől övét.

Betegség.

Egész külön fejezet a mostani családi életben. Hiszen szinte nem is vehető bele az élet kerekeibe. Ha a két kereső házastárs között az egyik vagy a másik beteg, egyszerűen felborul minden. Ha egy gyermek a ragályos gyermekbetegségek bármelyikét megkapja, egyszerűen nincs megoldás: azok a jó tantik, keresztmamák, akik ilyenkor beugrottak a család megsegítésére, nincsenek már: keresőkké lettek. Hogy mibe kerültek aztán az ilyen házon=kívül lebonyolított betegségek, arról jobb nem beszélni.

És jobb nem beszélni arról,

hogy milyen annak a háztartásnak a lelki, idegi atmoszférája, ahol senki sincs, aki kissé ráér, vagy aki legalább is elhalaszthatja, eltolhatja a munkáját — ha áldozatok árán is — máskorra. Milyen az, amikor mindenkinek mindenkor el kell rohannia valamerre. Senki sincs, aki egy soronkívüli gombfelvarrást elintézhethetne, egy éppen most jóleső pohár limonádét elkészíthetne, egy szívből feltörő panaszszót meghallgathatna anélkül, hogy kezében ne kellene tartania óráját és fejében számlálgatni, hogy ezt a «rendkívüli kiadást» az időben — hogyan fogja bespórolni más munkában! Hány férfi tudna nyugodtabban, eredményesebben dolgozni és — élni, ha külső, igényeiket jobban lefokozni tudó női hozzátartozói nem «segítették» volna neki — megélni. És hány mama élne még, ha felnövekvő leánya kicsit tehermentesítette volna a házimunkában, ahelyett, hogy hihetetlenül alacsony éhbérékért reggeltől késő estig hivatalba járt volna. A pénz természetesen arra kell aztán, hogy legyen ruha, melyet újra a hivatalban koptat el, — a mamától pedig azt kell kérnie, hogy egy pár blúzt és harisnyát vállaljon el

mosásra eddigi munkáján felül, mert — de igazán — nincs ideje rá, hogy maga gondozza ruháit és fehérneműit. Aztán jön a fejfájás, a hátfájás, a vérszegénység, a tüdőcsúcshurut, a keserűség, panasz és a kiadások, mindez, mert a leány segített — megélni.

A megelégedettség nem az igények kielégítésétől függ. A kielégített igények új igényeket támasztanak.

Dehát csak nem mondhatok le minden igényről? Nem is kell. De meg kell állapítanod az igények helyes hierarchiáját és látni fogod, hogy éppen a legnemesebb igényeknek kell elpusztulniuk a pénzkeresés érdekében.

Joga van a nőnek is

arra, hogy keressen. Úgy van. Az előbbiek alapján ugyan azt állítom, hogy az igazán lelkiismeretes házimunkával ténylegesen keres az otthon élő női családtag is. Legfeljebb nem részesül elismerésben és nem rendelkezik a saját pénze felett. Válaszom: vajjon a szegény gépírókisasszonyok olyan sok elismerésben részesülnek-e és olyan sok pénz felett rendelkeznek? Tűrni mindenütt kell, — éppen csak a saját családjában nem akarnál tűrni? Mindazonáltal elismerem, hogy jogod van nemcsak a megélhetésre, hanem a keresetre is, de igyekezz olyan pályát választani, amely megfelel a női szervezetnek, női pszichének, női életstílusnak. Ma már meghaladott, elavult dolog elhallgatni, letagadni, hogy igenis van különlegesen női idegzet, adottság, lelkület. Sőt, a legmodernebb nők ma azt keresik, hogyan lehetne az életet éppen olyképpen megoldani, hogy ezek a különlegesen női adottságok legjobban hasznosíthatók legyenek az emberiség nagy családja számára és leginkább kielégíthessék, boldogíthassák a nőt.

Néhány évtized próbálkozása

elég volt annak bebizonyosodására, hogy az olyan pályák, amelyek nem állanak közvetlen kapcsolatban az élet adásával, megőrzésével, fejlesztésével, tökéletesítésével — tehát valamiképpen az anyai hivatással, azok nem elégítik ki a nő lelkét, ott elszárad a nő kedélyvilága, céltalannak, elhibázottnak érzi életét... Emellett fennáll az előbbi fejezetben említett tény, hogy kifejezett törekvés van az egész világon arra, hogy az «állásokat» a férfiak foglalják le. Nők csak ott tudnak majd megmaradni, ahol nem mint «pótférfiak» állanak, hanem — éppen mert nők — női tulajdonságaik miatt nem pótolhatók

férfiak által. Viszont azt is megmutatta az élet, hogy női munkaerők beállítása által mennyivel jobban oldódott meg a közéletnek sok olyan munkája, amelyet tulajdonképpen kiterjesztett anyaiságnak kellene nevezni: kórház=ügyek, élélmezési ügyek stb. Ha tehát elhelyezkedési, pénzkeresési lehetőségeket keresel, gondold arra, hogy az anyai hivatás minden mozzanata kiképezhető és felfokozható teljes értékű keresetté, ha igazán hozzáértő, lelkiismeretes, szorgalmas egyén veszi kezébe a dolgot. Így az otthonadásból kiépíthető kereseti ágak: szobakiadás, penzió=vezetés, szálloda=vezetés, takarítási vállalat beállítása, lakástervező és berendező vállalat, nyaraló bérbeadása stb.

A főzés tudományából megélhet a szakácsnő, intézeti bevásárlónő, gondoknő, étterem=direktrisz, diétás néne, kifőzési vállalat, tejcsarnok vezetője, restauráció, garzon ház központi éttermének vezetője stb.

A gyermek testi ápolásának képességéből: gyermek=gondozónő, gyógy=masszőz, betegápolónő, gyógytorna=vállalat, gyermek=nyaraltatás, gyermek=szanatórium, hibás gyermekek otthona, haj= és bőr=ápoló intézet vezetője stb., stb.

A gyermek nevelésének hivatásából: óvónő, gyermek=menhelyek vezetője, tanítónő, gyógypedagóga, nehezen nevelhető és ideges gyermekek otthonának vezetője és munkatársa, gyermekjáték=tervező és készítő, gyermekmese=író, gyermekfoglalkoztatások felfedezője, iskolanővér, tanárnő stb., stb.

A mosás, vasalás, foltozás, varrás stb. sem szükség-szerűen agyon erőltető, vagy alsóbbrendű munkák. Ezekből is alakulhat mosóintézet, ruhavarró szalon stb., ha megfelelő ember, megfelelő tehetségekkel és elszánt, erős akarattal fogadolgokhoz. Persze: jól=rosszul elvégezni valamely tanfolyamot (esetleg könyörgésekkel és protekciókkal), aztán újra könyörgéssel és protekcióval megkapni egy állást, ott azt az elvet vallani, hogy «ezért a pénzért nem lehet elég keveset

dolgozni», — az mindenesetre kényelmesebb. De ma egyre nehezebb, sőt hova=tovább lehetetlenné lesz. De — úgy=e, ez nem is méltó hozzád, aki tudod, hogy a kereset nem életcél! Te tudod, hogy neked az életben ennél sokkal fontosabb teendőd van: az emberek között; a munka elvégzésével szolgálatot kell teljesítened! Te nem élhetsz felelőtlenül, mert reád az emberiség törtető, küszködő nagy családjában valaki vár! Vár a beteg, kinek ápolását vállaltad, — leánytársad, ki nem tudja megvarrni a ruháját, — az éhes családtagok, — a fáradt hazatérők . . . A te munkád nem lehet csupán kereset, a te legsívá=rabbal kátszó munkád és szolgálat, amire várnak, akik benned bíznak.

Ját tudományos hivatása

nem lehet egy nőnek? Nincs joga fejleszteni azokat a tehetségeket, amelyeket Istentől kapott? Önmagánál kisebbnek kell lennie, csak azért, mert nő?

Senkinek sincs joga

megfosztani a munkától és a kibontakozástól azt, akinek hivatása van valamire. A hivatott ember — még ha profán, világi hivatásról is van szó — Isten embere. Isten valami nagyot akar mondani általa. Hivatásért érdemes odadobni az ifjúságot, az egészséget, de az *érvényesülést és boldogságot is*. De az hivatás legyen. Igazi hivatás, amely éppen tudatosságánál fogva elfogadja a szülők pénzáldozatát a kiképzésre, felmentve érzi magát egyéb munkáktól, indokoltnak érzi egészségének csökkentését. Neki gyönyörűség a tanulás, a gyakorlás, a kíséretezés, a kutatás. Nem érzi, hogy hideg a szoba, ha könyvei mellett ülhet — szívesen lemond a vacsoráról, ha annak árán hangversenyre mehet — nem izgul a vizsgák előtt, nem könyörög protekcióért jó jegyek elnyeréséért — hiszen minden érdekelte, mindennel foglalkozott, minden rokon neki, maga érzi legjobban fogyatékoságát hivatásbeli felkészültségében és mindenképpen azon igyekszik, hogy pótolja a hiányokat . . . Csakhogy az ilyen «hivatott» ember nem lesz hűtelen hivatásához, sem ha szegénység fenyegeti, sem ha hirtelen jó partit csinálhatna. Nem mondom azt, hogy tanítónő vagy orvosnő létedre nem szabad férjhez menned, de — a német katolikus tanítónők úgy érzik, hogy eljegyezték magukat az ő iskolájuknak és — ha mégis férjhezmennek — állásról, nyugdíjról önként mondanak le és özvegységük esetén is csak akkor van kilátásuk újra állásra, ha gyermekeiket ők tartják el. Hosszú tanul-

mányokra, vagy szakképzettséget igénylő pályákra igazán csak kifejezett hivatás jogosítja a nőt, mert a hosszú és komoly szakképzés szükségszerűen ront a nő női mivoltán, amelyre pedig természetes, Isten=adta hivatása folytán szüksége van.

Ha hivatásod van valamire,

akkor ne engedd magad visszatartani senkitől és semmitől, de gondolj rá, hogy akkor hivatásodnak kell magadat szentelned egészen és nem szabad más hivatásokkal kacérkodnod. Lehet, hogy komoly és becsületes hivatás=teljesítés közben is úgy fordul életed, hogy mégis találkozol valakivel, aki magához vonzza lelkedet. Gondold meg jól, hogy most *választanod kell a két hivatás között*: komoly és méltóságteljes nagy szerelem=e az, amely elfoglalta szívedet, amelyért érdemes odaadni mindent, ami eddig életed tartalmát képezte, vagy csak egy futó napsugár, amely megcsillantatja előtted a tavaszi rétet, az erdő illatát juttatja eszedbe és a patak csobogását, amely arra késztet, hogy egy pillanatra feltekints könyveidből, vázlataidból, hogy azután annál komolyabban mélyedj el újra abba, aminek egyszer odaadtad az életedet.

És összeegyeztetni a kettőt nem lehet?

A gyakorlat százszázalékosan azt mutatja, hogy erre is áll, amit az Úr Jézus mondott: senki két úrnak nem szolgálhat, mert vagy az egyiket szereti és a másikat gyűlöli, vagy az egyiket túrni fogja és a másikat megvetni.

És a férfiak hogyan egyeztetik össze

a kettőt? — kérdezed. — A férfiak nagyrésze nem hivatást űz, talán éppen mert kenyeret keres családjá részére és talán sok férfiúból tudós, vagy művész lett volna, ha nem kellett volna pénzért, családjá eltartásá=ért odaadnia művészi álmait, tudományos elmerülé=sét, — ahogyan te a tiedet odaadtad, hogy otthont tudj

adni azoknak, akiknek ő a kenyerét keresi. Azok pedig, akik egészen hivatásuknak élnek, bizony a családi élet rovására teszik. Csakhogy más a kihatása a családi életre az apa másirányú lelki lekötöttsége és más, ha az anya látja máshol életének célját és teendőit, mint a családban. Mindenesetre ebből a szempontból is érdekes, hogy ott, ahol az Egyház a százszázalékos hivatást kívánja meg — a papi hivatásnál — ott a coelibatust feltétellel teszi: egész lélekkel, osztatlan lélekkel csak egy hivatást lehet szolgálni. A papi hivatás ilyen osztatlan lelket kíván, — de az anyai hivatás is.

*

Igen, előtted állanak

a pályaválasztás nehézségei. Talán az előbbiek alapján mégis könnyebben tájékozódol a kívülről és belülről adódó lehetőségek között. Egyet tudnod kell: a *dilettantizmus idejének vége*. Akár a házimunkára gondolkodok, akár keresetre, akár hivatásra — egész emberek kellenek: képzett emberek, jellemes emberek kellenek mindenhova. *Bármire határozod el magadat, mindenek előtt ilyen egész emberré kell lenned.*

Ó, hogy várja a világ

az egész embereket. Sír a gyermek az igazi anya után, a munkában, harcban megkeményedett férfi= lélek egy igazi asszony után, az öregedő anya egy igazi nagyleány után. Igazi, teljes értékű, egész emberek — jaj de kevesen vannak és jaj, de nagyon kellenének. Mindenki csak: éppen=hogy, félig=meddig, akkor=amikor, egy kicsikét, néha=néha ember. Pedig a szakácstól az orvosig, a kesztyűstől a repülőgépgyárosig, egyet keresünk minden emberben: tudjon helytállani egészen, akkor reábizhatjuk magunkat ipari munkával, testünk egészségével, lelkünk béké=jével.

Ilyen egész emberré kell lenned,

bármilyen körülmények közé is kerülsz életedben, és akkor sem csalatkozik meg benned az, aki reád vár. Ha egész ember akarsz lenni, képzett és jellemes emberré kell magadat nevelned. Korunk mind a két ponton beteg. Már az iskolában kezdődik a romlás: jó jegyekhez, első helyekre akar jutni a diákleány, anélkül, hogy feladatait annak rendje=módja szerint elkészítette volna: apró csalásokkal, számításokkal, könnyekkel, ajándékokkal és protekciókkal. Aztán álláshoz szeretnétek jutni megfelelő tudás nélkül, és még ott is elismeréshez, jutalmazáshoz megfelelő munka nélkül. Így nem leszel egész=ember, adó=ember, oszlop=ember soha. Csak szaporítod a megbízhatatlanok, nyugtalanítók, süllyedők és folyton segítségért nyafogók számát.

Ha egész ember akarsz lenni,

kezd el az iskolánál. Itt ugyan még nem kapsz szakképzést, de kapod a tudomány elemeit (vagyis azt, amivel és amire későbbi szakismeretedet és általános műveltségedet felépítheted), kapod a jelle=

messég elemeit: pontosságot, megbízhatóságot a kötelességteljesítésben, és ezzel készséget az állapotbeli kötelességek lelkiismeretes végzésére. Szeresd az iskolát, szeresd kötelességeidet: jövődnék alapja itt és általuk rakódik le.

Az iskola elvégzésével

nem fejeződik be önképzésünk. Most már szakismeretekre kell törekednünk, bármilyen pályára lépünk. És ha szomorú tudatlan orvost látni — szomorú látvány a tudatlan háziasszony is! Virágápoláshoz és lakástervezéshez, diplomáciai munkálatokhoz (fenntartani a család belső és kifelé való békéjét, jóhírét, összeköttetéseit stb.) és baromfi-tenyésztéshez, mindenhez a világon érteni kell. És ma már mindenhez megvannak a megfelelő szakkönyvek, tanfolyamok, előadások — hát nem tartozhatsz azok közé, akik úgy csinálnak mindent, ahogyan azt egyszer, véletlenül, valamikor, valakitől látták, hanem csinálj mindent úgy, ahogyan az a leggazdaságosabb, legjobb, leggyorsabb, legcélravezetőbb, — vagyis: csináld szakszerűen. Meglátod, hogy hasznát veszed az elvnek a saját szemelyedben is, de azok részére is, akik az életben várnak rád.

A szaktudáson kívül

törekedj általános műveltséged fokozására is. Bár mely munkádban jobban érvényesülsz, ha egy fokkal többet tudsz, mint ami éppen szükséges. Olvassal, rádióhallgatással, utazással, nyelvek tanulásával szélesítheted látókörödet, mélyítheted tudásodat és magad is meg leszel lepve, hogy általános műveltségednek mennyi hasznát veszed legszárazabbnak vélt szakmunkáid közepette is.

A tudás azonban távolról sem elég ahhoz,

hogy testvéreid kérőn feléd nyújtott kezei bizalommal megnyugodjanak a te kezében. Ehhez azoknak a lelkiértékeknek a továbbfejlesztése kell, amelyeket az iskolai tanulás kicsiráztatott benned: legnagyobb

fokú készség az állapotbeli kötelességek lelkiismeretes teljesítésére. Megfelelni annak, amire vállalkozunk. Vannak dolgok, amelyek meghaladják erőnket és képességeinket. Nem ezekről van szó — bár ezekről is lehetne mondani annyit, hogy a lelkiismeretesség ott kezdődik, hogy az ember nem vállalkozik olyasmire, amit nem képes teljesíteni. Most a lehetőségekről beszélünk, és ezek között legelsőnek a pontosságról.

A pontosság nem mondható éppen női erénynek.

Kicsit több vagy kevesebb, kicsit korábban vagy később, nem szokott számítani nálunk. Szinte nem is érti az ember, hiszen az ő női hivatásban, a kisgyerekápolásban hallatlan pontosságra volna szükség. Csak azzal kísérlem meg ezt a hiányt magyarázni, hogy máshol aztán nem is volt szüksége a nőnek pontosságra, mint ezen a téren. Itt pedig két dolog pótolta: az anyai ösztön és a korlátlan és úgyszólván kizárólag a gyermekre irányult önfeláldozási képesség. Az anya megérezte, hogy mikor és mennyi kell gyermekének és kész volt virrasztani, várakozni éjjel-nappal, hogy a kellő pillanatban mindig kéznél legyen. A mai anyának órával és mérleggel kell már dolgoznia a gyermek táplálásánál; az ösztönök visszafejlődtek (az óriási számú gyermekhalálozás győzte meg a világot erről) és a meggyengült, más munkára is felhasznált és felhasználandó női szervezet nem képes az anyák eddigi korlátlan önfeláldozására. De a mai racionalizált (ésszerűsített) háztartás az egész vonalon követeli a pontosságot: gázt, villanyt egy perccel sem korábban vagy később, gyujtani=oltani, húst, zsírt, cukrot dekaszámmra beosztani, a meleget hőmérővel ellenőrizni — a mai gazdaasszony ügyessége ezekben nyilvánul meg. Hát még a kereset után járó nő! Ha idejét, pénzét, erejét be nem osztja, az élete állandó lótlás=futás, lihegés, küzködés, adósságcsinálás. — Ezek eddig csak önző szempontok. A pontatlan ember azonban visszaél mások

idejével, türelmével, idegeivel, sokszor veszélyezteti mások egészségét, amikor ázva=fázva várnak rá, vagy miatta lihegve futnak vonat után, autóbusz után. A pontos ember megnyugtatólag hat mindenkre: nem okoz gondokat és izgalmakat, nem foglalja el fölöslegesen a mások agysejtjeit a megbeszélések ébrentartásával, figyelmeztetésekre való gondolással stb., stb. A pontos embernek mindenre van ideje, ha még oly elfoglalt, mindenre emlékszik, mindent elintéz, olyan, mint az ember szíve dobogása: alapja az egész szervezet működésének, mégse foglalkoztat senkit, ha igen, akkor már — Isten ments — baj volna.

Az egész ember jellemének másik ismertetőjele a megbízhatóság.

A megbízhatóság rokonfogalom a pontossággal, de még lelkibb értelmű. A pontosságra vonatkoztatva annak folytonosságát jelenti és a pontosságnak beszédre, cselekvésre, mindennemű lelkiismereti kérdésre való kiterjesztését. Amit a megbízható ember mond, az pontosan úgy van, ahogyan mondja, amit a megbízható ember elkészít, az pontosan úgy készült, ahogyan megrendelték, amit a megbízható ember elvállal, az olyan, mintha már el is készült volna.

A megbízható ember a sok ingatag, feledékeny, szeszélyes ember között olyan, mint a mentődeszka, mint a pillér, mint a sarkcsillag fénye. A megbízható feleség, szomszédasszony, rokon a legnagyobb kincsek egyike, amit a privát életben találhat az emberiség és a megbízható munkás, hivataltalnok, katona alapköve az államnak, társadalomnak. Te megbízható ember akarsz lenni embertársaid számára, az embertársaknak, akik rád várnak. Szoktasd magadat az adott szó szentségéhez. Ha megígérsz valamit, legyen neked mindenekfelett fontos annak teljesítése. Ha végleg, súlyos áldozatok árán sem tudod teljesíteni, amit ígértél, tartsd fontosnak, hogy tűzőn=vízen keresztül értesítést küldj, kifejez-

vén, mennyire sajnálod, hogy nem állasz szavadnak. Ha elmondanod kell valamit, úgy és annyit mondj el, ahogyan arra biztosan emlékszel és tedd hozzá, ha valahol bizonytalanul emlékszel csak a dolgokra. Ha valamiben a véleményedet kérik ki, igyekezz tájékozódni minden oldalról, megfontolni mindent, tekintetbe venni mindent és úgy mondani ítéletet, hogy az megbízható ítélet legyen. Lásd, annyi a kiskorú ember! Annyi csip-csup bajuk van, annyi minden keresztbe áll náluk, annyit nem tudnak elintézni, annyira nem tudnak eligazodni, annyit csalódtak, annyira várnak valakit, akiben megbízhatnak, akire rábízhatják magukat és ügyeiket és gyermekeiket és titkaikat és vágyaikat! *Várják a megbízható embert — téged várnak, tedd, hogy ne csalatkozzanak várákozásukban.*

Még egy tulajdonságát az egész embernek!

Ez a szolgálatkészség. A szolgálatkészség az erősek, szabadok, előkelők lelkülete. Más, mint a szolgaság lelke, mely bérért mindenre képes, de jutalom nélkül nem segít senkinek. A szolgálatkészség erőfeleslegből származik és emberszeretetből. A tudatból, hogy valaki vár reám.

Te erős vagy, szellemiekben, lelkiekben gazdag, te arra törekszel, hogy megkönnyítsd azok életét, akik mindent úgy cipelnek, mintha nagy-nagy teher lenne. Ők panaszkodnak — te meghallgatod őket, ők sírnak — te vigasztalod őket, ők megállnak és nem bírnak tovább — te odaugrasz és segítesz nekik.

Fokozott mértékben szolgálatkész vagy ott, ahol azt az állapotbeli kötelesség is parancsolja. Nálunk még mindig érezhető valami a Bach-korszak maradványaiból, amikor mindenrendű hivatalos közeg ura, sőt zsarnoka volt a közönségnek, aki fölött basáskodott. A tény azonban az, hogy mindenrendű hatóság, minden hivatalnok és alkalmazott azért kapja fizetését a közönség adófilléreiből, hogy *megkönnyítse a közönség életét, hogy szolgálatára legyen.*

Te is, kedves postáskisasszony, te is, kedves tanítónéni, te is, kedves orvoskisasszony. A családi élet nyugalma és szépsége igen erős mértékben függ attól, hogy van-e a családban valaki, aki szolgáló szeretettel siet a többiek segítségére. És az emberiség nagy családjában is akkor lesz szép, kedélyes és kedves minden, ha az emberek egymásnak segítségére és szolgálatára állanak. Legalább te légy szolgálatkész, mai fiatal leány, te, aki tudod, hogy a jövő kialakításában reád vár a legnagyobb hivatás, mert ma te vagy az ifjúság és holnap te leszel az új generáció anyja.

Egész embereket vár az emberiség, tedd azzá magadat, hogy azzá tehesd a fiaidat.

Szeretnék

valamí igazán nagyot tenni

— mondod magadban, vagy legalább is gondolod. Te nem vagy infantilis egyén. Te tudod, hogy csak a gyermekkort jellemzi a korlátlan önzés, anélkül, hogy azt betegségi tünetnek kellene mondani. Éhes vagyok, álmos vagyok, játszani akarok! — így mondja a gyerek. Az infantilis egyén, vagyis az, akinek gyerekszerű agya és gyerekszerű idegzete van, így mondja: szomorú vagyok, sértődött vagyok, elhagyatott vagyok. Különböző szavakkal ugyanazt mondják: *nekem ezer bajom van, én más emberekre szorulok.*

Aki túl van az első gyermekkoron

és még nem éli a másodikat, az erőt érez magában és tenni szeretne valamit, mert látja, — amint te is látod, — hogy nem minden van jól úgy, ahogy van. Amikor ez a látás kezdődik, akkor nagy fájdalom költözik a szívekbe, mindenki úgy érzi, ahogyan te érezted: csalódtam az egész világban. A karácsonyfát nem az anygalka hozta be a zárt ablakon, az édesapám nem a legerősebb ember ezen a világon, az én édesanyám nem a legszebb az összes édesanyák között és így tovább. Egy ideig ragaszkodol illúzióidhoz, aztán megsiratod őket és aztán belépsz életed egy gyönyörű korszakába: meg akarod változtatni az egész világot.

Távol legyen e könyvtől,

hogy letörjön valamit a te világmegjobbító szándékodtól! Igazad van: nem, nem jó a világ úgy, ahogy van. Ha jól volna minden, akkor nem kellene nap=nap után sokszor=sokszor ismételnünk a szavakat, amelyekre az Úr Jézus tanított: «Jöjjön el a Te országod» . . . — Jöjjön, jöjjön, mert még mindig nincsen itt! És igazad van, hogy reád is vár egy szerep ebben a világmegváltoztatásban, megjobbítás=

ban. «Sok az aratás (teendő) és kevés az arató!» — ezt is az Úr Jézus mondotta. Csak akari, csak dolgozz, csak vidd előre a világot, — de egyet ne feledj: minden építés, növekvés, fejlődés belső törvényeken nyugszik. A leggondosabban csiszolt márványlapból sem csinálhatsz átlátszó ablaküveget és bármennyit öntözöd is a fenyőfát, nem terem körte rajta. Összezúzhatod, kivághatod felháborodásodban, de esztelenségedet kellene megbüntetned inkább: alkotáshoz fogtál, — és nem ismerted anyagodat.

Mássá akarod tenni a világot?

Ne gondold, hogy lehetetlen, sőt, éljen benned a meggyőződés, hogy legkisebb cselekedeted is befolyással van a világra (nem tudjuk ellenőrizni, mert nem elég jó a szemünk hozzá); de tudnod kell, hogy csak akkor nem dolgozol hiábavaló, vagy káros módon, ha azt a bizonyos «mást» nem a romboló, hanem az építő kritika mondatja veled. Az építő kritikának pedig alapfeltétele, hogy objektív, tárgyilagos, vagyis ismeri az anyag — az emberek, az élet — belső törvényeit, lehetőségeit.

Ha tehát csendesen tervezgetsz magadban,

ábrándozol vagy gondolkodol, — ha beszélsz egyetemen, társaságban vagy gyűlésen, — beleállsz a munkába és merészet és nagyot gondolva ráteszed életedet, ne feledd: mindenekelőtt ismerni, tudni kell a dolgokat. Tanulni, figyelni, látni, tapasztalni — és csak azután «mást akarni». A lelkesedés, a lendület, a munkakedv, az élénk elképzelés olyan adottsága a nemes és normálisan fejlett agyú ifjúságnál, mint a fánál a tavaszi rügyezés és bimbózás: természetes jelenség.

Nemessé, lélek szerint is értékesé

csak akkor lesz munkakedved, ha nem burjánzik fel vadon és felelőtlenül, hanem ha irányítója és mozgatója egy tárgyi tudáson alapuló, objektív kritika. Ennek pedig alapfeltétele a tanulás és tapasztalás.

Tanulj meg mindenekeelőtt

két latin szót: socius = a társ és individuum = az egyén. És tanulj meg egy törvényt: ez a kettő — a socius és az individuum megváltoztathatatlan szükségességgel egymáshoz vannak láncolva, egymástól függenek, egymás nélkül nem élhetnek. Ami az egyiknek rossz, attól beteg lesz a másik, és ami az egyiknek méreg, attól meghal a másik is. És jegyezz meg egy hihetetlen, érthetetlen, örült tapasztalatot: ez a kettő egymás ellen tör szüntelenül, mert azt hiszik, így jó nekik, — vagy, mert pillanatnyilag nem tudnak ellentállani érvényesülési vágyuknak, még ha tudják is, hogy végeredményben nem helyesen cselekszenek.

Hová lennének embertársaink nélkül!

Mihez kezdenél, ha minden kosár szénért magadnak kellene lemenned a bányába! Bányába? Ki fúrná az aknákat a bányába? Ki fonná a kosarakat? Honnan szereznél csákányt, lapátot? Jártál már valaha bányában? Szeretnél ott dolgozni? Nem? De ha megfizetnék! Akkor sem? De ha azt mondanák, hogy mostani tanítónői fizetésednek dupláját kaphatod, csak menj le a bányába, napi nyolcórai munkára! Azt mondod, akkor sem?

Lásd, ezért tartozunk a bányásznak többel, mint a fizetésével. Tartozunk neki hálával, amely nyilvánul abban, hogy nem sajnálunk tőle hetenkint egy fizetett szabad napot, hadd lássa néha ő is az Isten ragyogó napját. Hálával tartozunk, amely abban nyilvánul, hogy követeljük számára a legnagyobb-fokú biztonsági intézkedéseket, nehogy életét, egészségét fenyegetse veszély, amíg helyettünk kihozza a föld gyomrából a fénynek, a melegnek forrását, a fekete, piszkos szenet. Hálával tartozunk neki, tehát

gondoskodunk róla, hogy legalább a lakása legyen tágas, jól szellőző, naptól járt lakás, jusson szegény szénporos, fekete tüdeje a pihenés óráiban jó levegőhöz! Hálával tartozunk neki, amely abban nyilvánul . . . — minek folytassam, hiszen tudod, hogy mindebből *önként* nem valósítunk meg semmit.

Az egyén olcsó szemet akar.

Te is. Én is. Olcsó szén csak akkor kapható, ha a munkás minél kevesebbe kerül. Tehát: kevés fizetés, kevés biztonsági intézkedés, sok munkaidő. Ki okozza a munkás kizsarolását? Én. Meg te. Az egyén, aki mindig és mindenben a maga előnyét nézi. A maga előnyét a mosónővel szemben, a cseléddel, a varrónővel, mindenkivel szemben, akivel üzleti összeköttetésben áll; a maga előnyét a nevelőnővel, szomszédal, barátnővel, sőt testvérrel és még talán saját férjével vagy feleségével szemben is. Hogy jó nekem? — kérdezi az egyén és hogy a socius, a társ hogyan jár majd ez ügyből kifolyólag, azzal nem szoktunk törődni. Nemcsak pénzügyekben van ez így! Felcsavarom a rádiómat, — ha át is hallatszik szomszédomhoz, ki aludni szeretne! Cigaretára gyujtok, ha kaparja is a más torkát, — nem törődöm vele, hogy erős parfümömől megfájdul a más feje! Beszédben, ruhában, mulatságban állandóan «lepipálok» barátnőimet, szomszédaimat, kollégáimat, kiknek nem telik arra, amire nekem telik, vagy mert nagy család, betegség stb. miatt másra kell nekik a pénz; vagy, mert ők nem csinálnak adósságot ruhásboltban, szegény varrónőknél és más kisembereknél, akiknek megélniök kellene abból, amit nekem dolgoztak. — Folytassam tovább első személyben? Mert most következnek az álláshalmazók, akik közé talán te is tartozol, kedves mai lány, aki elveszed a más kenyerét! Hogy a te holnapod bizonytalan, — ha a papa, Isten ments, meghalna? De nála, a másiknál, nem a holnapról van szó, hanem a má-ról. Ma nincs mit ennie

és nincs mivel fűtenie. Holnap . . . évek múlva . . . ki tudja, mi lesz akkor! De ma, ma búsás jó módban élsz, vagy legalább is biztosított körülmények között, vagy legalább is van mit enned . . . hát eriggy félre azok elől, kiknek a «mai kenyér» kell! Folytasam tovább első személyben? Mert most következnek a kacérkodók, a flörtölők, akik játékból, hiúságból, talán bosszúból elhódítják azt, aki másnak a legdrágábbja, az egyetlenje, — aztán mással és másképpen folytatják a játékot, amely két életet tört össze . . .

Nem vagy kivétel, kedves mai lény,

individuum vagy te is és ennek jellegzetessége, hogy elsősorban s szinte kizárólag magára gondol. Évek kemény munkája és egy egész élet állandó ellenőrzése kell ahhoz, hogy elevenné legyen benned a tudat: az individuum nem élhet meg a socius nélkül, mégsem gondolkodik és viselkedik szociálisan, hanem mindig mindig újra individuálisan, mindig újra a socius ellen tör.

De tanuld meg azt is,

hogy ugyanakkor önmagad ellen is törsz. A szegénységbe, nyomorba, tudatlanságba, bűnbetaszított milliók rettenetes bosszút állanak. A testi-lelki betegségek pusztító miazmáit zúdítják az emberiségre, szegényre, gazdagra egyaránt és nincs védekezés senki számára: tífusz és kolera, gyermekparalízis és tuberkulózis jönnek és nem tudod honnan! Tolvajok lopnak meg, gyilkosok törnek a házádba, gyermekeid lelkét rontják meg, — a vőlegényed, majdan férjed hozza majd be csipkés, illatos szobádba amazok rettenetes átkát . . . Ezer földalatti folyosón kivezetik az egyén zsebéből a pénzt, amelyet nem adott becsületes megélhetésre: a rendőrséget, csendőrséget ilyen nagy arányban miattuk kell fizetnünk, a kórházak nagy száma, az ingyen ügyvédek, az ingyen konyhák, menhelyek, melegedők, börtönök miattuk vannak, mert ezeket az úgynevezett becsületes polgároknak

kell fenntartaniok adófilléreikkel, a polgároknak, akik látszólagos hasznuk miatt nem adtak lehetőséget, hogy embertestvéreik is becsületes polgárokká neveltessenek és becsületes polgárokként élhessenek . . .

Tanuld meg,

hogya a megoldásra sokféle elmélet lehetséges, hogy igen nagy tudománnyal beszélhetnek szociológusok, közgazdák, jogászok és politikusok, de a gyakorlatban csak egyetlenegy célravezető lehetőség van: Amit nem akarsz, hogy neked cselekedjenek az emberek, te se cselekedd azt másnak. És amit akarsz, hogy neked cselekedjenek, azt tedd te is másnak. Mit akarnál, ha te, vagy édesapád, édesanyád vagy vőlegényed lenne bányász, vagy favágó, vagy mosónő, vagy varrónő, vagy telefonoskisasszony, vagy ha te lennél fáradt, beteg, gondokkal terhelt . . . Úgy-e, elvárnád, hogy ne cigánykodjanak le filléreket a keresetedből, tudnád, hogy kell szabad idő, friss levegő, alvás (és nem éjszakázás a háli ruhák mellett), betegségi segély stb., stb.

De tanuld meg,

hogya nemcsak a kisebb testvérünkkel szemben vannak szociális kötelességeink, hanem a felettünk levőkkel szemben is. Próbáltál már csak egy kis gyűlésen elnökölni, egy énekkart betanítani, egy kirándulótársaságot összetartani? Ha igen, akkor van már valami igen halavány sejtelked arról, hogy mit jelent vezetni, irányítani, kormányozni. Mit jelent felelősségteljes helyen lenni! Mit jelent eleven emberekkel — kiket nem rakhatok egymásmellé, mint a téglákat — építeni, alkotni. És ha ezt megértetted, akkor ebben az irányban is objektívebb lesz az ítéleted. Mit kívánnék meg a reámbízottaktól, az alattvalóktól, azoktól, akiknek fizetést adok — és ugyanazt adom meg azoknak, akik fölöttem vannak, akik engem kormányoznak, akiknek az együttesébe én tartozom bele. A szociális igazság megköveteli, hogy mindenkinek adjuk meg, ami őt illeti, legyen ennek az illetmény-

nek neve: pénz, pihenés, gondoskodás, vagy tisztel-
let, engedelmesség, kötelességteljesítés, vagy jó áru,
becsületes mérték, gondos munka.

*Igen, változtasd meg a világot,
sok rajta a változtatni való. Sok az aratás és kevés
a munkás, az aratás reád is vár.*

Nem valami Áldbevesző

távoli jövőben: itt és most várnak rád az embertestvérek. Itt a te utcádban, a te iskoládban, a te hivatalodban, gyáradban, itt, a te saját családotodban várnak tőled valamit, — várnak téged, várják elsősorban a te szép, kialakult, kedves egyéniségedet és ezzel együtt a te segítő kezedet.

A mi utcánk

képe tetőled is függ. Te tudod, hogy villanyosjegy, narancs- és mogyoróhéj, elszakított levelek szeletkéi nemcsak hogy drágítják a köztisztaság fenntartását, hanem egyben azt is mutatják, hogy rendes vagy rendetlen, tiszta vagy piszkos, művelt vagy műveletlen emberek laknak-e abban a városban, kerületben, vagy utcában. És azok között te nemcsak éppen egy sorszám vagy, hanem valamilyen formában előmozdítója vagy hátráltatója a többiek rendességének, tisztaságának is. Érdekes megfigyelni, hogy ha egy ember a papírkosárba helyezi villanyosjegyét, mennyien követik példáját és hányan dobják el a narancshéjat a járdán, felbátorodva társuk példáján. Te is ott lakol a ti utcátokban, neked is rendetlen, piszkos, sivár, — ha rendetlen, piszkos és sivár. Pedig a ti utcátok szép virágos hely is lehetne, ha te megkezdted az ablakodat felvirágozni. Ó, ha látnád, hogy mennyi szépséget ad a német városkáknak a pazar, — pazar virágdísz, amelynek árasztásában versengenek egymással a hatóság és a polgárok. Egész háztömbök megbeszélnek egymással, hogy hogyan fogják felvirágozni ablakaikat, erkélyeiket. Itt egy ház csupa sárga viola, a mellette levő kék klematisszal van telefuttatva, a harmadik piros muskátlival pompázik, a negyedikben sötétlila petunia. Krimson, lobelia, sarkantyúvirág... mind-mind a városszépítés, utcaszépítés szolgálatában! Itt egy régi kút áll, — vadszöllő fut fel reá. Ott

egy közönséges vízvezetéki vascső áll ki a kopár betonfalból, — de aszparagusz és rózsaszín futó-muskátlis veszi körül és az ember a hűvös erdőnek egy virágos tisztására képzeletben magát. Itt sürgönyoszlopokra kúszik fel az örökzöld borostyán, ott egy a felhőkbe fúródó gyárkéményt vesz körül embermagasságig a dúsán hajtó ampelopszisz.

Mit tehetnél a ti utcátok szépségéért?

Erkélyedért, ablakodért? Tőled is függ az, hogy hangos, kiabáló, feltűnősködő nevetlen emberekkel telt kellemetlen hely-e a ti utcátok, vagy rendesen viselkedő, finom, udvarias néppel találkozik ott, aki arra jár. Higgy abban, hogy nemcsak a rossz ragályos, — csirázik, virágba szökken a jó és szép is. A szép módor is terjed, a csend is hódít, csak hinni kell benne.

Ismered a sarki gesztenyést?

A virágárusasszonyt, a tejest, a péket, a droguériást, a fűszerest a ti utcátokban? Lásd, ezek mind emberek, akik reád várnak. Akik kora hajnalban felkelnek helyetted, akik nagyobb mennyiségben beszerzik az árukat, hogy pár fillér haszonnal eladják neked. Lehet, hogy kicsit olcsóbban is megkaphatod a nagycsarnokban, — de itt megkaphatod mindig, villanyosköltség és idővesztés nélkül, kis tételekben, — emberektől, kik tőled várják egzisztenciájukat. És tőled függ az ő napjuknak szépsége és derűje is. Ők oda vannak kötve az üzlethez, jókedvűek lesznek, ha te derűsen és udvariasan köszönsz, — rosszkedvűek, ha gögösen, kiállhatatlanul viselkedsz velük szemben. Nem akarnál a ti utcátok napsugara lenni, aki mosolyt varázsol a sarki árus arcára, akinek ragyogva köszön minden boltosinas, akit extra-udvariasan fogad a házmester, mert mindig kedves, mindig mosolygós, mindig életörömet hozó lényt látnak benned! Olyan nehéz az emberek élete, oly sok a szeretetlenség és nevetlenség, — milyen szép tudat számodra: te vagy az, akit a ti utcátokban örömmel várnak az embertestvérek.

Iskolásleány vagy?

És azt hiszed, hogy még most nem vár reád senki? Ne hidd! Nézz körül a leányok között. Van, aki tifelétek megy haza. Talán szegényebb, mint te, talán rosszabb tanuló, talán csak ügyetlenebb: szeretne veled hazamenni, de nem tudja, hogy hogy is csinálja. Lehet, hogy bosszankodol ezen és így mondod ezt: Azt várja talán, hogy én hívjam? Azt ugyan várhatja! — Én meg azt felelem neked: Igen, azt várja. Reád vár, téged vár. Ne hagyd várni. Nyujtsd feléje a kezedet, hidd el, jót teszel vele. — Van, akit az osztályban senki sem szeret. Te sem; hiszen kiállhatatlan, veszekedő, sértődő, holott ő sért meg mindenkít, irigykedő, árulkodó . . . Látod, ez a leány is terád vár. Talán te vagy az egyetlen, aki képes arra, hogy tíz sértés után tizenegyedszer tudsz hozzá elfogulatlan nyájassággal szólni és neki talán tizenegyedszer nyílik meg az a — ki tudja, milyen sivár szelektől — befagyott keserű szíve. — Van, aki nehezen tanul: hátha segítenél neki! Van, aki tudna tanulni, de gyenge jellemű: elpazarolja, elprédálja az időt és nem készül el leckéivel. Nem gondolod, hogy ő is reád vár? Hátha tanulótársul választanád?!

Néha az egész közösség reád vár.

Talán nincsen senki, az osztályban, aki képes lenne az összetartást ápolni, testületi szellemet teremteni. Próbáld meg te! Hogy miben tartsatok össze? Hát az osztály becsületének megteremtésében és megőrzésében. A ti osztályfőnökötek legyen számotokra a legkülönb tanár és el ne tűrjétek valahogy, hogy rossz szót mondjon rája valaki. A ti tantermetek legyen a legszebb az egész iskolában: gondoskodjatok virágról, tisztaságról, rendről akkor is, ha nem ti vagytok a hetesek vagy naposok. Arra törekedjétek,

hogy a ti osztályotokban legyen a legtöbb tiszta jeles, és ha észreveszitek, hogy valamelyik jó tanuló hanyatlik, békén ne hagyjátok, amíg ki nem javítja romló jegyeit. A ti osztályotokban bukjának meg legkevesebben és ha észreveszitek, hogy valaki bukducsolni kezd, békén ne hagyjátok, míg becsületes tanuláshoz nem fog. És támogassátok egymást erkölcsileg. Ne tűrjétek, hogy valamelyik társatok tisztán sügásra hagyatkozzék, ne tűrjétek, hogy olyanokat tegyen, amikről szülei vagy tanárnői előtt nem tud számot adni. Nem árulkodásra gondolok, de arra, hogy az osztály erkölcsi felfogása oly magas nivójú és oly egységes legyen, hogy azzal ne is merjen szembe szállni senki. És hogyha mégis volna egy társatok, aki nem akar vagy nem tud veletek erkölcsileg lépést tartani, azt vegyétek körül mindnyájan és vigyétek. És ha végleg nem megy, mondjátok meg neki, hogy kénytelenek lesztek tanárnőiteknek szólni, nem mert árulkodni akartok reá, hanem mert tanári, illetve szülői segítségre szorul annak a lelki nevelése, aki nem tudja vagy nem akarja nevelni önmagát.

Ilyen a ti osztályotok lelkülete?

Hogyha nem egészen, akkor állj bele a munkába te magad. Hidd el, sok gyenge lélek van, aki azonban meg tudja állani a helyét, ha bekapcsolódik egy egységes szellemű közösségbe! Indulj el, dolgozz, szervezz, — a te iskolában valaki vár reád!

Milyen a ti családod Közösségetek?

Ne is felelj. Én tudom. Sokezer leány szájából tudom, hogy a ti családodok nem olyan, ahogyan arról az iskolai olvasókönyvekben írnak, vagy ahogyan a nyelvoktatási képeken fel van rajzolva: a rózsásarcú nagypapa mosolyogva néz a fehérhajú nagymamára, a boldogmosolyú papa békésen olvassa az ujságot, a derűsszemű mama simogatja az illedelmes kisleányt, míg a karcsú magas nagyleány szeretettel játszik a tapsoló, kövérke kisgyerekekkel.

Ne felelj. Én tudom. Tudom, hogy szüleid sokszor keményen szólnak egymáshoz, hogy veszekedés van a házban, hogy nem tudod, kinek a pártján légy, mert egyformán szereted mind a kettőt és tudom, hogy még nagyobb baj, ha kénytelen vagy látni, hogy melyik fél a hibás. Tudom, hogy egyik helyen betegség, a másikon szegénység tartja állandó feszültségben a lelkeket, tudom, hogy már nem hiszed azt, hogy édesapád a legerősebb ember a világon és hogy nem vagy olyan bizalommal az édesanyád iránt, mint ahogyan arról írni szoktak.

Tudom, hogy a család távolabbi tagjaival: sógorokkal és sógornókkal, komákkal és unokatestvérekkel is vannak nézeteltérések a családban, talán komoly, nagy veszekedések is. Tudom azt is, hogy a te bátyád nem az az ifjú lovag veled szemben, amilyennek szeretne látszani a barátnőd szemében, és tudom, hogy a nénédnak nem egyetlen gondja, hogy te jól érezzed magad.

Látod, nem tagadom le ezeket előtted

és nem kényszerítlek ezzel arra, hogy te is úgy tégy, mintha nem volna semmi baj nálatok. De mi következik mindebből? Úgy nézem, csak az, hogy nem kell messzire menned: nézz körül a saját családban — ott is vár valaki rád. Ki?

Talán édesapád, édesanyád.

Igen, a te édesatyád. Egyszer kisgyerek volt ő is és az ő mamájának is csak az volt fontos, hogy evett=e, aludt=e eleget; egyszer kisdíák volt, talán az osztály büszkesége. Egyszer ő is úgy nézett az élet elé, hogy ő annak ura és mestere lesz majd, hogy ő boldog lesz, hogy őt szeretni fogják, hogy ő érvényesülni fog, hogy . . . És vajjon mennyi teljesült ebből? Talán semmi mássá nem lett, csak éppen a te papáddá, aki szürkén, fáradtan letörli homlokáról a verítéket, amit az érted és testvéreidért való munka sajtolt pórusaiból. Talán türelmetlen anyukádhoz és hozzátok, talán parancsolgat: levest ide, cipőt ide . . . Istenem, hát ennyi maradt meg számára világlegyőző vágyaiból. Vagy talán — (Isten bocsássa meg, de nem bírod nem látni) — tényleges nagy bűnei vannak: talán iszik, talán kártyázik, talán nem a családját szereti mindenkifelett . . . Mit tudod te, hogyan csúszott le eddig, mit tudod még azt is, hogy jelenleg mi megy végbe a lelkében! Ítéletet mersz hozni? Talán mások szavai és könnyei után? Talán az ő saját szavai után? Mindezek nem indokolják ítéletedet. Lehet, hogy ő maga akkor a legmegalázottabb önmaga előtt, amikor a legcinikusabb, a legkegyetlenebb szavakat mondogatja — kifelé.

Lehet, hogy a te édesapád

— önmaga előtt is titkolva, sőt közeledéseidet visszatartva, mégis szomjas szívvel és éhes lélekkel — vár reád.

Talán az édesanyád vár téged.

Ő, aki rádparancsolja a kabátot, amikor úgyis meleg van, aki belédveszekszli a kávé, holott te soványítani akarod magad, aki nem tiszteli benned a felnőtt ifjú hölgyet, hanem megkívánja, hogy idején otthon légy . . . talán ő vár reád. Várja, hogy benned virágozzanak ki az áldozatok, amelyeket évről-vre, napról=napra, óráról=órára hozott. Reszketve

várja, hogy te egészséges, szép, boldog légy, mert ezzel látja nyugtázva és megjutalmazva, *beteljesülve* élete minden áldozatát és lemondását.

Ha te ki tudod fejezni előtte megelégedettségedet, lelki harmóniádat, életigenléseidet, akkor ő beleírja lelkének kiadási könyvébe: érdemes volt, — és ezzel annak rendje=módja szerint nyugtázott mindent. De ha te kereső, nyugtalan, békétlen, nyafogó, szeszélyes, boldogtalankodó vagy, kérdőjelek merednek fel lelkében: érdemes volt-e? Talán fáradt már a te édesanyád, megszűnt már minden ruganyossága, nem tudja mindig mondani: Nem baj, fiam, újra=kezdjük, majd lesz még jobb is! Talán sopánkodik, panaszskodik, nyugtalankodik, idegeskedik napestig... Látod, most már neked kell vidám témákról gondoskodnod, most már te légy az, aki bízó, optimista, megnyugtató hangokat találsz, mert már te vagy az, aki leveszi az ő válláról a terheket, te vagy az, akit reménykedve, bizalommal — vár az édesanya.

És a bátyád!

Ő talán nagy kamasz, aki hosszú lábaival=kezeivel beleütdök mindenbe és szögletes=furcsa lelkével beleköt mindenbe. A tanárok és szüleid ellen csendesen vagy hangosan lázadozik, a fiúkkal kétféle kapcsolatban van: vagy ő basáskodik felettük, vagy azok basáskodnak ő rajta. Hidd el, ebben a furcsa lelkiállapotban olyan jó, ha van egy csendes, türelmes testvérekéje, aki hittel és bizalommal meghallgatja az ő különféle hőstetteit, forradalmi terveit, és aki időnkint egy=egy testvéri okos szóval megolajozza azokat a lelki kerekeket, amelyek kitüzesedni készülnek. Vagy meglett férfi a te bátyád: fiatal férfi, erejének és önérzetének tetőpontján — állás nélkül. Lásd, ha te nem hallgatod meg kifakadásait tízszer, hússzor, százszor, akkor elmegy vendéglőbe, kávéházba, lázadó és őt még jobban deprimáló társak közé. Talán nem panaszskodik, — akkor még sokkal inkább vár valakire, aki szó nél=

kül megérti lelkének fájdalmát. Talán van állása, de más kudarc nyomja szívét. Okos, jellemes fiú léttére — talán háttérbe szorul holmi léhűtők mellett. Neked kell felegyenesítened lehajlított lelkét, neked kell felderítened nyomott kedélyét. Talán elvesztette útjait az Úristenhez — a legtöbb fiatal férfi életében van ilyen időszak, — hadd higgyen a te hiteden keresztül, hadd lássa a jót jónak, a rosszat rossznak a te kristálytisza lelken keresztül.

A nénéd talán elkeseredett

vénkisasszony — gondolod, hogy jókedvéből az? Lásd, hiányzik belőle az a valami, ami a leányt akkor, amikor megszűnt «fiatal leány» lenni, átalakítja «fiatal hölgy»-gé. Talán valami lelki kiskorúság van benne, talán valami szellemi hiány. Talán éppen csak átmenetileg ilyen, mert abban a korban van, amikor kirepülni kellene a fészekből, saját otthont alapítani, saját egyéniségét érvényesíteni — és nincs rá mód. Talán fiatalasszony a nénéd, aki arra ébredt, hogy más az élettársa, mint amilyennek ő remélte... Talán boldog és boldogságának első mámorában megfedelkedik a mások igényeiről és jogairól. Mind a három esetben — és sok másban is — figyeld meg, hogy vajjon nem vár-e reád! Apró szolgálatokkal a háztartás körül, megnyugtató szavakkal a családi nehézségek között, ápolással a betegségben — vár reád a család, várnak reád a testvéreid.

Hát még a náladnál kisebb testvérek!

Tudod-e, hogy valósággal őrangyaluk lehetsz? Mit tehetnél értük a testi ápolás körül? Ó, hogy örül egy olyan kicsi, ha végeláthatatlanul hosszú fűzős cipőjét befűzi valaki, amikor már úgyis olyan nagy a veszély az iskolai lekésés körül! Milyen jó, ha nem kell otthagyni a reggeli kávé, mert forró, hanem a nagytestvére hirtelen lehűti egy kicsit. Hogy kipirul egy hónap alatt a kistestvére arca, ha a nagytestvér rendszeres sétára viszi! Mit tehetnél

szellemi képességeinek növelése körül? Szoktál a kicsikkel játszani, szoktál nekik mesélni, velük olvasni, velük tanulni? És a lelkiek? Volt a te testvérkéd már első szentáldozásnál? Felvette-e már a bérálás szentségét? Segíts neki az előkészületben, hozd megfelelő állapotba a lelkét, hiszen kisebb testvérkéid igazán olyan lelkek, akiket az Úristen már egyenesen reád bízott!

Talán vannak még mások

is a családban, akiket nem említettem, mert lehetetlenység mindenkit felsorolni. Talán a nagypapa vagy nagymama várja látogatásodat, felolvasásodat, apró figyelmeidet, kacagásodat, szerető kézcsókodat. Talán egy magányos nagybácsi, nagynéni, keresztmama vagy másmilyen rokon. Talán van nálatok egy kis falusi cseléd, aki tanácsaidra szorul, vagy egy kiraffinált pesti leány, akinek lelke rászorul arra, hogy téged egyszerűen öltözni, rendesen, szerényen viselkedni lásson. Házmesterné, mosónő, levélhordó és kéményszeprő — tanulj meg az arcok mögé látni és a szemekből olvasni — mind-mind vár reád. Úgy-e, tudsz nekik majd valamit nyújtani!

OLÁK MIHOZZÁNK JÁRNAK,

nemcsak a teáinkat kóstolják meg és a süteményeinket: melegszenek a mi tűzünknel, megpihennek a mi székeinken — és magukba szívják a mi otthonunk levegőjével a mi otthonunk lelkét. Vajjon, ha elmenek tőled, kedves mai leány, milyen lelket visznek magukkal? Ne mondd azt, hogy neked nincs külön szobád, meg hogy nem te adod meg a hangot a családban. Van külön szobád és tudod a hangodat érvényesíteni a családban.

Külön szobád

a lelkedben kell berendezned, ha a valóságban nincs. Ha lelkedben nincs berendezett szobád, akkor hiába ad neked édesanyád külön szobát: abban éppen csak tanyázol, de nem tedted azt otthonoddá. De ha lelkedben van külön szobád, ha azt gondolatban szépen lassan berendezed, akkor a saját otthonotok lassan áthasonul a te szobád mintájára. Megmondom, hogyan. Ha tebenned csak ábrándok élnek és nincsen benned érzék a realitások iránt, akkor egyszerű kispolgári leány létedre márványkandallónál fogsz ábrándozni, meg bíborbrokát függönyökről, perzsa szőnyegekről és achátvázákról. Ebből nem lesz semmi, akár kapsz hozzá külön szobát, akár nem. De ha egyszerű puhafabútorokról ábrándozol és részletesen elgondolod, hogy melyik fajta magyaros párna illene ide, milyen hímzésű terítő, — ha lélekben elhelyezel egy-egy tarka cserépkorsót, parasztos tányért, — ha elgondolod, hogy milyen formájú olcsó battiszfüggönyt tennél az ablakra, — ha kiszámítod, hogy mibe kerülne egy tarka rongyszőnyeg a dívánod elé, — ha lélekben válogatsz: ez illik a szobámba, ez túlpazar, ez megfelelő formájú, emez könnyen felborul — s ha ezt sokáig és szeretettel csinálsz, akkor egy idő múlva érdekes változás ment

végbe a lakásotokon. Édesanyád ágya elé éppen olyan rongyszőnyeg került, amilyenről te álmodoztál: édesanyád magával vitt véletlenül, amikor vásárolni ment és te hívtad fel a figyelmét. Az asztalra olyan recézett terítő került, amilyenre te vágyódtál: karácsonyra azt készíttetted a mamának. A névnapodra egy székelőkorsót kaptál a testvéreidtől, tudják, hogy milyen «bolondja» vagy a cserepeknek. Te magad most egy buzsaíki párnán dolgozol: jól érvényesül majd ez a tarka folt a komor lakásban. A függönyeitek szakadoznak már, jövőre újat kell venni: valami kis olcsó battisztot varrnak majd meg úgy, ahogyan te a múltkor megrajzoltad a Liska staffirungja számára. És — bár a bútor a régi maradt — lassan megváltozik a lakás képe: te dugványoztál egy pár muskátlit is, a nénéd meg kaktuszokba lett szerelmes. — Ha él a lelkedben egy szoba, akkor nem baj, ha nem is kaphatsz külön szobát ebben a szűkös világban.

És ha él a lelkedben

egy társalgási hang, az lassan érvényesülni fog a családban is, ha nem is harcolsz érte családod többi tagjával. Sőt: minél szerényebben érvényesíted, annál biztosabban ver gyökeret. De egy feltétellel: ha az a hang igazán él a lelkedben és nem csupán a vendégekért akarod magadra erőszakolni egy félóra vagy órára. Legyen ez a hang a szívélyesség hangja, amelynek alapja igazi jóakarát a másikkal szemben. Nem mézédes szavak, nem akarata ellenére való boldogítás, hanem egy egészen legbelül lakó őszinte vágy: szeretném, ha neki jó lenne. A jó helyet, a jó falatot, a jó világítást átengeded a másiknak, neki engeded át a jó vicc elmondását, amelyet te is ismersz, engedd, hogy elsőnek ő mondja el: hol járt, mit látott, mit gondol, mit érez stb. De ha látod, hogy szívesebben veszi, ha egyelőre hallgathat, ha a másik helyre ülhet, ha nem akar két csésze teát inni, akkor így legyen. A szívélyesség nemcsak jót=akarás, hanem figyelem és gondosság a másik személy igényeire, tisztelet az

ő szabadságával és ízlésével szemben, fegyelem ön= magunkkal szemben: nem tehetek mindent, nem mondhatok mindent, ahogyan és amikor éppen eszembe jut, még ha az helyes is és jó is. A szívélyesség feltétele az őszinteség: úgy és azt mutatni és mondani, ahogyan érzem, — de ez megint csak akkor lehetséges, ha belsőmben el vannak a dolgok rendezve, a szeretet által, ha nincs ott irígyság, kevélység, önimádat! A szívélyesség megkívánja, hogy pillanatnyi bosszúságodat, szomorúságodat félre tudjad tenni — nem a tettetés technikája által, hanem a fegyelem erejével és abból kiindulva, hogy nem a te bajod a legfontosabb a világon.

Ha te állandóan erre a hangra

törekszel otthon, akkor ott is ez a hang fog terjedni. Azt gondolod, hogy ellenkezőleg, akkor még kíméletlenebb lesz hozzád mindenki? Tévedés. Ez a nézed csak onnan eredhet, hogy nem elég soká gyakoroltad még, — vagy (bocsáss meg) hogy még nem volt benned sem valóság az, aminek már visszhangját szeretted volna élvezni. Mert ha közbe=közbe aztán cukorba csomagolt keserű pilulákat nyújtottál a többieknek, ha hegyes=mérges megjegyzéseket tettél, akkor bizony hosszú időre elrontottad megint — magadban és másban — amit eddig építettél. —

Ha te hordasz haza jókönyveket, elolvassák a többiek is. Ha te az ujságból nem a rémhíreket olvasod el hangosan, hanem a színházi kritikát és a könyvpiac újdonságait, ha a rádió közvetítéseiből az operákat kapcsolod be és elmondod a többieknek is, hogy mi lelkesít téged erre, meglátod, hogy egy idő múlva — egészen véletlenül (!) — a többieknek is ez lesz a beszéd tárgyuk. Nagyon sokszor éppen csak azon múltott a dolog eddig, hogy senki sem hívta fel a többiek figyelmét ezekre. De sok múlik azon is, hogy mindezt ne oktató és fölényes modorban tedd, mert akkor máris elvesztetted a játszmat.

Akik tihozzátok járnak,

azok tehát szép és kedves otthont, szíves fogadtatást kapnak,— de még valamit várnak. Várják annak a bizonyosságát, hogy akkor is jóbarátjuk maradsz, ha el távoznak innen. Ennek a bebizonyítása pedig olyasvalami által történik,— ami nem történik: a pletykázás, szapulás által, amely nem történik. Talán ők maguk is igen szívesen résztvesznek a pletykában, talán meg is mondják, hogy azért jönnek hozzád, mert hallani akarnak valamit . . . de a lelkükben mégis csak meghal valami: a hit egy egyenes, őszinte, jó emberben, akinek a lelkében megnyugodhatnának, akinek elmondhatnák minden bajukat, bánatukat, akinek fel tárhatnák gyengéiket, hibáikat, tőle tanácsot és támogatást várva. Meghal ez a hit, mert jogosan gondolják, hogy amint előttük kicsinyíted a másikat, ugyanígy járnak azok előtt ők maguk is.

*Ne öld meg magadat azok lelkében,
akik hozzátok járnak.*

ÁLLÁ nem tartoznak senálhez.

azok is reád várnak. Az Isten szegényei. Az öregek, akik már csak terhére vannak mindenkinek, a betegek, akik mások segítségére vannak utalva, az állástalanok, akik nem képesek segíteni önmagukon, a gyerekek, akik pincékben, odukban, barakkalakásokban éheznek és fáznak — azok is reád várnak.

Szoktál-e alamizsnálkodni?

Az alamizsnálkodás ugyanolyan kötelesség, mint az imádkozás. És ha nem tolakodna elének a nyomor ezer formában, akkor *felkeresnünk* kellene, hogy eleget tehessünk alamizsnálkodási kötelezettségünknek. Az alamizsnálkodás nem azt jelenti, hogy feleslegünkől valamit odalökünk másnak és sem azt nem jelenti, hogy ijedtségünket és talán undorodásunkat, amikor egy szegény beteg elének tárja gennyes sebeit, — egy pár fillér odavetésével vezessük le. Az alamizsnálkodás egyrészt biztosítószelep a javakhoz való ragaszkodással szemben, másrészt tudatos átélése annak, hogy mindnyájan egy test vagyunk Krisztusban. Igen, van magánbirtok, szabad a magaménak mondani pénzt, ruhát, időt, de csak úgy, ha nem vagyok rabszolgája a tulajdonnak. Ezt pedig csak úgy tudom ellenőrizni, ha időnkint megválok a tulajdonom egy részétől, még akkor is, ha az nekem nem felesleg volt, hanem *ha nehezemre esett megválni tőle*. Igen, van magánbirtok, — de én annak nem vagyok korlátlan ura: egy test vagyunk mindnyájan, emberek, és ha a másik éhezik, ha a másik fázik, akkor meg kell vele osztanom azt, amim van. Ennek a kettős kötelezettségnek a kifejezése az, amit az alamizsnálkodás kötelességének nevezünk.

Neked is kötelességed az alamizsnálkodás.

Talán legelőször abban a formában teheted, hogy lemondasz valami kis nyalánkságról, szórakozásról és a pénzt vagy az anyagot odaadod iskolai gyűjtéshez, vagy hasonlókhöz. De kezdj már jókor hozzá, hogy idődből, munkádból is adj valamit a szegényeknek: képeskönyvek ragasztása, melegítő kőtése, apró játéktárgyak készítése lehet az első lépés, amelyet csakhamar követ a gyermekruhák varrása=foltozása stb., egyelőre még mindig az iskola, vagy egyesületek részére. De el kell következnie annak az időnek is, amikor valamilyen személyes kapcsolatba lépsz a szegényekkel. Ne tedd ezt soha csak szánakozási alapon, tervszerűtlenül, pillanatnyi részvétől vezetve. A szegénygondozás ma komoly harcolás a nyomor frontjával szemben. Ma csak szervezett szegénygondozással lehet valamit segíteni, minden ellenkező cselekvés ront. Azért, ami időt és pénzt tudsz áldozni alamizsnára, azt add egy megfelelő testület keretében. Itt igazán csak a jóakaratot kérik, mert a legkülönbözőbb adományokat is tudják értékesíteni: aki pénzt adhat, attól azt kérik, aki vállalkozik szegények látogatására, irodai munkákra, felekkel való tárgyalásra, természetbeni adományok gyűjtésére, feldolgozására, szortírozására, — mindenkinek tudnak munkát adni. Egyes családok rendszeres látogatását, sőt egy=egy gyermek lelki gondozását is kiosztják a munkatársaknak . . . *Nem jelenkeznél te is valamire? A sok kiskorú, szűklelkű, szomorú, beteg, tudatlan, gyenge, árva ember segítséget vár vezető kezét vár — reád vár . . . Ne várjon hiába!*

Valaki vár engem: a Mindenható
Ursten.

Elboríthat az élet hulláma

és lehetsz zátonyra jutott magános hajótörött; békés harangszó ébreszthet reggelenkint, vagy gvári sziréna, autódübürgés és villanyoszúgás; — ragyoghatsz gazdagságban, fiatalságban és szépségben, vagy járhatsz szürkén, éhesen, fáradtan a kenyér után; körülvehetnek: barátok, ellenségek, udvarlók, intrikusok, kollégák, vetélytársak — harsoghat körülötted: nevetés, szitkozódás, veszekedés, dicséret, hízelgés — váltakozhatnak életedben: sikerek, felsülések, dicsőség és megaláztatás, munkakedv és tétlenség:

néma türelemmel, virrasztó szeretettel vár rád *a benned lakó Isten*. Az, akire Szent Pál gondolt, amikor azt mondta: «Nem tudjátok-e, hogy Istenek vagytok» — Az, aki belélehelte magát a vöröstasyag Ádámba; Aki azt mondotta: «Maradjatok énbennem és én tibennetek. — Akinak a templomai vagytok». — Lelkünk hamuja és pernyéje alatt ott izzik a Szikra, amely örök honvágygal Hozzá vágyik vissza, Akiből kiszakadt és Akihez visszatér rövid néhány évtized múlva — egy örökkévalóságra.

Ameddig élsz — a szikra is él benned

és talán ez a pokol legnagyobb fájdalma; a szikra, az isteni szikra kialszik. És vele kiszakad az emberből, ami, bármi rejtetten, bármi meggyalázottan — mégis virrasztva ott él minden lélekben: az ő jobbik énje. Úgy-e, érezted már te is, hogy *van* ez a te jobbik éned. Néha — kegyelemteljes percekben világosan áll előtted: ilyen lehetnék, ilyennek szánt az Isten. Aztán ezer apró öröm és ezer apró bánat, ezer apró munka és ezer apró rohanás, ezer apró hiúság és ezer apró gond beporozza, bekormozza ezt a képet. És élsz csak úgy, vaktában, ahogy éppen jön. Aztán jön az öregség és egy napon ráébredsz, hogy Hebbel-lel azt kell mondanod:

Und der ich bin grüsst trauernd Den, der ich
könnte sein.

Az, aki vagyok, sírva köszönti azt, aki lehetnék.

Nem, ne így legyen!

Most még fiatal vagy, még előtted állanak a lehetőségek, vedd kezedbe a vésőt, a kalapácsot; nézd a modellt, melyet Isten készített rólad és faragd magadat remekművé. Hogy ez néha kemény feladat? Phidiász=szal felelek, akiről azt tartják, hogy amikor vésője alatt csikordult a márvány, megállt a készülő szobor előtt és rákiáltott: «Mit csikorgatod a fogadat? Nem tudod, hogy remekművet faragok belőled, mely előtt a világ fog leborulni?!»

Isten a legnagyobb művész.

Pazar és kifogyhatatlan. Más illatot gondolt el a gyöngyvirágnak és mást a tavaszi friss zöld gallynak. Más dalt komponált a fülemülének és mást a sivatag királyának. Más mozgást adott a zergének és mást a sasmadárnak. Más feladatot a kedves Riska tehénnek és mást a hosszúcsőrű harkálynak. Más formát adott a szénnek és mást a gyémántnak. Más természetet adott a vízesésnek és mást a vulkánnak. Más törvényt adott a sziklának és mást a nádnak és sásnak. A végtelenségig lehetne folytatni a példákat Isten művészetének gazdagságáról. Téged is elgondolt, megtervezett az Isten. Egy bizonyos kép, szobor, zenemű, virág, kristály vagy te is. (Nem, több vagy! Ezeknek a koronája vagy!) Tehát: egy bizonyos valami vagy te is az Ő művészetében. Hogy azzá lehess, aminek Ő gondolt el, ahhoz megadott minden eszközt: bizonyos fajta idegeket, bizonyos fajta körülményeket, bizonyos fajta lehetőségeket. Tőled csak azt kívánja, hogy azokat a lehetőségeket, amiket neked és csak neked adott, használd fel lelkiismeretesen, erős akaratral. És akkor az a — valami — gyönyörű lesz belőled, aminek Ő szánt téged. Akarsz azzá lenni?

Már sok mindent olvastát,

lehet, hogy arról is olvastát, hogy hiába akarunk, belső gátlások, szerencsétlen komplexumok megakadályozzák az akarat szabadságát. És tény, hiába akarnál például karjaid mozgatásával a levegőbe emelkedni, nem sikerül. Talán nem sikerül a hittitkokba sem behatolnod olyan fokban, mint Aquinói Szent Tamásnak és talán nem sikerül az erkölcsi tökéletesség oly fokára emelkedned, mint Assisi Szent Ferencnek. De akkor valószínűleg nem is ez az Isten gondolata rólad. Nem szánt sem sasmadárnak, sem Aquinói Szent Tamásnak, sem Assisi Szent Ferencnek. Hanem másnak. Hát vajjon mit gondolt az Isten rólam? — kérdezed. Azt felelem, hogy először is azt, amit minden emberről, és amit az evangéliumi ifjúval mondott: «Tartsd meg a parancsolatokat». (És ha te az ifjúval azt fogod mondani: És még ezenkívül? — akkor megadja neked Isten a választ esetről-esetre naponként, percenként így: most, ebben az esetben, ilyen körülmények között ez és ez a helyes.)

Tény, hogy nem mindent győzhet le az emberi akarat,

de aki adta a tízparancsolatot, aki emberi testet vett föl maga is, aki további utasítások adására az Anyaszentegyházat rendelte és aki az emberi lélekben maga szólal meg, az csak annyit kíván tőlünk, amennyi igenis kitelik az emberi akaratból. Ne mondd hát a parancsolatokra azt, hogy ez meghaladja az én akaraterőmet. Akarj, akarj, feszítsd az akaraterődöt, ameddig csak bírod és azon is túl . . . a többit bízod az Istenre. Lehetséges, hogy még a legjobb énekes is elhibázza az éneket . . . de mi lenne az énekből, ha eleve ki nem nyitjuk szájunkat, mert úgyis tudjuk, hogy nem minden ember tudja ki-vágni a magas C-t!

Hogy akaraterőnk megfeszítésével

mennyire jutunk, — az bizonytalan, de az minden=esetre biztos, hogy akarat nélkül semmire sem mehe=tünk lelkünk megszépítése terén. És hogy az akarat állandó gyakorlása által milyen óriási eredményeket lehet elérni, azt a lelkiélet és a jellemnevelés nagyjai nemcsak állandó hangoztatással, hanem saját gyö=nyörű életeikkel írták fel egünkre, könyvekbe és a történelem lapjaira. De, feltéve, hogy elfogadjuk az akaratnak olyfokú tehetetlenségét, amelyet ma hangsúlyozni szeretnek, akiknek nem sikerült a saját önnevelésük, mi, hívő keresztények még valamire támaszkodunk. A mi lelkünk repülőgépjére két mo=tort szerelt az Úristen. Az egyiknek neve akarat, a másiknak neve: kegyelem. Hogy melyik, mikor jár: nem tudjuk. Csak azt tudjuk, hogy egyik szüntelenül indítja a másikat, hol az egyik viszi a gépet a ma=gasba, hol a másik. Az egyikhez nekünk van kul=csunk, a másikat láthatatlan kéz indítja: Isten. Ne kérdezd, melyik dolgozik előbb, melyik többet. A te számodra az a parancs: Indulj! — és indítanod kell a te motorodat, az akaratot. Hogy a kegyelem meg=indult=e már ... hogy állapíthatnád azt meg *te*, szellemkezet meg nem látó földi lény? Egy biztos: röptöd a kettőhöz van kötve, tehát indítanod kell az egyiket a tiedet és kérni, remélni, várni a másikat. Akarat és kegyelem elvezet a téged váró Istenhez.

Próbáltát-e már komolyan akarni,

kedves mai lány? Vagy ott tartasz még, hogy elhiszed saját magadnak, ha vállat rándítasz és azt mondod, hogy *nem tehetek róla*? — Ez lehetetlen, hiszen te *tudod*, hogy másképpen is cselekedhettél volna! Nézd, álljunk meg itt, mert ez legalább is lehetőséget ad a kiindulásra, míg az a bizonyos: hát én ilyen vagyok, hát én nem tehetek róla, egyenesen megakadályozza a fejlődést. Tehát: minthogy másképpen is tehetnél volna, miért nem tetted? Két eset lehetséges: vagy ez a másképpen=cselekvés nem volt számodra eléggé vonzó, vagy nem voltál képes azt tenni, amit szépnak és jónak ismertél meg, hanem tetted a másikat, amit magad sem láttál szépnak. Mint Szent Pál mondja: «Nem cselekszem a jót, amit szeretek, hanem a rosszat, amit gyűlölök».

Mi következik ebből?

Az, hogy vagy értelmi, vagy akaratí kiegészítésre szorul erkölcsi önnevelésed. Ó, ha igazán látni tudnánk a Jót, a Szépet, az Igazat — nem tudnánk *nem szerinte* cselekedni. Kíváncsú tehát, hogy megtanuljunk látni. A lelkiélet nyelvén ez így hangzik: kezdünk el elmélkedni és lelki olvasmányt végezni. Hogy hogyan kell ehhez hozzáfogni, az túlmegy ennek a könyvnek a keretein, de olvasd el Szalézi Szent Ferenc Philothea-ját, ott megtalálod részletesen. Itt csak annyit róla, hogy nem kell félni az elmélkedéstől, attól nem lesz az ember szomorú és savanyú-lelkű, — legalább is sokkal több elsavanyodott embert látni a nem elmélkedők, mint az elmélkedők között. Nem olvasni lelki olvasmányt, nem végezni elmélkedést, az annyi, mint megszüntetni a táplálkozást, ha nem etet bennünket valaki erőszakkal.

A fizikai táplálkozásnál is

megkísérli ezt minden kétéves gyerek, amikor először kell magának végigkanalaznia levesét és amikor meg kell rágnia az ételt. Csak mesemondással, jutalomígéréssel, meg büntetéssel lehet rászoktatni a rendes evésre. A vallásos léleknek is szüksége van rendszeres értelmi táplálékra is, nemcsak kegyelmire. Az iskola ezt nagyjában megadja a hit-tanórákkal, exhortációkkal, iskolai jellemneveléssel, gyónási előkészülettel és a gyónásban való egyéni lelki vezetéssel. A legtöbb ember — kimaradván az iskolából — egyszerűen nem táplálja tovább a lelkét az értelmi világból. Pedig ez nemcsak «továbbra» is szükséges, hanem fokozottan szükséges. Az értelem minden téren tovább fejlődik — csak való-lási téren marad fejletlen; a lélek küzdelmekbe, harcokba kerül — és nincs táplálva, gyenge; ítélnie, állástfoglalnia kell, — nincsenek szempontjai. Nem csoda, hogy annyi ember elbukik: nincs egyensúly a fejletlen lélek — és a fejlett test között; a csiszolat-lan lélek — és a csiszolt szellem között. Akinek nincs egyensúlya, — hogy álljon meg?

Tulajdonképpen az a csoda,

hogy annyi ember mégis meg tud állni a lelki-ség világában elmélkedés és lelkiolvasmány nélkül. Csoda ez: az Isten irgalmának és az Anyaszent-egyház gondoskodásának csodája. Az Isten irgalma sokszor csapások és fájdalmak küldése által, sok-szor belső világosság útján, sokszor a szentségek által nyert ingyenkegyelem által világosítja meg a lelket. Az Egyház pedig hol prédikációval, hol az Evangelium felolvasásával, hol valamely szentséget kísérő oktatás által mégis csak hozzáfér ahhoz a szegény befalazott, önmagunk által éhhalálra ítélt lelkünkhöz és továbbtengető táplálékot ad neki.

A te lelked ne legyen ilyen vérszegény,

rosszul táplált, senyvedő, nyomorgó lélek! Tíz per-
cet, húsz percet naponta, adj neki is növekvésre!
Itt vannak az Evangelium örök szép szavai, itt van
a napi miseszöveg változatos gazdagsága, itt van a
szentek életének kincsesbányája, itt vannak, akik
megírták nekünk a lelkiélet szabályainak aranyköny-
veit, itt vannak, akik a mai élet problémáit boncol-
gatják számunkra; — vannak, akik az ész számára
teszik megközelíthetővé Isten útjait, vannak, akik
a kedély mélységeit töltik be Isten szépségével, —
csak válogatni kell és mindenki megtalálhatja azt,
ami éppen az ő lelki szükségletét elégíti ki. Vannak
a te számodra is könyvek, kedves mai leány. Köny-
vek, amelyek megmutatják neked, hogy a Jó az
szép is, az Igaz, az jó is, — és így kíváncsiság, ked-
vessé teszik előtted annak az útjait és törvényeit,
aki maga az Igazság, a Szépség és a Jóság.

*Az elmélkedés nemcsak értelmileg visz
előbbre a lelkiszépség felé,*

hanem akaratodnak is megadja a helyes indítást és
helyes adagolást egy napi haladásra. Mert a napi
elmélkedést olyanformán kell végezned, hogy az
arra az egy napra írjon elő határozott cselekvést,
amelyet az esti imánál számon is kérsz magadtól.
Rövid idő alatt is bámulva fogod tapasztalni, hogy
mennyire kézben tartod magadat, mennyire úgy
tudsz cselekedni, ahogyan jónak látod, és nem úgy,
ahogyan éppen a körülmények sodornak.

Vannak elmélkedések,

amelyek egy egész életre szóló döntést készítenek
elő: lelkigyakorlatok, életgyónásra való készülés,
lelkimagány stb. De a legnagyobbyszerű elhatározás
is elszikkadhat az élet homokjában, elsodródhat a
szenvedély árában, ha nem támogatod akaratodat
naponkinti elmélkedéssel, melynek tárgya: mit is

határoztam én magam felől? Hogyan valósíthatom ezt meg ma, ilyen és ilyen körülmények között, ezzel és ezzel az emberrel szemben, ilyen és ilyen egészségi állapotban stb. Hogyan és mit? — ez a napi elmélkedés aprópénz=váltója az akarati életben. Könnyen lehet, hogy belefáradsz a nagy elhatározásokba: látnod kell, hogy már oly sokszor tettél nagy elhatározásokat és oly kevéssé váltottad valóra őket. A napi elmélkedés pihentető és mégis erősítő torna az akaratnak: ne azt keresd, tudsz-e majd egész életeden keresztül őszinte és egyenes ember lenni, hanem ma, X, Y-nal szemben, — aki elől ki akartál térni — beszélj nyíltan és kertelés nélkül; a holnapra ne gondold. És: ne gyötrődj azon, hogy volna-e erőd lemondani Isten kedvéért földi javaidról és hogyha nem, akkor ér-e valamit a te egész lelki életed stb., hanem, — mai elmélkedésed hatása alatt — propter nomen Domini — add oda a tízóraidat egy szegénynek! És holnap is adjam oda? És egyáltalán sohase tízóraizzak, azt nem bírom, én gyenge szervezetű vagyok, én . . . Hagyd a holnapot, hagyd a holnaputánt! *Ma* add oda! A holnapi nap új munkatertet, új elmélkedési anyagot, új akaraterőt és új kegyelmeket hoz.

Nem Rétséges, hogy vannak határai

az akaratnak. Velünk született és későbbben szerzett gátlások, rendkívüli körülmények esetleg oly feladatok elé állíthatják az embert, amelyeket természetes akaraterejével nem képes megoldani. Hiszen az akarniakaráshoz is — akarat kell! Nem követelhetem valakitől, hogy erős akarattal fogjon hozzá akaraterejének neveléséhez, ha éppen az a baja, hogy nincs akaratereje. De:

mindent megtehetek azáltal,

aki engem megerősít — mondja Szent Pál. A kegyelem mindent megtehet. Éppen azért szerelt az Úr isten két motort a lelkünkbe, mert tudja, hogy mennyire véges az egyik. És talán azért botlunk meg néha a legjobb akarat mellett is, hogy ne hagyjuk rá magunkat pusztán az akaratgyakorlás technikájára!

Van kegyelem,

amit egészen érdemtelenül, ingyen ad nekünk az Isten keresztségben, gyónásban. És van kegyelem, amelynek megszerzésére rá kell szolgálnunk akaratunkkal, cselekvésünkkel. A kegyelem elborítja a lelket, mint a fény. Lehet az egy mécseskének pislákoló lángja és lehet ezer meg tízezer gyertyafény. A te jó vagy rossz cselekedeteid oltogatják, gyújtogatják lelkedben a fényeket, gyarapítják vagy fogyasztják lelkedben a kegyelmet. A kegyelem fogytával pedig fogy a lélek ereje. Így történhet, hogy valaki elbukhat olyan téren, amelyre pedig egész akaraterejét koncentrált — azért, mert más tereken sorvasztotta magában a kegyelmet. Hidegen még el valakinek a bánata mellett — és még aznap rajtakapod magad egy hazugságon . . . Nem térsz be a nyitott templomajtón — és haragosan, igazságtalanul viselkedel egy tárgyaláson . . . Prohászka mondja

egy helyen: «Igy járnak a bensőség és mélység apostatai . . .» elhanyagolt jó vezet végül a megcselekedett rosszra.

*Ó, hallgass a lelked csendes, félénk
kis indításaira!*

Ne sajnálj visszamenni a villamosállomástól, ha eszedbe jut, hogy adnod kellett volna valamit a sarki koldusnak. Ne resteld kijavítani a mondatot, amelybe egy kis valótlanág csúszott. Ha úgy érzed, hogy egy szóval is keményebb voltál, mint ahogyan akartad, — állítsd helyre az egyensúlyt. Töröld ki az álmot a szemedből, ha eszedbe jut, hogy még nem imádkoztál. Ma és most szerezz örömet annak, aki a közeledbe kerül, légy készséges minden jó indítással szemben, akár kívülről hozza valaki, akár belülről jelentkeznek — nem tudod, melyik pillanatban jön az Úr, nem azért, hogy számonkérjen és megbüntessen, hanem mert szívedben akar lakni minden kegyelmeivel és várja, hogy imáiddal, jócselekedeteiddel ajtót nyiss neki.

Gondold utólag egyszer

ezt a két szót: «Istenségével és emberségével». Hogy Krisztus nemcsak Istenségével, de emberségével is jelen van az Oltáriszentségben. Hogy a tabernakulumban nemcsak Isten van jelen, akihez bárhol is szállhatok imámban, hanem az az ember=Jézus, aki éhes volt, fáradt volt, aki nem engedte magától elküldeni a kisgyerekeket, mert jól esett neki, hogy eljöttek hozzá, és aki szenvedésének éjjelén háromszor is kérte a tanítványokat, hogy ne aludjanak, hanem nála, mellette legyenek, mert elhagyatottnak érzi magát nélkülük.

Az ember=Jézus a tabernakulum

börtönétől ugyanúgy félhetett talán, mint annakidején a kereszthaláltól. És mégis ittmarad közöttünk *emberi mivoltában is*. És vár. Vár, mint az orvos, aki tud segíteni. Mint a tanító, aki előtt világosak a dolgok, és szeretné eligazítani a zavaros gondolatokat. De vár reád úgyis, mint a jóbarát, vár úgyis, mint a szerelmes jegyes: gyönyörűség neki veled lenni. Gyönyörűség nekem az emberek fiaival lenni, — vágyik szavadat hallani, akarja közelségedet, számlálja az órákat, a percekét, amelyeket neki szentelsz. Mennyire értették, érezték és átéltek ezt a misztikus szentek! Hogy elmondtak, elsírtak mindent emberi szavakkal is az ember=Jézusnak az Oltáriszentségben. Milyen hallatlanul kifinomodtak érzékeik: látták, hallották az Úr Jézust! . . . Képzeldés? A növénynek fekete földben élő része talán képzeldésnek mondja, hogy a szabad levegőn fészlő bimbó érzi a napsugár csókját, hogy fordul feléje, hogy megnyílik neki . . .

Mi szegény nyárspolgár emberek,

akiket elborít az anyag, mi nem tudjuk, hogy mit látnak meg a lélekművészek, a lelkiélet zsenijeit, a szentek! De ezt biztosan átélted már te is: Magányosan térdelsz a templomban, egyedül az örökmécs virraszt és figyelmeztet rá, hogy van ott valaki a kis ajtó mögött . . . És egyszerre messze vagy mindentől, megnyílik a szíved, talán a könnyeid is megindulnak, — vallasz és beismersz, — kérsz és hálálkodol, — szégyenkezel és ígéreteket teszel. És megkönynyebbül a lelked. Barátod és jegyesed, Jézus az Oltáriszentségben, *megsimogatta a szívedet*. Mi nem tudjuk, mit élhettek át a szentek, — de annyi hasonlót átéltünk mi is! Láttál már egy-egy régi gót templomot, amelyet a protestánsok elvettek katolikus testvéreinktől: üres ez a templom, kongóan üres! Pedig talán (mint Nürnbergben) ott függnek a képek, ott állnak a szobrok, gyertyák az oltáron — és üresnek érzed. Magad is elcsodálkozol, nem hitted volna, de most örömmel tapasztalod: az a bezárt, függönnyel is elrejtett Oltáriszentség megtapasztalhatóan hiányzik neked, amelyet *megérsz* a katolikus templomban. És átéltél még egyet. Talán nyaraltál már olyan faluban, ahol nem volt templom. Érezted úgy-e annak a helynek a központnélküliségét? És ha volt kápolna — Oltáriszentség nélkül — érezted, úgy-e, a hiányt a lelkedben? Pedig talán nem vagy nagy templomjáró . . . mégis kifejlődött már benned ez a misztikus megérezése az Oltáriszentségnek!

Fejleszd magadban

ezt a «belenövést» az Istenbe. Fejleszd azzal a gondolattal is, hogy vár rád Jézus az Oltáriszentségben. Reggel meglát téged a hívek között, akik eljönnek szentmisére jó időben, rossz időben. Vár téged délután egy vizitre, hogy elmondd napi élményeidet, melyekhez Ő is szeretne néhány szót fűzni. Napközben, ha jártadban=keltedben egy templom köze-

lébe érsz, felfigyel, hogy betérsz=e egy percre hozzá: te is úgy vágyódol=e az együttlét minden percére, mint ahogyan Ő? Voltál már kórházban, intézetben? Vártad a látogatási napot, órát, a levelet otthonról, a híreket azokról, akiket szeretsz? El tudod=e képzelni, milyen az, ha hosszú idő multán jön valaki otthonról, de az idegen nyelven beszél, vagy süket, és te hiába intézel kérdést=kérdésre, nem felel, vagy másról beszél . . .

Lásd, az ember=Jézus is ittmaradt

— nem kórházban, nem intézetben, de börtönben. És várja barátait. Akik az emberek lelkének világáról jönnének szólni Vele. És vannak templomok, melyekben a szó szoros értelmében be van zárva. Egyáltalán senki sem jön. Vagy jönnek és nem szólnak hozzá: nézik a pilléreket és a festményeket, de Hozzá nincs szavuk. Vagy jönnek csoportokban, imák szavait darálják el, de lelkük messze jár. Vagy jönnek és kérnek. Kérik a kis borjú egészségét, a kulcs előkerülését, szerencsés elintézését egy pörnek és hasonlókat. Jól teszik, de kár, hogy csak ezt teszik. Ő mást is vár . . . Lelket a lélek világából, aki a lélek nyelvén a lélek örömeiről és bajairól beszél vele. Téged is vár . . .

Nemcsak azt várja,

hogyan beszélhessen veled. Tied akar lenni. Benned akar lenni. Hatni akar általad. Módot is teremtett reá: a szentáldozást. A pap kezei közül a te lelkedbe vágyódik. Sokszor. Hetenkint. Naponkint. Tárt karokkal, ölelő mozdulattal, vággyal és szeretettel

vár rád az Oltáriszentségben rejtőzködő Isten.

Én nem érek rá...

Ó, jaj, hogy ez lett a mi szállóigénk... Neked is, nekem is... mindnyájunknak. — Álltál már egyszer idegen országnak idegen városában egészen egyedül? Olyan furcsa! Felbukkannak az emberek az utca egyik oldalán, elrohannak előtted, eltűnnek a másik oldalon. Onnan is jönnek, elrohannak és eltűnnek ott, ahonnan az előbbiek jöttek. Jönnek sietve: gyalog, biciklin, autón, kocsin, szekéren, motorbiciklin, egyenkint, többedmagukkal, csomagokkal, üres kézzel, hangosan beszélve, hallgatagon, egymást lökdösve, egymásnak köszönve, zsúfolt vilamoson, autóbuszon, ki előre felé, ki visszafelé. ... A te lelked pedig egyetlen hideg, magányos kérdőjel: hova rohannak? miért rohannak? miért tülekednek? érdemes? És úgy érzed, hogy ennél butábbat, szomorúbbat, céltalanabbat, sivárabbat még nem láttál életedben: emberek rohannak cél nélkül, értelem nélkül előre, hátra, oda és vissza...

Aztán hazakerülsz és nem veszed észre, hogy te is beálltál szereplőnek az utcai mozgóképbe: rohansz előre=hátra, csomaggal, a nélkül, egyenkint vagy csoportban — céltalanul. Te ugyan azt mondd: (és veled én) — gyár, hivatal, vásárcsarnok a céljuk és ehhez hasonló, és ha tovább kérdezné valaki, felelnéd: kenyér, pénz, vásárlás...

De — cél ez?

Sietünk, hogy dolgozhassunk, dolgozunk, hogy pénzt keressünk, pénzt keresünk, hogy étkezhessünk, étkezünk, hogy dolgozhassunk, futhassunk, kereseshessünk... és így tovább, így tovább: eszközök által eszközökhöz jutunk, hogy általuk újabb eszközökre törekedhessünk.

Cél egy van : Istent megismerni,

megismervén: szeretni, szeretvén: neki szolgálni, neki szolgálván: üdvözülni. Ha ezt egészen át tudnánk élni, oly felségesen nyugalmas és egyszerű lenne minden. Minden, ami célomhoz közelebb visz, fontos és elsőrendű, minden más csak ezután következik. Világos, hogy az állapotbeli kötelességek hűség teljesítése Isten szolgálata lesz számodra, te sokat dolgozó fiatal mai leány, — de csak akkor lehet azzá, ha Istent megismerted és egyre jobban megismered és Istent szereted és egyre jobban szereted. Különben értelmetlen robot minden, minden.

Istent megismerni, Istent szeretni

— nem egy nap munkája és nem egy lelkihetség feladata és nem az embertől függ egyedül. Minden nap újra beljebb és beljebb kell hatolni az Isten kertjébe — érzékeinkkel, kedélyvilágunkkal, emlékezőtehetségünkkel, értelmünkkel, akaratunkkal bele kell fúródnunk az Istenbe — és még ez is kevés: kérnünk kell, várnunk kell, fogadnunk kell az Isten közeledését a lelkünkhöz, a kegyelem illetéseit . . . és nem érünk rá szentmisére menni? Elepedünk a szomjúságtól és nem érünk rá a forráshoz menni, elsorvadunk az éhségtől és nem érünk rá a kenyér után nyúlni, megfagyunk a hidegtől és nem érünk rá a tűz mellé húzódni — ó, jaj, hogy jeligénkké tettük azt, hogy nem érek rá!

Valljuk meg, kedves mai leány,

hogy ez csak tetszetős köpeny. Annyira tetszetős, hogy a saját tükörképünkben is gyönyörködünk, ha ezt a köpenykét sikerül felvennünk. Nem érek rá . . . mert hivatalba kell mennem. Korábban nem kelhetek, mert a szervezetem még nincs kipihenve . . . Korábban nem fekettem, mert — olvastam, moziban voltam, vendégeim voltak, bridge=partin voltam . . . harisnyát stoppoltam, karácsonyi kézimunkát csinál-

tam, blúzt mostam — szóval: csináltam ezerféle
hasznos és haszontalan dolgot, bele az éjszakába . . .
a reggeli szentmise rovására.

Ázt mondd: a kenyérkeresetemet nem hagyha-
tom el, a háztartási munkáimat nem hagyhatom el,
a szórakozást, sportot, művelődést, kézimunkát nem
hagyhatom el, — egy van, amit elhagyhatok: a
szentmise. Oly egyszerű a számítás! Van egy régi
német mondás, amely szerint még senki sem lett
szegény az alamizsnálkodástól és senkinek sem ha-
nyagolódott el a munkája azért, mert templomban
volt.

Más lesz a munkabeosztásod, más lesz az embe-
rekkel való érintkezésed, más lesz egész napi lelki-
állapotod, ha tudod és éled, hogy

*ott benn az Oltárszekrényben pedig
Valaki vár reád!*

Én nem vagyok méltó,

mondod, és a mindennapi szentáldozásra gondolsz. Tudod, — az Úr Jézus azt mondta, — hogy a fáradtak, betegek, terhethordók is jöhetnek Hozzá; tudod, hogy azt mondta, nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek; tudod, hogy kegyelmébe fogadta azokat, akik a városban bűnösök voltak, tudod, hogy csak az nem mehet hozzá, akinek halálos bűn terheli lelkét . . . De te nem mégy, mert... hátha... *Tudom, hogy jó lélekkel teszed,*

de mégis rosszul teszed. Hasonlatot mondok, — bár itt méltatlan minden földi szó. Olyan ez, mintha az orvosok azt mondják: mindenki menjen a friss levegőre, csak akinek bronchitise van, maradjon a szobában; vagy mindenki mozogjon, csak akinek el van törve a lába, az feküdjék nyugodtan. Erre te azt mondanád: nem tudom ugyan, hogy van-e bronchitisem, nem tudom ugyan, hogy törött lábam volna, mindenesetre azonban a szobában maradok mozdulatlanul. Milyen dőreség!

Szalézi Szent Ferenc azt mondja,

hogy kétféle ember járuljon gyakran a szentáldozáshoz: a tökéletes, mert hiszen jól elő van készülve rá, és a még tökéletlen, hogy haladhasson a tökéletesség felé — az erős, nehogy elgyengüljön és a gyenge, hogy megerősödjék, — a beteg, hogy meggyógyuljon, és az egészséges, nehogy megbetegedjék, és főleg neked van szükséged gyakori szentáldozásra, mivel tökéletlen, gyenge és beteg vagy.

Ne tartson hát vissza

sem időhiány, sem hamis alázatosság és téves lelkiismeretesség attól, aki a templom szentélyében, az oltár színeiben, nap=nap után szeretettel

reád vár.

A freskókat sajnos bemázolták

— írja némely templom leírásánál az útikalauz. És ilyenkor nagy szomorúság fogja el az utas szívét: ilyen barbárság, ilyen vandalizmus, elrontani egy mesterművet hitvány mésszel és mázolóecsettel! Ki tudja, milyen mesteri kompozíció, milyen gyöngéd színek, milyen nemes vonalak, mennyi elevenesség, áhítat, lelkiség pusztult el kontár emberek keze alatt!

Gondoltál-e már arra,

hogy minden emberszem mélyén a Krisztus szeme virraszt, és hogy minden emberarc mögött a Krisztus arca van elrejtve? A legdurvább, legsémbesebb, legbutább, legállatibb arc mögött, sok-sok réteg alatt, szenny alatt, mész alatt, kontárok mázolmánya alatt — ott van a Krisztus=arc . . .

A művészvilág legnagyobb öröme,

ha aztán akad művészkezü ember, aki — mert *hisz az eltemetett freskók létezésében* — idejét, tudását, művészetét belefekteti abba, hogy lehántsa a falról az elborító rétegeket és feltárja a remekművet. Ezernyi szerencsétlen ember mögött vár reád a Krisztus=arc . . . ! A te kezed, a te lelked, a te munkád, a te tapintatod, a te türelmed, a te hited, a te imád kell hozzá — és kibontakozik! Lásd, ez az apostolkodás gyönyörűsége. A Szaharában most papirusztekercseket találtak, amelyek az első századok irodalmi termékei lehetnek eredeti írásban, oly vékonyak, hogy félcentiméteres vastagságban 18—20 darab van egymás fölé ragasztva. A szétbontást szaktudós vezeti, mellette, mint önkéntes munkatársak, a tudósok százai dolgoznak. Boldog az, akinek közreműködését a professzor elfogadja, mert gyönyörűség nekik, hogy segíthetnek felfedni valamit a 2000 év előtti tudomány világából.

Azt mondod, hogy azok szaktudósok,

de te egyszerű kisleány vagy, te nem mersz a lelkedhez nyúlni, bármily nagy volna benned a vágy az apostolkodásra. Bölcs beszéd. Sokat, igen sokat ártanak a jó ügynek, akik belső alázat híján szerénys=telenül és indiszkréten beletolakszanak a mások lelkébe. Téged nem ilyennek szeretnélek látni, és mégis arra vágyom, hogy az apostolkodás lelkülete töltsön meg. Mi a teendő tehát?

Tolle, lege — mondta Szent Ágostonnak

a Gondviselés=küldte gyermekhang. Vedd és olvasd! Ezt a kedves apostolkodást kellene a fiatal leánynak vállalnia minden más előtt. Ne a saját bölcsességével akarjon hatni, sem a saját szugesztív erejével. Ismerje és szerezzze meg és adja kölcsön és ajándékba azokat a könyveket, amelyek alkalmasak lélekhódító útra. Egész tudatossággal, nagy szorgalommal és áldozatossággal lehetsz így a betű apostola. Kérj ismerőseid számára műtáviról számokat jó lapokból, — add kölcsön vagy ajándékba a saját példányaidat, adj el a lapokból egyes példányokat, — nyerd meg az illetőket előfizetőknek, — karácsonyra, névnapi ne vázácskákat ajándékozz, hanem jó és olcsó könyveket. A könyv aztán elvégzi a munkát, amelyért megszületett. Feltevére, hogy elolvassák . . . Ezért apostolkodásod második része beszélni a jó könyvekről, kedvet csinálni az olvasáshoz és baráti érdeklődés alakjában ellenőrizni a tényleges olvasást.

Egy másik neme az apostolkodásnak :

mindenkit a neki megfelelő egyesületbe beleépíteni. Ennek feltétele természetesen, hogy az az egyesület éljen és virágozzék. Ez részben tőled is függ: aktív tagja vagy-e az egyesületi életnek, megfizeted-e tagsági díjadat, elvégzed-e a rád bízott munkát, foglalkozol-e az egyesület nehézségeinek kér=

déseivel, előterjeszted-e erre vonatkozó indítványaidat, komolyan tárgyalod-e mások indítványait? Látogatod-e az egyesületek rendezéseit, megvéded-e őket rosszakaratú támadások ellen, szóval: segítesz-e lehetőséget teremteni arra, hogy az egyesületek kifejthessék apostoli munkájukat? Mert a jól működő egyesület megteheti, ami nem sikerül az egyesnek. A te kritikádat, feddésedet talán nem veszi komolyan, talán sértőnek találja leánytársad, — az egyesületben pedig nyitott szívvel hallgatja és — mivel látja, hogy mások is teszik — az életét is eszerint igazgatja. Idősebbeknek, anyáknak nem is mersz szólani és ha szólnál, hiába tennéd, vagy rosszul tennéd, — de egy anyák-körében készségesen korrigálják nézeteiket. És így tovább.

Akik egyenesen a te szavadat várják,

azok a náladnál években vagy lelkierőben kisebbek: a gyermekek, a tudatlanok, a nyomorgók. Kisebb testvéreid — mindegy, hogy vérszerint is azok-e — keze szeretné a kezed segítségét. Várják tőled a mesét, amely szórakoztatja, neveli és a rossztól elvonja fantáziájukat. Várják tőled a játékot, amely tartalmat ad az életüknek és szépséget és amelyet oly nehezen tudnak megszervezni egyedül. Várják tőled, hogy igazságot tégy közöttük, hogy megdícsérd a jót, amit tettek és ezzel már a kezedbe adták, hogy erkölcsi nevelésedet is szívesen fogadják. Egy kis segítség a tanulásban, egy átsegítés azon a keserves bocsánatkérésen — és hozzád kapcsolódnak, te pedig az Úristenhez kapcsolod őket.

Tedd széppé első szentáldozásukat

megfelelő előkészítéssel, megfelelő házi ünnepséggel, te add nekik az első imakönyvet s az első rózsafüzért, te vidd el szentmisére őket és csinálj velük májusi oltárt. Vár téged a Krisztus-arc a gyermekarcok mögött — ne foszd meg magadat az apostolkodás gyönyörűségétől.

Várnak reád

barátnőid és társnőid a fiatalság táborában. Annyi jó szunnyad az emberekben és nem tud kifejlődni, sőt visszafejlődik, tisztán azért, — mert a jó az szerény, csendes, szemérmetes, — a rossz pedig ordít és tolaszik. És akkor a jók, de gyengék azt hiszik, hogy egyedül vannak, idegennek, megcsúfoltnak, sőt üldözöttnek érzik magukat, és hogy ne legyenek azok, inkább alkalmazkodnak a hangadókhoz, ha lelkük ellenkezik is velük. Ha te mernél «úgy világoskodni, hogy az emberek lássák a te világosságodat», hány fiatal leány számára lenne ez áldássá! Ha mernél egészen jókedvűen, vadul mulatni velük, amíg helyes az, amit teszten és mernéd egészen ridegen visszautasítani ami ellenkezik az Isten gondolatával. «A maguk ajkáról mosoly sose honorálja a legkevésebbé is kétértelmű viccet» — mondta egy hit-tanár búcsúzó növendékeinek és azok bámulva tapasztalták, hogy rendreutasítás nélkül, hangos szó nélkül, hogy elhallgatott körünkben örökre minden ehhez hasonló.

Otthoni nézeteltérésekkel,

apró baráti veszekedésekkel, komoly és komolytalan szerelmeikkel, hitbeli kétségeikkel, főnökeik kíméletlenségével hozzád könnyebben jönnek leánytársaid; hadd kapjanak nálad tiszta, egészséges lelki kenyeret! Mondj idejében egy jó szót, okos szót, bátor szót és meg fog áldani érte az Isten, hiszen annyi fiatal leány vár egy segítő lélekre, — a te segítő kezedre!

Vár reád az Isten-arc

a tudatlanok arca mögött. A falusi kislány, aki nálatok szolgál, a vicéné, aki a lépcsőket súrolja szombatonként, a sarki kofa, kinél virágot szoktál vásárolni. Talán egy szentkép, amit nekik adsz, egy érmecske, egy rózsafüzér, amit búcsújáró helyről magaddal hozol nekik, — megnyitja neked szívüket. Jól vigyázz: hosszú, tudálékos, kenetteljes és

főképpen «leereszkedő» prédikációkat nem fogadnak el senkitől, legkevésbé hozzájuk hasonló korú vagy náluknál fiatalabb ifjú hölgytől. De azt sem akarják, hogy pajtáskodó, mű=szerény viselkedésed folytán elveszítsenek téged, mint ideált. Ők akarnak felnézni reád, igyekezz méltónak lenni erre.

A nyomorgók, a szegények is várják,
hogyan felemeld őket emberarchoz nem méltó föld=hözhajtottságukból. Adományokkal is, de sokszor a vigasztaló, elismerő, embertárshoz méltó beszéddel is sokat segíthetsz rajtuk. Hiszen sajnos, a koldusélet oly gyorsan termeli a kolduslelkületet is, amelyet aztán már csak a kapni=vágyás kerít birtokába. És oly nagy jó nekik is, az emberi társadalomnak is, az Isten országának is, ha egyszer egyszer sikerül felcsillantatni a Krisztus=vonásokat egy ilyen nyomorgónak arcán: ha egyszer ők is adnak a náluknál szegényebbnek, ha felébred bennük a vágy: lelkileg különbnek lenni, gyónásra készülni, szentáldozáshoz járulni.

A bűnösökben is benne él
a meggyötört Krisztus=arc. Te itt imáiddal, önként vállalt elégtételadással apostolkodhatsz leginkább. De tudatosan és állhatatosan. Első személyben csak ott nyulj a bűnöshöz, ahol okod van reményleni. hogy tudsz változtatni a dolgokon. Jobb nem szólni — és imádkozni egy=egy lélekért, mint (talán rosszkor, talán rosszul) szólni és nem imádkozni.

Nagy az aratás és kevés a munkás —
reád is szükség van, hogy tudatlanság, gond és bűn=mázolta rétegek mögül kiszabadíttassék testvéreidben a *felséges Krisztus=arc*, a kontárkezek, bűnös kezek által *bemázolt isteni freskó*.

Gallíleai férfiak, mit álltok itt

az égre bámulván? Az angyal szavai nemcsak azoknak a tanítványoknak szóltak, akik az ég felé távozó Úr Jézus után néztek. Krisztus tanítványainak — legyenek azok férfiak vagy nők, felnőttek vagy gyermekek — nem siratni kell Krisztust és távozása felett búsulni, hanem dolgozniuk kell az Ő újra eljövetelén. Szívekben és templomokban, családban és közéletben trónokat és oltárokat kell emelniök a Krisztus=király számára, aki újra eljön dicsőségben, hogy ítéljen élők és holtak felett. Nekünk pedig készítenünk kell az Ő utait. Neked is, kedves fiatal leány, akár iskolába jársz még most, akár kenyeredet keresed már, akár családanya leszel egyszer, akár boncolóasztal vagy katedra mellé szólít az élet, akár hithirdetőnek készülsz Kínába, akár örökimádásra és elmélkedésre hív az Úristen. A megváltás befejezését az apostolokra és tanítványokra bízta az Úr Jézus.

Ne állj tehát azok közé,

akiknek a vallásossága kimerül állandó siránkozásban, hogy milyen messze van Krisztus a mai emberek szívétől, életétől, technikájától, kultúrájától. Állj azok közé, akik egyéni életükkel, imájukkal, munkájukkal és áldozataikkal dolgoznak azon, hogy Krisztus uralkodjék újra a földön. Nem a papok dolga ez kizárólag. A hajót sem a tisztek viszik egyedül diadalmas útján. Az utolsó fűtő, takarító, betegápoló is nélkülözhetetlen. S ha kétséged volna, hogy te kellesz-e? — hát az Úr Jézus maga felel az ő helytartója, a Szentatya által, munkára híván minden katolikus hívőt korra, nemre, rangra való tekintet nélkül.

Krisztus tovább él itt a földön

misztikus testében, az Egyházban. De nem mindig diadalmaskodik itt Krisztus. Mi, mai katolikusok a vergődő, vérrel verejtékező, aggodó, gyötrődő Krisztusban élünk. Újra és újra átéli keserves szenvedése minden mozzanatát. És ebben a Divina comédiában nekünk is megvan a magunk szerepe. Talán mi vagyunk az álmos tanítványok, akik nem akarjuk meglátni, hogyan szorongatják Krisztust, hogy fel ne kelljen áldoznunk kényelmünket. Hiába hív az Egyház által mindig újra és újra, hogy melléje álljunk, mi újra és újra elalszunk. Mit felelünk majd, ha azokat a végzetes szavakat fogja mondani: «Aludjatok már és nyugodjatok . . . Ime, közeleg, ki engem elárul . . .» Vagy talán mi vagyunk a Júdások, akik a böjti idő báljáért, a másvallású vőlegényért, a gerinctelenségen épülő karrierért eladjuk a Krisztust! És ezek mi vagyunk, akik mégis csak tanítványai vagyunk, akik a közelében élünk... Pedig egy-két köhajtásra tőlünk már közelednek, akik gyűlölködő ellenségei. Ó, hogy szervezkednek, agítálnak, milyen céltudatos kemény munkát végeznek, mennyi egyéni áldozatot hoznak és milyen hősi erőfeszítéseket tesznek — az ő ügyük szolgálatában! Ha mi is megtennénk mindent a Krisztus országáért, de másképpen festene minden!

Mit kell tennem? — kérdezed,

hiszen fiatal, lelkesedni tudó lélek vagy, aki szereti és akarja a jót. Jegyezd meg: minden nagy eszme az emberek által bukik vagy érvényesül. Hiába= valók a nagy tervek, ha hitványak azok az emberek, akiknek megvalósítaniok kellene azokat. A te első imád legyen mindig: Dignare me, laudare Te . . . Tégy engem méltóvá, hogy téged dicsőíthesselek. És a te első cselekvésed legyen mindig *önmagad megnyerése* és alkalmassá tétele a nagy eszmék szolgálatára.

Most a Katholikus Akció az,

amit a Szentatya, Krisztus helyettese a Krisztus győzelmének szolgálatába állított. Lásd, a te számodra most az első feladat, hogy készségessé tedd a lelkedet erre a munkára. Vár reád a Katholikus Akció, — állj készségesen munkásai közé. Azt mondom, hogy nálatok még nincsen megszervezve, hogy téged még nem hívott senki, talán jelentkeztél is, és mégsem kaptál munkát? Nézd, a Katholikus Akció sikeres megindításának legfontosabb előfeltétele, hogy a katolikus hívekben — tebenned is — új szín vegyüljön az eddigi lelkiségbe: a hódítás attitűdje. Nemcsak mondani, de átélni, amit az első keresztények átéltek: nekünk hódítanunk kell a mi királyunk, a Krisztus=király számára. Hódítanunk kell lelkeket, hódítanunk kell intézményeket (iskolák, színházak), szokásokat (divat, társalgás), tudományt, művészetet, törvényhozást — mindent meg kell hódítanunk és a mi királyunk lába elé tenni.

A hívők lelkében kitermelni

ezt a hódítani=akaró, küzdésre kész, diadalban hívő lelkületet: ez az első lépés a Katholikus Akció megszervezéséhez.

Ezt a munkát is magadnál kell kezdened.

Mert más az valamit «szeretni» és más, valamit «akarni». Más, ha csak «szeretnéd», hogy Krisztus újra uralkodjék a lelkek felett, és más hogyha «akarod» is, — mert akkor hozzá is fogsz a megvalósításhoz. És ha csak egy kevéssé is hozzákezel a megvalósításhoz, akkor látod — ha őszinte vagy önmagaddal szemben —, hogy milyen nagyfokú a jóra való restség bennünk. Hogy csak egy példát mondjak: van imaapostolság is (a Szentatya a legkülönbözőbb célokért: a mexikói keresztényüldöztetés megszüntetéséért, a koptok megtéréséért, a világ békéjéért, az angolok visszatéréséért stb., stb.

szokta kívánni a hívek közös és buzgó imáját) — és még ez is terhes nekünk, pedig az egészen rövid imádságok elvégzésében és felajánlásában áll. Ha el kell menned szegényt-látogatni, bizonyára meg vagy hülve, — ha inspekciót kellene vállalnod egy gyermekotthonban, bizonyára éppen vendégek érkeznek hozzátok, — ha . . . de minek mondjam tovább, figyeld meg magadat: ezer a kifogás, ha tennünk kellene valamit Krisztusért. Ennek a passzív lelkiületnek gyökeresen meg kell változnia a hívekben, benned is. Felvetted a bérmlás szentségét, tehát katonája, harcosa vagy Krisztusnak. Nem élvezhetsz csak jogokat az Egyházban, ki kell venned részedet a kötelességek teljesítésében is. Nem elég, hogy éled a keresztény életet, felveszed a szentségeket, mert ez mind csak a saját lelked megmentéséért történik. Több kell: diadalra kell juttatnod Krisztus ügyét és ellenségeit meg kell nyerned az ő szolgálatára. Rá kell nevelned magad, hogy bármit kíván tőled a jó ügy, meg kell tenned készségesen, pontosan, áldozatok árán is, jobban, mintha pénzért tennéd, mert Krisztusért teszed.

Krisztusért?

Dehát tényleg jobb lesz attól a világ, ha koncertjegyeket árulok a plébános úr óhajára és ha éneket vállalok a legényegylet kultúrdélutánján stb? A felelet: a hódításra való készség nemcsak a kényelemszeretethez ütközik, hanem a kétkedésre, szkepszisre való hajlamba is. Ki kell irtanod magadból ezt a modern fertőzést. Vagyunk egynehány milliónyi katolikusok. Micsoda hatalom lennénk, ha nem kérdeznénk örökké: mire jó? És ha nem mondanánk mindenre: én nem így, nem ezt csínlánám, hanem úgy és mást. Egyidőben, ugyan azt akarni; ez az, ami célra vezet. És mivel a másik nem akarja azt, amit te akarsz, hát akard te azt, amit ő akar. Akkor is meglesz az egység. Fokozottan szükséges ez, ha elöljáróinkról, egyházi elöl-

járóinkról van szó. Lehet, hogy te és családod, osztálytársaid és barátnőid egészen másként vezetnek plébániátokat, mint ahogyan az jelenleg vezetik, de — minthogy nem reátok bízta a püspök azt a plébániát, ne is akarjátok kormányozni sem. Sorakozzatok zárt sorokban a ti plébánostok mögé, még ha ti egészen másképpen gondoljátok is el a fontos és kevésbé fontos teendők sorrendjét. Ez a második feladat, amit magad elé kell tűznöd, ha nemcsak szeretnéd, hanem akarod is a Krisztus országát. Te nem tekintheted át az egész frontot, te nem ismered az összesség érdekeit, te nem vagy tisztában a rendelkezésre álló — vagy nem álló — eszközökkel. Tedd azt, amit éppen kérnek tőled és légy meggyőződve, hogy a leghelyesebbet teted. És ezt a szót, «kérnek tőled», ne értelmezzed úgy, hogy egyénileg és személyesen felkérnek erre vagy arra, hanem halljad meg Krisztus szolgájának óhaját, amikor egészen általánosan nyilvánítja azt a híveknek. Ha elhangzik a parancs: dolgozzunk a katolikus sajtóért, akkor a te körödben e naptól kezdve légy apostola ez ügynek. Ha lelki gyakorlatot, férfikonferenciát, anyák napját hirdet a plébános, — e naptól kezdve azon légy, hogy minél több hallgatót küldj mindegyikre. Hidd el, a Katolikus Akció, a Krisztus országának ügye vár az ilyen láthatatlan angyalkezekre.

És ha megszervezték

már hivatalosan is az Akciót, állj bele a munkába ott és úgy, ahogyan tőled kéri. Ha vezetőnek hívnak, légy vezető, ha közembernek, légy közember. Ha találsz leányoknak való alakulatot, akkor abban helyezkedjél el. Ha megfelelő szellemet találsz ott, símulj bele, ha a lanyhaság, kicsinyesség szellemét találod, adj példát másra, de el ne maradj, mert általad is értékesebb, szebb lehet az egyesületi élet és a Katolikus Akció szelleme ellen vét, aki duzzogva, csalódva félreáll. Mert mindnyájunk munká-

jára van most szükség, nem vonhatja ki magát senki-
sem. A Szentatya meghívott apostolságra mindnyá-
junkat. Téged is. Hát ahol vagy, akkor, amikor van
rá lehetőség, azzal, amit tudsz, mindig és mindenben
készségesen állj bele a munkába, mert tudod, hogy
lelkes szívedre, okos fejedre, munkás karodra vár a
Katholikus Akció.

te engem kövess! Ez mindenkinek szól. Krisztus az út, a világosság, az igazság, élet, az ő igája az egyedül édes, az ő terhe az egyedül könnyű; Krisztus nélkül minden bonyolult, értelmetlen, elviselhetetlen, Krisztussal minden egyszerű, szép, mindent megérő. Igen, Őt követni — mindnyájunk számára ez az élet törvénye.

Mégis. Mégis vannak, akiknek kezét külön megfogja, akkinek a szemébe mélyebben belenéz, akiktől megkérdezi háromszoros kérdezőssel: Szeretsz-e engem, szeretsz-e engem, szeretsz-e engem . . . jobban mindeneknél?

És az igenlőket elvezeti külön utakra. Függetlenné teszi őket a mammontól: nekik ne legyenek anyagi vágyaik, ők ne gondolkozzanak azon, hogy «mit eszünk, miből ruházkodunk . . .» Függetlenné teszi az élet kevélységétől: ne akarják érvényesíteni a saját akaratukat, felfogásukat, — csövekké legyenek, amelyeken keresztülfolyik, a világra áramlik az Isten akarata, az Isten kegyelme . . . Függetlenné teszi őket a test és vér vágyától, a saját család akarsától: Krisztus az ő jegyesük és Isten családjá az ő családjuk.

A csak magának választott lelkeket

aztán odavezérli Krisztus, ahol legszebben fejlődhetnek. Van, akit magányos életre szánt, van, akit beolvaszt egy világrészekre kiterjedt nagy közösségbe. Van, akit modern keretek közé hív, és van, akit évszázados törvények illatosította légkörbe helyez. Van, akit gyárba küld, van, akit kórházba, van, akit iskolába, és van, akit imazsámolyra parancsol.

Lehet, hogy a te lelkedben is megszólal az elhívás szent hangja. Válaszolj rá készséges lélekkel: Itt vagyok, Uram. De, mert mindig lehetnek tévedések

látásunkban és érzéseinkben, e kérdésben is melléd rendeli az Egyház az ő szolgáját. Krisztus háromszor kérdezte Pétert és csak azután adott neki küldetést. Te is beszéld meg ezt a kérdést jól lelkiatyáddal, aki téged ismer és vezetett és csak azután határozz. Nézz szembe minden ábrándozással, amely a «zárdá tömjén=illatú csendjéről» mesélget, — állj ellent minden ideggyengeségnek és aggálynak, amely azzal rémítget, hogy különben rajtad és tieiden «nem lesz az Isten áldása», — számolj le azzal, hogy a világ bűnös gyermekei helyett ezentúl már «angyalok társaságában» fogsz élni. Ez mind nem igaz és Krisztus nevében az Egyház részéről soha senki sem fogja ezeket ígérni neked.

Krisztus ígéretések és fenyegetések

nélkül mondja ezt: Tu me sequere. És te — ha tényleg neked szólt az ige — feltételek nélkül indulsz. Hová? *Utána.* A többi mind oly mellékes! Talárban? Civilruhában? Modern keretek közé? Fényes intézetbe? Szegény hithirdető=sátorba? *Téged a te helyedre hív a Krisztus.* Neked, a neked=megfelelő környezetet adja meg, hogy az övé maradhass.

Néha sok keresztutas

sziklás, száraz úton vezet, — néha források és ligetek mellett, — néha mintha oda vezetne vissza, ahonnan elindultál, — te ne aggódj, te ne kapkodj, egy csengjen a lelkedben: a hang, amit egyszer világosan hallottál, tu me sequere. Indulj az útjain: virágok mögött, kövek mögött, hűvös sétányok és égő sivatagi utak után, szárazságok és zivatarok között, napsütésben, ködben és fekete sötétségben, ott vár reád az út végén

a te jegyessed : Krisztus.

Nyugtalan az én lelkem...

Lehet, hogy ezt a könyvet
elolvasta olyan is, aki előtt már nem áll nagy isme=
retlenként az egész élet...

Lehet, hogy te, fiatal mai leány,
magad is egyszer bizonyos csalódással gondolsz
erre a könyvre vissza... *Valaki engem vár?*

Nem várt énreám senki. Élettársat nem adott
az Isten, pedig tudtam volna értéket érőt adni vala=
kinek.

Nem tudtam szociális embert kitermelni ma=
gamból. Rosszidegzetű, ingategyellemű, szúróslelkű
ember vagyok, aki inkább teherterele, mint segít=
sége vagyok embertársaimnak.

És nem tudtam hasznos tagja lenni az Egyház=
nak sem. Nincs bennem mélység, nincs bennem
erő, nincs lendület, nincs hódítási készség. Egészen
szegény, egészen ügyefogyott, egészen elhagyatott
lélek vagyok.

A válaszom erre :

Lehet, hogy csak rosszul látod a dolgaidat, — lehet
az is, hogy valahol elhagyad az Isten felé vezető
utat és most sokáig kell bolyongnod, míg Isten újra
elfogad. De lehet az is, hogy minden úgy van, aho=
gyan mondod, és hogy adottságokon, körülménye=
ken múltott minden. — És még sincs igazad. Mégis
vár reád valaki.

Gyötrelmes, keserves élet után,

látszólagos csőd után, vár reád a Mindentudó, min=
dentlátó, mindent megítélő Isten. Aki látta a te
küzdelseidet, gyöttrődéseidet, vergődéseidet. látta a
te külső csetlés=botlásodat, de látta, hogy mindig
felsírt rajta a te lelked. Aki látta a te célbanemérése=

det, de látta mindig elindulásodat, lihegő törtetésedet, fáradt megállásodat, kétségbeesett összesésedet. Aki látta a köveket a te utadon, a sivárságot a környezetekben, a gyengeséget tagjaiddban. Aki nem az utat méri meg, amit megtettél, hanem az erőt, amit a megtevésére fordítottál, aki nem az eseményeket mérlegeli, amelyek bekövetkeztek, hanem a szándékot, amelyek előidéztek őket. Semmit sem tehetél oly rejtetten, hogy Ő ne tudná, semmit nem beszélhetsz oly bizalmasan, hogy Ő ne hallotta volna. A rezdületet, melyet magad előtt is letagadtál — Ő előtte nyilvánvaló!

Nem olyan gondolatok ezek, amelyek megfélemlítésre valók! Ezek vigasztaló, felemelő, diadalmas gondolatok is. Ha senki sem vette figyelembe életedet=elsorvasztó apró áldozataid láncolatát, van, aki tudomásul vette őket. Ha mindenki félreért, félremagyarázza szavaidat, ellened bizonyít — van, aki előtt hangos a te félénk némaságod. És ha magad sem érted önmagadat és felborul lelked harmóniája: van, aki tudja a szándékot, a legbátortalanabb gondolatot.

Van valaki, aki néz téged, aki bízik benned, aki vár téged, hogy mindentől megvédelmező, mindentől felszabadító, mindentől megváltó atyai karjaival magába öleljen örökké,

vár reád a mennyekben lakó, fonséges Isten.

Ne feledd ezt sohasem.

TARTALOM.

	Oldal
<i>Te sokat emlegetett mai leány</i>	3
Ami téged nyugatalanít	5
Valaki engem vár	6
 <i>Valaki vár engem : Az élettárs</i>	11
Szép szeretnék lenni!	12
Mit vegyek fel?	15
Én nem cseléd akarok lenni	20
A lakásom otthon lesz	25
Lelke leszek otthonomnak	29
Mielőtt férjhezmegyek... ..	39
Hát a fiúk?	45
Énekek éneke	52
Fogok-e vele találkozni?	57
Ki az igazán értékes férfiú?	62
És hogyha nem?	67
 <i>Valaki vár engem : Az embertestvérek</i>	71
Mi leszek én?	73
Dehát megélni csak kell!... ..	76
Joga van a nőnek is	79
Hát tudományos hivatása... ..	82
Ó, hogy várja a világ... ..	85
Szeretnék valami igazán nagyot tenni	91
Tanulj meg mindenekelőtt	93
Nem valami ködbevesző	98
Iskolásleány vagy?... ..	100
Milyen a ti családi közösségetek?	102
Akik mihozzánk járnak	107
Akik nem tartoznak senkihez	111
 <i>Valaki vár engem : A Mindenható Úristen</i>	113
Elboríthat az élet hulláma	115
Már sok mindent olvastál	117

	Oldal
Próbáltál-e már komolyan akarni	119
Nem kétséges, hogy vannak határai... ..	123
Gondold végig egyszer	125
Én nem érek rá!	128
Én nem vagyok méltó	131
A freskókat, sajnós, bemázolták	132
Galileai férfiak, mit álltok itt	137
Tu me sequere	143
Nyugtalan az én lelkem	145

